

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Karolína Kratochvílová

Podzástavní právo

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: duben 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. dubna 2015

.....

Karolína Kratochvílová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Petru Šustkovi, PhD., za jeho vstřícnost, ochotu a rady, kterých se mi během konzultací dostalo.

Obsah

Úvod	1
1 Zástavní právo	6
1.1 Zařazení, pojem a znaky zástavního práva	8
1.1.1 Zařazení zástavního práva v systému občanského zákoníku	8
1.1.2 Funkce zástavního práva.....	11
1.1.3 Základní znaky zástavního práva	13
1.2 Subjekty zástavního práva	15
1.3 Zástava jako předmět zástavního práva.....	18
1.3.1 Zástava.....	18
1.3.2 Zástava, k níž vznikne zástavnímu dlužníku vlastnické právo v budoucnu ...	21
1.4 Zástavním právem zajištěný dluh	22
1.5 Vznik zástavního práva	24
1.5.1 Vznik zástavního práva ze zástavní smlouvy	26
1.6 Práva a povinnosti ze zástavního práva.....	28
1.6.1 Práva a povinnosti zástavního dlužníka ze zástavního práva	29
1.6.2 Práva a povinnosti zástavního věřitele ze zástavního práva	30
1.7 Realizace zástavního práva.....	31
1.8 Zánik zástavního práva.....	36
1.8.1 Zánik zástavního práva v důsledku zániku zajištěného dluhu	37
1.8.2 Zánik zástavního práva za dalšího trvání pohledávky.....	38
2 Zástavní právo k pohledávce	40
2.1 Pohledávka jako předmět zástavního práva.....	41
2.2 Subjekty zástavního práva k pohledávce.....	44
2.3 Vznik zástavního práva k pohledávce	47

2.4 Realizace zástavního práva k pohledávce	51
2.4.1 Plnění poddlužníka před splatností zajištěné pohledávky	53
2.4.2 Plnění poddlužníka po splatnosti zajištěné pohledávky	53
2.4.3 Peněžité plnění ze zastavené pohledávky	55
2.4.4 Nepeněžité plnění ze zastavené pohledávky	56
3 Podzástavní právo	57
3.1 Podzástavní právo a jeho zařazení do systému zajišťovacích institutů	57
3.2 Podzástava jako předmět podzástavního práva	59
3.3 Subjekty podzástavního práva	60
3.4 Vznik podzástavního práva	64
3.4.1 Vznik podzástavního práva na základě smlouvy	67
3.5 Práva a povinnosti subjektů podzástavního práva	72
3.6 Realizace podzástavního práva	74
3.6.1 Subsidiarita výkonu podzástavního práva	74
3.6.2 Výkon podzástavního práva	77
3.7 Zánik podzástavního práva	80
3.7.1 Zánik podzástavního práva v důsledku zániku zajištěného dluhu	80
3.7.2 Zánik podzástavního práva za dalšího trvání zajištěné pohledávky	83
3.8 Podzástavní právo v Rakousku a na Slovensku	86
Závěr	89
Seznam použitých zkratk	93
Seznam použité a citované literatury	94
Monografie, sborníky a odborné články	94
Zákony a judikatura	98
Přílohy	100

Příloha č. 1 - schéma struktury vztahů v rámci podzástavního práva.....	100
Abstrakt	101
Podzástavní právo	101
Abstract.....	102
Sublien.....	102

Úvod

V rámci lidského světa hrají od vždy stěžejní význam závazkové vztahy, které dovolují naší civilizaci fungovat, spolupracovat a rozvíjet se. Neplní-li však strany závazkového vztahu zároveň, nese s sebou takový vztah automaticky riziko, které spočívá v tom, že druhá strana řádně a včas plnit nebude. Proto je možné říci, že jsou závazkové vztahy do jisté míry ve svém principu postaveny na důvěře, a to jak na vzájemné důvěře stran, tak na důvěře v právní systém, který má za úkol chránit poctivé zájmy osob a jejich práva. Právní systém v rámci občanského práva nabízí samozřejmě k ochraně nároků ze závazkových vztahů klasické instituty ochrany a možnost domáhat se jejich prostřednictvím svých práv. Vedle toho však nabízí i zajišťovací instituty, méně formální a pružnější, které jsou konstruovány k zajištění věřitelovy pohledávky, resp. k zajištění toho, že dluh, který věřitelově pohledávce odpovídá, bude splněn. Zajišťovací instituty tak obecně mají funkci posílení vzájemné důvěry mezi stranami závazkových vztahů, díky čemuž napomáhají i k rozvoji ekonomiky, neboť posilují jistotu věřitelů v investice. Zajišťovací instituty přistupují k hlavnímu závazku ve formě závislého, *akcesorického* závazku, a poskytují zajištění dluhu, tedy dávají věřiteli garanci za splnění dluhu tím, že posilují právní postavení věřitele, tedy zlepšují jeho kreditní pozici¹ a poskytují mu další práva nad ta, která má vůči dlužníkovi z hlavního závazku.²

Zajišťovací instituty dělíme podle toho, zda poskytují zajištění osobní (obligační povahy), či zajištění věcné (věcněprávní povahy).³ Zajišťovací instituty s povahou věcněprávní poskytují věřiteli právo k přednostnímu a výhradnímu uspokojení z určitého dlužníkovy majetku, jejich věcněprávní povaha je tedy odvozena od skutečnosti, že poskytují zajištění dluhu konkrétní věcí, resp. její majetkovou

---

¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo : obecná část (§ 1721 – 2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1238.

² KINDL, Milan a Aleš ROZEHNAL. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 247.

³ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721 – 2054): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1238.

hodnotou, která je vyčleněna a vyhrazena k uspokojení věřitele pro případ, že dluh nebude řádně a včas splněn. Věcněprávní zajištění má mnohé výhody, které plynou z jeho věcné povahy a kterými jsou především konzervace majetku vyhrazeného pro případné uspokojení věřitele a věřitelův nárok na přednostní uspokojení z tohoto vyhrazeného majetku.⁴

Zajišťovacím institutem věcněprávní povahy je vedle práva zadržovacího a společně s právem zástavním i podzástavní právo, které je předmětem této práce. Cílem mé práce je představit institut podzástavního práva jako takový a jeho systematické zařazení v zajišťovacích institutech s ohledem na jeho vztah k právu zástavnímu a konkrétně k zástavnímu právu k pohledávce, neboť podzástavní právo je speciálním případem zástavního práva, přičemž vzniká jako důsledek zastavení zástavním právem zajištěné pohledávky. Podstata věcněprávního zajištění spočívá ve vymezení konkrétní věci k uspokojení věřitele. Naše právní úprava však dovoluje jako takové věcné zajištění poskytnout i věci nehmotné a mezi nimi i pohledávky. V situacích, kdy je prostřednictvím zástavního práva vyhrazena k uspokojení věřitele pohledávka, náleží zástavnímu věřiteli i práva takovou pohledávku zajišťující. Pokud zastavenou pohledávku zajišťuje právo zástavní, vzniká pak k předmětu tohoto zajištění, tedy k podzástavě, podzástavní právo. Zastavení pohledávky, která je sama zajištěna zástavním právem, je účinnější a poskytuje věřiteli vyšší míru jistoty, neboť právo k pohledávce může být na rozdíl od práva k hmotné věci samo o sobě nejisté.⁵ Přesto, že podzástavní právo poskytuje poměrně významné výhody pro podzástavního věřitele, není jeho institut hojně využíván. Jedním z důvodů je jistě jeho zdánlivá nepřehlednost a komplikovanost vztahů z něj plynoucích. Další důvody pak mohou plynout z toho, že podzástavní právo, resp. věřitelův nárok na něj, vzniká přímo ze zákona,⁶ přičemž k jeho účinnosti je třeba dalších právních skutečností a je otázkou, zda je v praxi tak málo případů, kdy podzástavní právo vzniká, či zda (a v takovém případě také proč) jej jeho potenciální subjekty nevyužívají.

---

⁴ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1240.

⁵ NESNÍDAL, Jiří. *Kladivo na dlužníky*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Sagit, 2002, s. 73.

⁶ Viz ustanovení § 1346 odst. 2, zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále v textu jen „zákon“).

Problematiku podzástavního práva nelze uchopit bez výkladu práva zástavního a práva zástavního k pohledávce, proto má práce tři části, přičemž v první části práce se věnuji zástavnímu právu, ve druhé části zástavnímu právu k pohledávce a ve třetí části samotnému právu podzástavnímu. K tomuto rozdělení jsem přistoupila pro větší přehlednost, neboť komponovat obsáhlá témata zástavního práva a zástavního práva k pohledávce do samotného výkladu podzástavního práva by dle mého názoru bylo na škodu srozumitelnosti textu. Ke zpracování první a druhé části práce přistupuji účelově, se záměrem představit problematiku zástavního práva a zástavního práva k pohledávce natolik, aby bylo možno na základě vyložené materie přistoupit k samotnému výkladu podzástavního práva.

První část práce je věnována zástavnímu právu, jeho zařazení mezi zajišťovací instituty, jeho právní úpravě, předmětu, subjektům, podmínkám vzniku a zániku, trvání i realizaci. Pro pochopení a popsání podzástavního práva je nezbytné znát principy, funkce a základní úpravu práva zástavního, není však nezbytné zabývat se do podrobností celou jeho právní úpravou ve všech detailech. Z tohoto důvodu je v textu práce některým problematikám věnována jen minimální či zběžná pozornost a jiné jsou rozebírány širěji. Cíleně se nezabývám speciální úpravou zástavního práva k podílu v korporaci ani zástavního práva k cenným a zaknihovaným cenným papírům nebo zastavení účtu vlastníka zaknihovaných cenných papírů a nevěnuji se ani související problematice veřejných seznamů a rejstříku zástav ve smyslu jejich podrobné právní úpravy. Ze způsobů vzniku zástavního práva se zaměřuji na vznik zástavního práva na základě zástavní smlouvy, neboť tento způsob je pro praxi nejvýznamnější. Kapitulu, která zpracovává zástavní právo, je třeba vnímat jako prostředek k uvedení do problematiky speciální právní úpravy zástavního práva k pohledávce, která je předmětem druhé části práce, a do problematiky podzástavního práva.

Druhá část práce pojednává podrobně o zástavním právu k pohledávce. Věnuji se jeho odlišnostem od obecného zástavního práva, zvláštnímu postavení jeho subjektů a především zvláštnímu způsobu jeho vzniku a realizace, neboť tyto jsou zásadní pro problematiku podzástavního práva. I tato kapitola je psána s cílem předestřít dostatek informací k tomu, aby mohlo být ve třetí kapitole přistoupeno k výkladu

samotného práva podzástavního. Ze způsobů vzniku zástavního práva k pohledávce se opět soustředím na jeho vznik ze zástavní smlouvy.

Ve třetí části přistupuji k samotnému pojednání o právu podzástavním. Úvodem se věnuji jeho zařazení v rámci práva zástavního a zajišťovacích institutů vůbec, které vymezuje jeho charakter. Dále se krátce zabývám předmětem podzástavního práva a představuji jeho subjekty. Stěžejní částí práce je zpracování problematiky vzniku, realizace a zániku podzástavního práva, neboť toto téma je dle mého názoru odbornou literaturou nedostatečně zpracováno, přičemž mnohé otázky nejsou zcela jednoznačně zodpovězeny, ačkoli jsou z teoretického i praktického hlediska poměrně zajímavé.

Cílem mé práce je pojednat o podzástavním právu jako takovém a to komplexně, tedy o celém jeho průběhu od vzniku po zánik, včetně problémů a úskalí, které s sebou nesou jeho akcesorita a subsidiarita, které podzástavní právo významně charakterizují. Vzhledem ke skromné zákonné úpravě institutu podzástavního práva a odkazu na přiměřené užití právní úpravy práva zástavního rozebírám právo podzástavní v kontextu této právní úpravy, zabývám se aplikací ustanovení o zástavním právu na právo podzástavní a snažím se nabídnout jejich výklad ve vztahu ke speciální úpravě podzástavního práva. Dalo by se konstatovat, že neskromným cílem mé práce je postihnout problematiku podzástavního práva v takovém rozsahu, jaký běžně nenabízí zákon a komentáře k němu, ale ani běžná odborná literatura, která se zabývá problematikou blízkou, tedy zajištěním závazků, zástavním právem nebo přímo zástavním právem k pohledávce. V závěru práce pak nabízím k porovnání koncept rakouské právní úpravy podzástavního práva a krátce zmiňuji osud institutu podzástavního práva na Slovensku.

V práci užívám klasických interpretačních metod, tedy výkladu jazykového, systematického a v neposlední řadě výkladu logického v podobě dedukce a indukce.

Tak jako celá právní úprava českého civilního práva, doznala také právní úprava podzástavního práva i skrze právní úpravu práva zástavního k 1. 1. 2014 s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění mnoha změn, především v podobě vyšší míry autonomie přiznané vůli stran a posílení principu publicity. Tyto změny s sebou nesou i mnohé dosud nezodpovězené otázky, které se dle mého

názoru budou týkat převážně problematiky vzniku podzástavního práva, a je proto možné očekávat, že se v budoucnu dočkáme i jejich výkladu v soudní praxi.

Práce vychází z právní úpravy platné k 15. 4. 2015.

1 Zástavní právo

Zástavní právo je jedním ze zajišťovacích institutů závazkových vztahů vedle práva zadržovacího, rukojemství, finanční záruky, zajišťovacího převodu práva a dohody o srážkách ze mzdy a jiných příjmů. Jeho obecným účelem je, stejně jako u zajišťovacích institutů ostatních, posílení právního postavení věřitele vůči dlužníkovi vznikem akcesorického závazku,⁷ tedy závazku závislého, spjatého se závazkem hlavním. Zástavní právo jako zajišťovací prostředek posiluje právní postavení věřitele vůči dlužníkovi tím, že mu poskytuje další práva nad ta, která vyplývají z hlavního zajišťovaného závazku.⁸ Základními funkcemi zástavního práva jsou funkce zajišťovací – zabezpečení včasného a řádného splnění dluhu, a funkce reparační – zabezpečení uspokojení pohledávky pro případ, že dluh řádně a včas splněn nebude. Tyto funkce jsou občanskoprávním zajišťovacím prostředkům společné a jsou pro ně charakteristické.

„Zástavní právo je zajišťovací právní institut. Poskytuje věřiteli věcnou záruku splnění dluhu. Záleží ve vymezení určité části majetku dlužníka nebo třetí osoby a v přednostním ručení tohoto určeného majetku za splnění dluhu. Zástavní právo nerozmnožuje majetek zástavního věřitele, jeho účelem je pouze zesílit práva jiná, a to obligační.“⁹

Institut zástavního práva má dlouhou historii a známe jej již z dob římského práva, které znalo nejprve jen takzvanou ruční zástavu, neboli *pignus*, která spočívala a v podstatě stále spočívá v předání konkrétní věci do držby věřitele, jako záruky za splnění dluhu.¹⁰ Později k institutu ruční zástavy přibyl¹¹ institut *hypotéky*, který

---

⁷ KINDL, Milan a Aleš ROZEHNAL. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 247.

⁸ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 45.

⁹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo: (§ 152- §172 občanského zákoníku): podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury*. 1. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 10.

¹⁰ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: závazkové právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 203.

dovoloval zastavit věci bez předání věci do držby zástavního věřitele.¹² Zástavní právo se dále vyvíjelo s právní úpravou i s ekonomickými a sociálními potřebami společnosti.¹³ Dnes je možné zástavní právo zřídít i k pohledávce nebo podílu v korporaci, prostředkům na účtu nebo věci budoucí.¹⁴ Ruční zástava existuje nadále, vedle této formy zástavního práva je však zástavní právo z převážné části využíváno ve formách umožňujících zajištění pohledávek bez předání panství nad zastavovanou věcí, což je praktické zejména s ohledem na finanční trhy a nenarušení ekonomického fungování subjektů zástavního práva.

Obliba zástavního práva, co do jeho užívání v praxi, je značná a zástavní právo je možno zařadit mezi nejpoužívanější zajišťovací instrumenty¹⁵. Časté využití v praxi je možné přisoudit jeho zdánlivé jednoduchosti a praktičnosti. Z pohledu laika však hraje roli i intuitivní logika celého institutu. Systém, kdy dlužník svou pohledávku vůči věřiteli zajistí konkrétní věcnou zástavou, zdá se zcela přirozený. Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o institut velmi starý a léty prověřený a ve své původní podobě, jako kontrakt reálný, je tak intuitivní, že k jeho použití přistupují lidé i bez jakékoli znalosti jeho právní úpravy. Praktičnost zástavního práva nespočívá pouze v jeho základních funkcích (funkce zajišťovací a reparační), ale i ve skutečnosti, že nabízí výhodné postavení jím zajištěné pohledávky v insolvenčním řízení. Konečně pak samo vyhrazení konkrétní věci k uspokojení věřitele tomuto obecně poskytuje značnou jistotu, že se v případě dlužníkovy neplnění bude mít z čeho uspokojit.¹⁶

---

¹¹ Vývoj institutu zástavního práva byl postupný a vycházel z praktických potřeb společnosti. Více k zástavnímu právu a zajišťovacím institutům římského práva např. KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: závazkové právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 200 a násl..

¹² KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: závazkové právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995., s. 203.

¹³ K historickému vývoji zástavního práva např. PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 25 a násl..

¹⁴ RABAN, Přemysl a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: závazkové právo*. Vyd. 1. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014, s. 74.

¹⁵ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 17.

¹⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 73.

1.1 Zařazení, pojem a znaky zástavního práva

V této podkapitole se budeme věnovat základním charakteristikám zástavního práva, které jsou v plné míře aplikovatelné i na právo podzástavní. Jedná se o vlastnosti, které vyplývají na jedné straně z věcněprávní povahy institutu, na druhé straně pak z relativní povahy a základních vlastností zajišťovacích institutů vůbec.¹⁷ Z níže popsaných vlastností a zásad zástavního práva je nutné vycházet v průběhu výkladu právní úpravy práva zástavního i podzástavního, neboť právě ony jsou obecným vodítkem pro aplikaci příslušných ustanovení.

1.1.1 Zařazení zástavního práva v systému občanského zákoníku

Zástavní právo, jako věcněprávní zajišťovací institut má zvláštní postavení na pomezí práva absolutního a relativního. Zástavní právo je upraveno v § 1309 až 1389 o. z. a je zařazeno jako právo věcné¹⁸ mezi absolutní majetková práva¹⁹, jež jsou upravena v části třetí občanského zákoníku. Ze zařazení zástavního práva pod práva absolutní majetková plyne nutnost aplikace základních ustanovení občanského zákoníku o absolutních právech majetkových. Mezi tato základní ustanovení patří ustanovení § 976 o. z., jež zakotvuje působení těchto práv *erga omnes*, tedy pravidlo, že práva absolutní působí vůči každému, nikoli jen mezi stranami smlouvy. Dalším základním ustanovením je ustanovení § 977 o. z., jenž vymezuje

---

¹⁷ Zástavní a podzástavní právo, jako práva věcná, jsou právy absolutními. Na druhou stranu mají i relativní charakter závazkových vztahů, kterými jsou zásadně všechny zajišťovací instituty. K rozdělení práv na absolutní a relativní: „Práva absolutní a relativní rozlišujeme podle toho, vůči komu právo působí, zda působí (mají právní účinky, následky) vůči všem, *erga omnes* (kdy všichni neoprávnění mají povinnost toho, kdo má právo, nerušit, nepřekážet ve výkonu jeho práva), pak jde o práva absolutní, anebo zda působí (mají právní účinky, následky) vůči určité osobě (určitým osobám), kdy tato osoba má naopak nějakou vůči právu působící vzájemnou povinnost (dluh), přičemž všichni ostatní mají povinnost nerušit (ani výkon práva, ani plnění povinnosti), pak jde o práva relativní (obligační, závazková práva).“ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 11.

¹⁸ Věcná práva jsou vždy právy ve vztahu ke konkrétní věci (*ius in rem*), přičemž k této věci zakládají vztah trvalého a výlučného charakteru. Blíže k věcným právům např. HURDÍK, Jan a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 201 a násl..

¹⁹ Občanský zákoník výslovně rozlišuje mezi právy absolutními a relativními. Podrobný výklad nabízí např. TILSCH, Emanuel. *Občanské právo: část všeobecná*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 94, 95.

pravidlo *numerus clausus*, tedy skutečnost, že absolutní majetková práva jsou vypočtena v zákoně uzavřeným výčtem. A v neposlední řadě patří mezi základní ustanovení o absolutních majetkových právech § 978 o. z., které zakotvuje princip kogentnosti, tedy pravidlo, že od § 1309 až 1389 o. z., tak jako od ustanovení celé části třetí občanského zákoníku, se lze s účinky vůči třetím osobám ujednáním odchýlit, jen připouští-li to zákon.

Zástavní právo je právem věcným, konkrétně věcným právem k věci cizí,²⁰ jeho obsahem je tedy určité oprávnění ke konkrétní věci, jež svědčí osobě odlišné od vlastníka této věci. S ohledem na toto zařazení zástavního práva v občanském zákoníku mluvíme o zástavním právu jako o věcném zajištění dluhu a zástavní právo řadíme mezi instituty s věcněprávní povahou.²¹ Pro věcné zajištění dluhu je charakteristické, že je vázáno na konkrétní věc a působí vůči každému, kdo ji vlastní, užívá nebo drží. „*Subjekty věcných práv k věci cizí nejsou určeny na základě smlouvy, ale na základě reálného vlastnictví určité věci.*“²² Zástavní právo tak lpí na konkrétní věci, kterou zatěžuje a následuje a se zánikem existence této věci také zaniká.

V souvislosti s věcněprávní povahou zástavního práva je na místě zmínit princip publicity, který je se zástavním právem jako s právem věcným nedílně spojen.²³ Základním rysem absolutních majetkových práv je, že působí vůči všem a tak i zástavní právo se nevztahuje jen na strany zástavní smlouvy, popřípadě subjekty zástavněprávního vztahu, ale působí i vůči ostatním osobám v míře zákonem vymezené. Zástavní právo vázne na konkrétní zástavě, tedy věci a zatěžuje ji i v případě, že je taková věc zcizena, dána do užívání, či je s ní jinak právně nakládáno.

---

²⁰ Věcná práva k věci cizí (*iura in re aliena*) svědčí osobě odlišné od vlastníka věci, jehož vlastnické právo k věci je částečně omezeno tak, že část oprávnění s vlastnickým právem spojených je přenechána prostřednictvím věcného práva k věci cizí jiné osobě. Bližší výklad např. TILSCH, Emanuel. *Občanské právo: část všeobecná*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 97.

²¹ Vedle institutů s věcněprávní povahou, mezi něž kromě zástavního a podzástavního práva patří ještě právo zadržovací, rozlišujeme ještě zajišťovací instituty s povahou osobní. Bližší výklad rozdělení zajišťovacích institutů najdeme např. v RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013, s. 66 a násl..

²² ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 54.

²³ HURDÍK, Jan a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 202.

Princip publicity je pro zástavní právo podstatný a významně se promítá při vzniku zástavního práva, ale i v jeho průběhu a při jeho realizaci. Věc, která je vyhrazena pro zajištění dluhu, musí být jako taková rozpoznatelná²⁴ a tedy: (1) zapsána v rejstříku zástav, či zapsána ve veřejném seznamu poznámkou (2) označena (věc movitá) nebo (3) rovnou předána zástavnímu věřiteli či třetí osobě do úschovy (ruční zástava). Nakládání s věcnými právy, a tedy i s právem zástavním, vyžaduje publicitu a všude tam, kde je věc, která je předmětem věcných práv registrována, musí být registrováno i veškeré nakládání s takovou věcí.²⁵

I přes jeho zařazení mezi práva absolutní má zástavní právo řadu prvků práva relativního, které vyplývají z jeho náležitosti mezi zajišťovací instituty a z funkcí zajišťovacím institutům společných. „Zástavní právo je závazkem, který zakládá povinnost váznoucí na věci, tedy povinnost vlastníka věci (zástavního dlužníka) strpět, aby zástavní věřitel dosáhl uspokojení ze zástavy.“²⁶ Úpravu zástavního práva je třeba vnímat v kontextu „obecné části“ práva zajištění dluhů, kterou občanský zákoník obsahuje v § 2010 až 2017 a která je k úpravě v § 1309 až 1389 (resp. k úpravě v § 1309 až 1399) ve vztahu *lex generalis*.²⁷ V rámci této obecné úpravy se věcně právní povaha zástavního práva projeví konkrétně v § 2016 o. z., kde je určena jeho priorita při uspokojování práv věřitelů zajištěných různými zajišťovacími právy. V případě, že existuje více věřitelů s různými právy k téže věci, uspokojují se v první skupině věřitelé zajištění věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav, ve druhé skupině věřitelé zajištění věcným právem nezapsaným v takovém seznamu, až poté ve třetí skupině jsou uspokojováni věřitelé zajištění závazkovým právem.²⁸

---

²⁴ ŠVESTKA, J., Spáčil, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009, 1394 s.

²⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 13.

²⁶ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 54.

²⁷ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1065.

²⁸ Viz ustanovení § 2016 o. z.

1.1.2 Funkce zástavního práva

Pojem zástavního práva je vymezen v § 1309 o. z., který stanoví: *„Při zajištění dluhu zástavním právem vznikne věřiteli oprávnění, nesplní-li dlužník dluh řádně a včas, uspokojit se z výtěžku zpeněžení zástavy do ujednané výše, a není-li tato ujednána, do výše pohledávky s příslušenstvím ke dni zpeněžení zástavy.“*

Toto základní zákonné ustanovení vymezuje podstatu zástavního práva, tedy jeho dvě základní funkce, a rozhodující časový mezník, ke kterému dané funkce působí. Těmito funkcemi jsou funkce zajišťovací a funkce uhrazovací a zmiňovaným mezníkem je splatnost dluhu. Od okamžiku zřízení zástavního práva do splatnosti dluhu plní zástavní právo funkci zajišťovací (preventivní), se splatností pak nastupuje funkce uhrazovací (represivní).

Funkce zajišťovací je funkcí preventivní, zajišťuje dluh do budoucna a dává tak věřiteli vyšší jistotu, že bude jeho pohledávka splněna. K zajišťovací funkci zástavního práva z judikatury Nejvyššího soudu České republiky: *„Zástavní právo má v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka včas splněna.“*²⁹ Funkce zajišťovací má dle mínění Vymazala dvě složky, a to složku subjektivní, vztahující se k osobě (subjektu) dlužníka, a složku objektivní vztahující se k věci, resp. zástavě (objektu).³⁰ Subjektivní složka zajišťovací funkce spočívá v určité hrozbě, kterou představuje realizace zástavního práva. Možnost k realizaci přistoupit a zajištěnou pohledávku uspokojit prostřednictvím zástavy by měla působit motivačně a vést ke snaze obligačního dlužníka řádně a včas splnit dluh. Objektivní složka zajišťovací funkce je pak spjata s věcí, zástavou, která je pro případnou realizaci zástavního práva vyhrazena. Tato složka zajišťovací funkce plyne z věcněprávního charakteru zástavního práva, kdy určená věc je vázána, tedy

---

²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 3. 2014 sp. zn.: 21 Cdo 14/2014.

³⁰ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 40 – 41.

vyhrazena k přednostnímu uspokojení zajištěné pohledávky, a právě a jen z ní se může zástavní věřitel při realizaci zástavního práva uspokojit. Právě proto, že je realizace a s ní uspokojení zástavního věřitele vázáno na konkrétní věc, je jejímu vlastníkovvi (zástavnímu dlužníkovi) zakázáno činit cokoli, čím se zástava zhoršuje na úkor zástavního věřitele.³¹ Pokud by takové omezení zástavního dlužníka neexistovalo, nenabízelo by zástavní právo zástavnímu věřiteli jistotu dlouhodobého posílení jeho postavení a ztrácelo by svou zajišťovací funkci.

Uhrazovací funkce spočívá v možnosti uspokojit zástavou zajištěnou pohledávku ze zástavy (přímo nebo jejím prostřednictvím), pokud ji dlužník v době dospělosti řádně nevyrovná. K uhrazovací funkci zástavního práva z judikatury Nejvyššího soudu České republiky: *„Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn uspokojit se ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.“*³² Uhrazovací funkce je tak spojena s realizací zástavního práva a nabízí věřiteli zajištěné pohledávky alternativní způsob jeho uspokojení. K realizaci zástavního práva není zapotřebí souhlasu vlastníka zastavené věci, ten totiž dává svůj souhlas k takovému postupu předem a to již samotným zřízením zástavního práva. Uhrazovací funkce zástavního práva je subsidiární a projeví se až se splněním podmínky, že nedojde k řádnému a včasnému splnění dluhu.³³ Až v momentě, kdy tato podmínka splněna bude, vzniká zástavnímu věřiteli oprávnění využít uhrazovací funkci zástavního práva a přistoupit k jeho realizaci.

---

³¹ Viz ustanovení §1353 o. z.

³² Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 3. 2014 sp. zn.: 21 Cdo 14/2014.

³³ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 886.

1.1.3 Základní znaky zástavního práva

Zástavní právo jako zajišťovací institut je právem akcesorickým, čímž se odlišuje od ostatních věcných práv k věci cizí. Akcesoritou, která je společná všem zajišťovacím institutům, rozumíme nesamostatnost, závislost na jiném právním vztahu.³⁴ Zástavní právo je tedy právem vedlejším, závislým na právu hlavním, od něž je odvozeno a kterému slouží. *„Zástavní právo nemůže existovat samostatně, ale je prostředkem zajištění dluhu a posílení postavení věřitele.“*³⁵ Existence zástavního práva je na základě jeho akcesority spjata s existencí pohledávky, kterou zajišťuje a kterou také automaticky následuje i v případě jejího převodu, přechodu, zániku či rozdělení. Z judikatury Nejvyššího soudu České republiky: *„Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka.“*³⁶ Zástavní právo vznikne, jen pokud vznikla zajištěná pohledávka, existuje jen po dobu existence této pohledávky a se zánikem této pohledávky zaniká i zástavní právo.³⁷ Zástavní právo nelze samostatně převést, s postoupením zajištěné pohledávky však dochází k jeho převodu automaticky.³⁸ Pro úplnost je nutné zmínit, že nesamostatnost zástavního práva je prolomena institutem uvolněného zástavního práva,³⁹ který dovoluje využít zapsané zástavní právo pro zajištění jiného dluhu poté, co původní zástavní právo již reálně zaniklo.

Dalším základním znakem zástavního práva je princip subsidiarity, který je vyjádřen již v ustanovení § 1309 o. z., kde je pojem zástavního práva vymezen. Zajištěním dluhu zástavním právem vzniká věřiteli oprávnění uspokojit se ze zástavy,

---

³⁴ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013, s. 92.

³⁵ NOVOTNÝ, Petr a Aleš ROZEHNAL. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 253.

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 3. 2014 sp. zn.: 21 Cdo 14/2014.

³⁷ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k I. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 719.

³⁸ ŠVESTKA, J., Spáčil, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009, s. 1077.

³⁹ Viz ustanovení § 1380 a násl. o. z.

ovšem realizace takového oprávnění je možná až v případě, kdy pohledávka dospěje a dlužník svůj dluh řádně a včas nesplní. Zástava je tedy vyhrazena k uspokojení věřitele pro případ, že jeho pohledávka nebude uspokojena. K subsidiaritě zástavního práva z judikatury Nejvyššího soudu České republiky: „*Subsidiarita zástavního práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky zástavního věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezanikla jiným způsobem.*“⁴⁰ Bude-li dluh řádně a včas splněn, k realizaci zástavního práva nemůže být vůbec přikročeno. Uspokojení zástavního věřitele ze zástavy je tedy subsidiárním neboli podpůrným způsobem jeho uspokojení.

Zástavní právo je právem k věci cizí a vzniká tak vždy k zástavě, která je vlastnictvím osoby odlišné od zástavního věřitele. Princip práva k věci cizí se projeví při splynutí osoby zástavního věřitele a zástavního dlužníka zánikem zástavního práva. Dále pak na jeho základě dochází k omezení výkonu vlastnického práva k zástavě, kdy může dojít k omezení v užívání věci, její držby v případě odevzdání nebo v případě realizace zástavního práva až k povinnosti vlastníka zástavy strpět uspokojení pohledávky ze zástavy a přijít tak zcela o vlastnické právo k ní.⁴¹

Pro zástavní právo jsou dále typické zásada individualizace a zásada nedělitelnosti.⁴² Z první ze jmenovaných zásad vyplývá, že je možno zajistit jen pohledávku individuálně určenou a že zástavní právo vzniká jen k individuálně určeným předmětům právního vztahu. Je třeba vždy vymezit, na jakou konkrétní pohledávku bude zástavní právo vázáno. Taková pohledávka může vzniknout i v budoucnu a její výše se může v průběhu trvání zástavního práva měnit, musí však být vždy určitelné, o jakou pohledávku se v dané době konkrétně jedná. Stejně tak musí být vymezena nebo vymezitelná i zástava neboli předmět zástavního práva. Právě díky tomu, že zatěžuje konkrétně vymezenou věc, je zástavní právo zajišťovacím institutem věcněprávním. Nevztahuje se na celý majetek zástavního dlužníka, nýbrž je vztaženo

---

⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 3. 2014 sp. zn.: 21 Cdo 14/2014.

⁴¹ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 24.

⁴² ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 720.

k jeho konkrétně určené části. Zásadu nedělitelnosti zástavního práva pak chápeme tak, že zástavou se zajišťuje pohledávka celá.⁴³ Celá zástava zajišťuje celou pohledávku. Bude-li na pohledávku částečně plněno, zatížení zastavené věci se tím nezmenší. Stejně tak dojde-li k rozdělení věci, budou tyto věci rozdělením vzniklé zajišťovat pohledávku do původní výše každá sama.

1.2 Subjekty zástavního práva

*„Akcesorickou povahu zástavního práva odráží také vymezení jeho subjektů. Je třeba respektovat odlišení závazkového právního vztahu, jehož obsahem je zajištěná pohledávka, a zástavněprávního vztahu.“*⁴⁴ Stranami hlavního, obligačního vztahu jsou věřitel (obligační věřitel) a dlužník (obligační dlužník)⁴⁵. Subjekty zástavního práva jsou pak zástavní věřitel, obligační dlužník, zástavní dlužník a zástavce.

Zástavní věřitel je totožný s věřitelem obligačním. Jedná se o osobu, která má v první řadě pohledávku za obligačním dlužníkem a které zároveň svědčí zástavní právo tuto pohledávku zajišťující, tedy možnost uspokojit svou pohledávku prostřednictvím zástavy, pokud není dluh řádně a včas splněn. Z totožnosti zástavního a obligačního věřitele a z akcesority zástavněprávního vztahu plyne „*následování zástavního práva při postoupení pohledávky (§ 1880 odst. 1 o. z.)*“⁴⁶ Z obligačního věřitele se tak zřízením zástavního práva stává i věřitel zástavní a nadále je za trvání zajištěného dluhu postavení zástavního věřitele a obligačního věřitele spojeno v jedné osobě. Dojde-li k převedení zajištěné pohledávky, dochází vždy zároveň *ex lege* k převedení zástavního práva k ní.

Obligačním dlužníkem je osoba, která je zavázána z dluhu zajištěného zástavním právem. Tedy ten, kdo je zavázán z hlavního závazkového vztahu.

---

⁴³ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 886.

⁴⁴ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 886.

⁴⁵ Dle důvodové zprávy jde o osobního dlužníka, literatura však používá také pojmu obligační dlužník, jako jasného označení strany hlavního obligačního vztahu.

⁴⁶ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 886.

Zástavním dlužníkem je vždy vlastník zástavy, tedy předmětu zástavního práva.

Vedle pojmu zástavního dlužníka rozlišujeme ještě pojem zástavce, který označuje prvního zástavního dlužníka. „Zástavcem je osoba, která dala předmět zástavního práva do zástavy – uzavřela zástavní smlouvu.“⁴⁷ Výjimkou, kdy zástavcem nebude „první zástavní dlužník“, bude situace, kdy zástavní smlouvu uzavře osoba, která nemá vlastnické právo k zastavované věci, tedy situace, kdy zástavce zřídí zástavní právo k věci cizí.⁴⁸ O zástavci mluvíme jen při vzniku zástavněprávního vztahu, konkrétně v souvislosti se zástavní smlouvou. Zůstane-li zástavce nadále vlastníkem zástavy, budeme ho dále nazývat zástavním dlužníkem a distinkce mezi těmito dvěma pojmy nebude mít zásadní význam.⁴⁹ Rozlišení mezi oběma pojmy je však podstatné v situacích, kdy po vzniku zástavního práva dojde k přechodu vlastnického práva k zástavě. „Praktický dopad rozlišování je významný, neboť určitá práva a povinnosti jsou z povahy věci nebo zákonem vázány pouze k osobě zástavce nebo naopak zástavního dlužníka.“⁵⁰

Totožnost subjektu obligačního a zástavního dlužníka je možná a v praxi velmi častá, není však nutností. K závěru, že obligační dlužník může být osobou odlišnou od dlužníka zástavního, je možné dojít na základě obecných ustanovení pro zajištění dluhů, kdy § 2010 odst. 1 o. z. stanoví, že dluh lze zajistit, dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník dluh splní, přičemž stěžejním je zde pro výklad slovo „někdo“. Vedle situace, kdy jsou obligační a zástavní dlužníci osobami odlišnými od počátku, je možné, aby k takovému stavu došlo i později, a to zpravidla převodem nebo přechodem vlastnického práva k zástavě.⁵¹ Může tak nastat škála situací, kdy pod pojmy zástavce, zástavní dlužník a obligační dlužník najdeme jednu až tři osoby, navíc v čase trvání zástavněprávního vztahu se tato situace může proměňovat. Bez ohledu na totožnost osob obligačního dlužníka, zástavce a zástavního

---

⁴⁷ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 50.

⁴⁸ Viz ustanovení § 1343 o. z.

⁴⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 886.

⁵⁰ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 43.

⁵¹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 887.

věřitele je však zástavcem vždy ten, kdo věc zastavil, a zástavním dlužníkem vždy ten, kdo je v dané chvíli vlastníkem zástavy.

Pro naplnění účelu a funkcí zástavního práva je ideální, pokud je obligační dlužník zároveň dlužníkem zástavním. Funkce zajišťovací spočívá ve své subjektivní složce převážně v určité hrozbě, neboli vědomí dlužníka, že nesplní-li svůj dluh řádně a včas, nastanou příslušné konsekvence, tedy bude možno uspokojit se ze zástavy, čímž dojde ke zkrácení jeho majetku. Dá se dovodit, že pokud není obligační a zástavní dlužník toutéž osobou, funkce zástavního práva ve svém plném rozsahu pokulhávají. Takový názor vyjadřuje například Fiala, když konstatuje následující: „*V situaci, kdy je obligační dlužník od zástavního dlužníka odlišný, je plnění vlastní zajišťovací funkce vůči obligačnímu dlužníkovi výrazně oslabeno, protože dlužník, který svůj dluh nesplní, nemusí být bezprostředně majetkově postižen, neboť věřitel dosáhne uspokojení ze zástavy v majetku jiného subjektu.*“⁵² Citovaný závěr je však snad možno označit za zjednodušený a nekomplexní pohled na věc. Funkce zajišťovací se bude v takovémto případě projevovat nepřímou, kdy bude spočívat jak v hrozbě pro obligačního dlužníka, kterému sice nehrozí zkrácení na majetku uspokojením zástavního věřitele ze zástavy, ale nastupují proti němu jiné důsledky, které s sebou nesplnění dluhu nese, tak v hrozbě pro zástavního dlužníka, který může být motivován splnit zajištěný dluh za obligačního dlužníka, aby se tím tak vyhnul uspokojení ze zástavy. Tento názor zastává i Vymazal, který zároveň uvádí, že na rozdíl od úpravy v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31. 12. 2013 a související judikatury,⁵³ kdy „*původní vztah věřitele a obligačního dlužníka zanikal a zástavnímu dlužníkovi vznikal vůči obligačnímu dlužníkovi originární postihový nárok, úprava v NOZ je založena na principu subrogace (splněním dluhu vstupuje zástavní dlužník do práv zástavního věřitele)*“⁵⁴ má zástavní dlužník vůči dlužníkovi obligačnímu v případě, že došlo k uspokojení ze zástavy, regresní nárok. Tento regresní nárok mu náleží i v případě, že zajištěný dluh splnil

---

⁵² ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 887.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 7. 2009 sp. zn. 29 Cdo 2105/2007.

⁵⁴ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 40.

dobrovolně za obligačního dlužníka, mimo jiné například právě proto, aby nedošlo k uspokojení ze zástavy. Ustanovení § 1368 odst. 2 o. z. stanoví, že úhradou pohledávky ze zpeněžené zástavy vznikají zástavnímu dlužníku stejná práva, jako by dluh splnil sám. Práva, která vznikají zástavnímu dlužníkovi, pokud splní za obligačního dlužníka, nalezneme v § 1937 odst. 2 o. z., jenž stanoví, že splněním dluhu vstupuje tato osoba (zástavní dlužník) do práv věřitele (zástavního věřitele) a má právo, aby jí dlužník vyrovnal, co za něj platila. Zajišťovací funkce zástavního práva proto neztrácí na síle ani v případech, kdy zástavní dlužník a obligační dlužník nejsou totožnou osobou, neboť nesplnění povinnosti z hlavního závazku s sebou nese konsekvence jak pro obligačního tak pro zástavního dlužníka a obligační dlužník se svých povinností nezabývá, zanikne-li jeho dluh vůči zástavnímu věřiteli tím, že za něj bude plnit zástavní dlužník (ať již realizací zástavního práva či jinak).

1.3 Zástava jako předmět zástavního práva

1.3.1 Zástava

Zástavou rozumíme majetkovou hodnotu, která má být zastavena, tedy vyhrazena pro uspokojení pohledávky pro případ, že dluh nebude řádně a včas splněn. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se vždy o konkrétně určenou věc (nebo věci, popřípadě věc hromadnou), jako část majetku zástavního dlužníka, která je po dobu trvání zástavního práva vyhrazena k jeho případné realizaci.

„Zástavou může být každá věc, s níž lze obchodovat“, tak vymezuje zástavu § 1310 odst. 1 o. z.. Definicí věci nalezneme v § 489 o. z., který stanoví, že *„věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“* Zástavou tak mohou být věci hmotné i nehmotné, věci hromadné i závod, stejně tak jako spoluvlastnický podíl⁵⁵. Jako zástava může sloužit každá věc, která je obchodovatelná,

---

⁵⁵ Otázka možnosti zastavení spoluvlastnického podílu problémy netvoří, je zde však na místě zmínit problematiku možnosti zastavení ideální části věci jako podílu samovlastnického, tedy situaci, kdy vlastník celé věci chce zřídit zástavní právo jen k její ideální části. Judikaturou bylo dovozeno, že zastavení ideální části věci, která je ve vlastnictví jedné osoby, možné je. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 12. 2002, sp. zn.: 30 Cdo 1268/2002: *„Výlučný vlastník nemovité věci může dát do zástavy i ideální část věci. I když vlastník zastaví jen ideální část věci, nemění se tím*

tedy taková věc, se kterou může zástavce volně disponovat. Obchodovatelnost věci je dána splněním dvou předpokladů. Prvním předpokladem obchodovatelnosti je způsobilost věci být předmětem vlastnictví, obecně pak předmětem subjektivních majetkových práv. Druhým předpokladem obchodovatelnosti je převoditelnost věci. Ta je ze samého principu zástavního práva, jehož realizací je uspokojení se prostřednictvím zástavy, nezbytná.⁵⁶ Zástavou tedy nemohou být věci, které nelze vlastnit nebo které vlastní výlučně stát, věci, zejména práva, které nelze převádět, ani věci, které není možné převádět samostatně. Taková omezení mohou vyplývat jak z povahy věci samé, tak ze zákona.⁵⁷ Některé zvláštní zákony vylučují zastavitelnost určitých věcí, které by jinak měly potenciál být způsobilými předměty zástavy. Například dle § 62 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění nelze zastavit nárok na důchod ani nárok na výplatu důchodu. Dále taková omezení obecně nacházíme u sociálních a jiných dávek. Sám občanský zákoník výslovně zakazuje zastavit některé věci, konkrétně věci tvořící nadační jistinu⁵⁸ a věci, které jsou v majetku nadačního fondu.⁵⁹ Zastavení věci způsobilé je v některých případech pak zákonem omezeno, popřípadě je možné jen za určitých podmínek,

---

nic na dosavadním výlučném vlastnickém právu vlastníka k takové věci. Zůstává tak vlastníkem celé, nijak nerozdělené věci, přičemž zástavní právo jen k ideální části věci pouze vyjadřuje, nakořlík může být jeho vlastnické právo dotčeno pro případ realizace zástavního práva.“ Dále je dle Nejvyššího soudu České republiky na základě stejné argumentace omezena elasticita vlastnického práva pro potřeby zástavy. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4397/2009: „*Bylo-li zástavní právo zříceno pouze ke spoluvlastnickému podílu na nemovitosti a stal-li se zástavní dlužník posléze vlastníkem celé věci (nabyl ostatní spoluvlastnické podíly na nemovitosti), nerozšířilo se tím zástavní právo ze spoluvlastnického podílu na celou věc.“* Existují názory, že závěr, ke kterému soud dospěl metodou logického výkladu a maior ad minus, je nesprávný, neboť je vykládán mimo kontext vymezení předmětu právních vztahů. Ideální samovlastnický podíl není věcí a neměl by proto být ani způsobilý stát se zástavou. Takový názor zastává dlouhodobě například Vymazal, jenž podrobnější argumentaci nabízí například v publikaci VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb). Praha: Linde, 2014, s. 70 – 73 nebo VYMAZAL, Lukáš. Zástavní právo: (§ 152 – § 172 občanského zákoníku) : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury. 1. vyd. Praha: Linde, 2012, s. 43- 45.

⁵⁶ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 64 a 65.

⁵⁷ KINDL, Milan; ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 257.

⁵⁸ Viz ustanovení § 339 o. z.

⁵⁹ Viz ustanovení § 398 o. z.

například v případě přídatného spoluvlastnictví⁶⁰ nebo zatížení zástavním právem při výhradě zpětné koupě, které jde jen se souhlasem toho, pro koho je právo zpětné koupě ve veřejném seznamu zapsáno.⁶¹ Nad tato zákonná omezení může být omezení možnosti konkrétní věc zastavit také stanoveno smluvní dohodou stran.

Rozsah zástavního práva vymezuje § 1346 o. z.: *„Zástavní právo se vztahuje na zástavu, na její přírůstek i příslušenství, ledaže zástavní smlouva určí něco jiného. Z plodů a užitků se zástavní smlouva vztahuje jen na ty, které nejsou odděleny. Je-li zastavena pohledávka, náleží zástavnímu věřiteli i každé právo, které pohledávku zajišťuje.“* Základní ustanovení § 1346 odst. 1, 2 o. z. je dále pro věc hromadnou a cenné papíry rozvedeno v navazujících ustanoveních.

Co je a co není příslušenstvím zástavy, je třeba vždy zkoumat v aktuálním čase. Zástavní právo se tak nebude vztahovat na části příslušenství, které jím být přestaly, a naopak vznikne v průběhu času vůči těm věcem, které se součástí příslušenství stanou. Dále se občanský zákoník věnuje přeměně, spojení a rozdělení věci, která zástavu představuje, přičemž všechna tato ustanovení⁶² ve zkratce podporují silné postavení zástavního věřitele a chrání jeho zájmy.

K pohledávce jako zástavě bude podrobně pojednáno v rámci problematiky zástavního práva k pohledávce ve druhé kapitole. Ustanovení § 1346 odst. 2 o. z., které zástavnímu věřiteli, v jehož prospěch bylo zřízeno zástavní právo k pohledávce, dává k dispozici i všechna práva pohledávku zajišťující, je pak zcela stěžejní pro problematiku podzástavního práva, neboť právě na jeho základě podzástavní právo vzniká. Toto ustanovení a jeho vztah k podzástavnímu právu je rozebráno podrobně v obsahově příslušné kapitole třetí.

---

⁶⁰ Viz ustanovení § 1224 odst. 2 o. z.

⁶¹ Viz ustanovení § 2138 o. z.

⁶² Jedná se o ustanovení § 1347 - § 1352 o. z.

1.3.2 Zástava, k níž vznikne zástavnímu dlužníku vlastnické právo v budoucnu

Ustanovení § 1310 odst. 2 o. z. přímo připouští, aby zástavní právo vzniklo i k věci, k níž zástavnímu dlužníku vznikne vlastnické právo teprve v budoucnu. Konkrétně se jedná o dvě možné situace. V prvním případě jde o zřízení zástavního práva k věci, která ještě neexistuje, přičemž do budoucna se její vznik předpokládá. V druhém případě jde o zřízení zástavního práva k věci, která sice již existuje, ale v době vzniku zástavního práva není ve vlastnictví zástavce.⁶³ Tak vyplývá i z důvodové zprávy: „*Věci, ke které zástavnímu dlužníku vznikne zástavní právo teprve v budoucnu, není jen existující věc, kterou má ve vlastnictví někdo jiný, ale i taková, která dosud neexistuje, ale má být teprve vytvořena.*“⁶⁴ Zástavní právo v těchto případech vzniká s nabytím vlastnického práva k zástavě zástavním dlužníkem.⁶⁵ To však bude obecně platit jen pro zástavní práva, k jejichž vzniku není požadován zápis do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav. V případech, kdy takový zápis požadován je, bude vznik zástavního práva vázán na zápis. Tento zápis však může být učiněn již před vznikem zástavního práva, neboť i u zástavního práva budoucího je kladen důraz na publicitu a budoucí zástavní právo k věcem, které v době uzavření smlouvy existují, je možné zapsat do veřejných seznamů a rejstříku zástav, pokud s tím vlastník věci souhlasí.⁶⁶ Bude-li do veřejných registrů zapsáno budoucí zástavní právo, vznikne pak zástavní

---

⁶³ Richter polemizuje o praktičnosti této možnosti, když uvádí: „*Není však jasné, proč by taková osoba, souhlasí-li se zřízením zástavního práva ke své věci komerčně, v praxi spíše nezřídila zástavní právo sama jako poskytovatel jistoty.*“ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1068. Dle názoru autorky možnost zřízení zástavního práva k věci, kterou zástavní dlužník nabude až v budoucnu, praktická je a to právě již z toho důvodu, že ne vždy je aktuální vlastník budoucí zástavy ochoten věc zástavním právem zatížit. Typický příklad užití pro budoucí zástavní právo k věci existující je možno spatřovat pro hypotéky poskytované bankami na koupi nemovitosti. Vlastník nemovitosti (prodávající) nemá zájem ji zatěžovat zástavním právem ve prospěch banky ve prospěch budoucího zástavního dlužníka (kupujícího), ten tedy zřídí zástavní právo budoucí, čímž si zajistí lepší pozici vůči bance, která bude ochotnější mu prostředky na koupi nemovitosti poskytnout.

⁶⁴ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 555.

⁶⁵ Viz ustanovení § 1341 odst. 1 o. z.

⁶⁶ Viz ustanovení § 1310 odst. 2 věta druhá o. z., § 1341 odst. 2 o. z.

právo v okamžiku, kdy zástavní dlužník nabude vlastnictví k věci.⁶⁷ Jak již bylo uvedeno, zástavní právo budoucí je do veřejných registrů zapisováno se souhlasem dlužníka a ne každé zástavní právo budoucí proto ve veřejných registrech zapsáno bude. V případech, kdy zástavní právo budoucí není zapsáno do veřejného registru, ačkoli zástavní právo ke konkrétní věci vzniká podle zákona právě až zápisem, nevznikne zástavní právo přechodem zástavy do vlastnictví zástavního dlužníka, nýbrž právě až zápisem do veřejného registru. Zápis budoucího zástavního práva do veřejného registru má význam z hlediska pořadí budoucích zástavních práv, tedy pro určení pořadí mezi věřiteli při uspokojování ze zástavy. Zástavní právo jako takové však vzniká vždy nejdříve v okamžiku, kdy nabude zástavní dlužník vlastnictví k zástavě. Jinak tomu ani být nemůže, neboť zástavní právo je na existenci zástavy jako předmětu vlastnictví zástavního dlužníka nerozlučně vázáno.⁶⁸

1.4 Zástavním právem zajištěný dluh

Zástavním právem je dle občanského zákoníku a důvodové zprávy k němu zajišťován dluh,⁶⁹ respektive jeho splnění. *„Poskytnutím zástavy zástavce věřiteli zajišťuje, že dlužník dluh splní, dává garanci za splnění dluhu, nikoli za uspokojení věřitelovy pohledávky vůbec (pohledávka může zaniknout s uspokojením věřitele i jinak).“⁷⁰* Zajištění splnění dluhu, tedy poskytnutí jistoty věřiteli, že dluh, který

---

⁶⁷ Viz ustanovení § 1341 odst. 2 o. z.

⁶⁸ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1068.

⁶⁹ Viz ustanovení §1721 o. z., které dluh definuje: *„Ze závazku má věřitel právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.“*

⁷⁰ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 556.

⁷¹ Dle ustanovení § 1311 o. z. je zástavním právem zajištěn dluh a zákon se snaží dodržovat tuto koncepci, nicméně ne na všech místech zákona se tento záměr povedlo naplnit, což je autorům často vytýkáno (např. tak činí Fiala (ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 885.)). Přes argumentaci důvodové zprávy je však pojmy dluh a pohledávka třeba chápat jako pojmy párové a zástavní právo, jako právo zajišťující dluh i pohledávku (chápano jako ekvivalent dluhu), v závislosti na tom, zda věc nahlížíme ze strany dlužníka, či ze strany věřitele. Podobný názor zastává Vymazal, který argumentuje: *„Domnívám se, že designátem může být i věřitelova pohledávka, nikoliv jen jí odpovídající dluh: zajišťovanou entitu je vhodné označovat podle toho, zda je nahlížena z pozic zástavního věřitele anebo zástavního dlužníka; z tohoto pohledu je pak terminologicky přesnější hovořit například o zániku zástavního práva v důsledku zániku zajištěné pohledávky (nikoliv dluhu).“*

vůči němu dlužník má, bude splněn, je bezesporu základním cílem zástavního práva. Funkce zástavního práva, jak již byly popsány výše⁷², tedy funkce zajišťovací a funkce uhrazovací, směřují právě ke splnění zajištěného dluhu.

Ustanovení § 1311 o. z. stanoví, jaké dluhy je možné zajistit a jak takový dluh musí být vymezen, čímž promítá zásadu individualizace, která se vztahuje nejen na samotnou zástavu, ale i na dluh a pohledávku, pro které je zástavní právo zřizováno. Zástavním právem lze zajistit dluh o určité výši nebo dluh, jehož výši lze určit kdykoli v době trvání zástavního práva. Zástavním právem lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý, podmíněný nebo i takový, který má vzniknout teprve v budoucnu.⁷³ Zástavním právem lze zajistit i dluhy určitého druhu vznikající dlužníkovi vůči zástavnímu věřiteli v určité době nebo různé dluhy vznikající vůči zástavnímu věřiteli z téhož právního důvodu.⁷⁴ Ke zřízení zástavního práva tedy není zapotřebí znát konkrétní výši dluhu a postačí, pokud bude dluh možno dostatečně určit, aby byl vymežitelný vůči dluhům jiným a aby bylo možno jeho výši určit v budoucnu. Jednou zástavou je možno zajistit více jednotlivých dluhů. Zákon však nabízí i možnost zřídit zástavní právo zajišťující určitou množinu dluhů předem neurčených, vymezených druhově v čase nebo vymezených společným právním důvodem. U zajištění dluhů druhově vymezených je nutné stanovit konkrétní dobu, za jejíhož trvání vzniklé dluhy budou takto zřízeným zástavním právem zajišťovány. Takové ujednání je vhodné, pokud věřitel a dlužník mají vztah trvalejšího charakteru, z něž opakovaně vznikají pohledávky stejného druhu.⁷⁵ Druhá situace pak umožňuje zajistit zástavním právem skupinu dluhů, které vznikají z jednoho právního důvodu, přičemž opět není nutné pro zřízení zástavního práva uvádět (a ani znát) všechny konkrétní pohledávky a dluhy, které z takového právního důvodu v průběhu

---

VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 108.

⁷² Funkce zástavního práva jsou podrobně rozebrány v podkapitole 1.1.2 Funkce zástavního práva

⁷³ Viz ustanovení § 1311 odst. 1 o. z.

⁷⁴ Viz ustanovení § 1311 odst. 2 o. z.

⁷⁵ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 65.

času vzniknou. V tomto případě není nutné omezovat dobu, po kterou bude zástavní právo dluhy této vyvíjející se množiny zajišťovat.⁷⁶

1.5 Vznik zástavního práva

Zástavní právo vzniká na základě několika různých právních skutečností, kterými jsou (1) zástavní smlouva, (2) rozhodnutí soudu o schválení dohody o rozdělení pozůstalosti, (3) rozhodnutí orgánu veřejné moci a (4) zákon. V prvních dvou případech vzniká zástavní právo dobrovolně, v druhých dvou nikoliv.

Obecnými předpoklady pro vznik zástavního práva jsou: (1) způsobilý předmět zástavního práva, tedy zástava, (2) dluh zástavním právem zajištěný, resp. hlavní obligační závazek, ke kterému je zástavní právo akcesorické, (3) jedna z výše jmenovaných právních skutečností, které zákon pro vznik zástavního práva požaduje.⁷⁷

Nejčastěji v praxi vzniká zástavní právo dobrovolně na základě zástavní smlouvy a právě z toho důvodu je v textu dále pojednáváno o zástavním právu smluvním. Problematika vzniku zástavního práva na základě smlouvy je vyčleněna do následující podkapitoly. Pro úplnost je však vhodné představit i ostatní druhy vzniku zástavního práva.

Zástavní právo vzniklé na základě rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání pozůstalosti je druhou z variant dobrovolného vzniku zástavního práva. Jedná se o situace, kdy je pozůstalost rozdělována dohodou ať již proto, že zůstavitel nezanechal pořízení pro případ smrti nebo proto, že takové pořízení dovoluje pozůstalost dohodou vypořádat. Zástavní právo sice vzniká na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci, ale v tomto případě se jedná o schválení dohody jako soukromoprávní smlouvy účastníků řízení a nikoli o autoritativní rozhodnutí orgánu veřejné moci v pravém slova smyslu. Zákonný podklad pro možnost zřídit

---

⁷⁶ Podrobnější výklad problematiky nabízí nař. VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 123 až 126.

⁷⁷ HURDÍK, Jan a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 249.

zástavní právo v rámci dohody o rozdělení pozůstalosti najdeme v § 1696 odst. 2 věta druhá o. z.

Zástavní právo z rozhodnutí orgánu veřejné moci se zřizuje právě takovým rozhodnutím a vzniká jeho vykonatelností, pokud není v rozhodnutí stanovena doba pozdější.⁷⁸ Totéž ustanovení dále stanoví, že je-li jinak ke vzniku zástavního práva potřebný zápis do rejstříku zástav nebo do zvláštního veřejného seznamu, zástavní právo se tam запиše. Ustanovení ohledně zástavního práva z rozhodnutí orgánu veřejné moci je třeba chápat jako ustanovení obecné, k jehož naplnění je třeba hledat zákonné zmocnění orgánů veřejné moci takové rozhodnutí vydat. Podrobnější úpravu nalezneme ve zvláštních předpisech veřejného práva,⁷⁹ kde mohou být stanoveny i další podmínky jeho vzniku, případně i odlišná úprava doby vzniku takového zástavního práva. Skutečnost, že zástavní právo vzniká v tomto případě obecně již vykonatelností rozhodnutí, tedy i v případech, kdy je zástavou věc zapisovaná do veřejných registrů, by mohla vést k porušení principu publicity. Zákon sice nařizuje takové zástavní právo zapsat, nicméně prodleva mezi okamžikem vykonatelnosti rozhodnutí a provedením deklaratorního zápisu do veřejného registru nemusí být krátká a po takovou dobu by se třetí strany mohly dostat do ohrožení právní nejistotou. Jak již bylo výše uvedeno, konkrétní právní úprava zástavních práv vznikajících na základě rozhodnutí orgánů veřejné moci je však podrobně upravena v jednotlivých veřejnoprávních normách, které takovým nežádoucím situacím často předchází speciální úpravou vzniku zástavního práva.

V některých případech zakotvuje občanský zákoník vznik zástavního práva *ex lege* bez dalšího. V takovém případě není třeba žádné další právní skutečnosti a zástavní právo vznikne automaticky tam, kde jsou naplněny zákonem předpokládané podmínky. Dle občanského zákoníku je to v následujících případech: (1) zákonné zástavní právo zajišťující pohledávky pachtýře vůči propachtovateli,⁸⁰ (2) zákonné zástavní právo

---

⁷⁸ Viz ustanovení § 1342 o. z.

⁷⁹ Např. §338b a násl. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2011 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

⁸⁰ Viz ustanovení § 2344 o. z.

zajišťující dluhy příkazce vůči zasílateli⁸¹ a (3) zákonné zástavní právo zajišťující pohledávky dopravce, které má dokonce přednostní postavení před zástavními právy k zásilce vzniklými dříve.⁸²

1.5.1 Vznik zástavního práva ze zástavní smlouvy

Zástavní smlouva je nejčastější právní skutečností, na jejímž základě zástavní právo vzniká. Pro vznik zástavního práva na základě zástavní smlouvy je typická dvoufázovost.⁸³ Právním důvodem vzniku je účinná zástavní smlouva. Samotná účinnost zástavní smlouvy však obecně⁸⁴ ke vzniku zástavního práva nepostačuje a je nutné, aby ke smlouvě přistoupila jiná právní skutečnost, na kterou zákon vznik zástavního práva váže. Zástavní smlouvu, tedy právní důvod vzniku označujeme jako *titul*, kterým je zástavní právo zřízeno. Další právní skutečnost, která je pro vznik zástavního práva požadována pak označujeme za *modus*, neboli způsob jakým ke vzniku zástavního práva dochází. „*Ke vzniku smluvního zástavního práva je vedle projevené vůle stran v zástavní smlouvě potřeba též zákonem předvídaného vedlejšího aktu (odevzdání zástavy, zápisu do veřejné evidence, označení zástavy), kterým se zastavení uvádí ve známost a jímž získává zástavní věřitel nad zástavou určitou kontrolu.*“⁸⁵

V zástavní smlouvě musí být nad obecné smluvní náležitosti vymezeno, co je zástavou a pro jaký dluh je zástavní právo zřizováno. Pro případ dluhu nedospělého nebo více dluhů postačuje ujednat do jaké maximální výše jistiny je zajištění poskytováno.⁸⁶ Projevuje se tu tedy zásada individualizace a to jak vůči zástavě, která musí být konkrétně vymezena, a to jednotlivě nebo jinak, aby ji bylo

---

⁸¹ Viz ustanovení § 2481 odst. 1 o. z.

⁸² Viz ustanovení § 2571 o. z.

⁸³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 79.

⁸⁴ Výjimkou, kdy zástavní právo může vzniknout se samotnou účinností smlouvy, stanoví ustanovení § 1335 odst. 2 věta první o. z. pro vznik zástavního práva k pohledávce. Zástavní právo v takovém případě vznikne s účinností smlouvy, zákon však pro jeho účinnost požaduje oznámení jeho existence podlužníkovi. Podrobněji je k zastavení pohledávky pojednáno ve druhé kapitole.

⁸⁵ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 128.

⁸⁶ Viz ustanovení § 1312 odst. 1, 2 o. z.

možné určit kdykoli v době trvání zástavního práva, tak i vůči dluhu. Dluh smluvní zástavní právo zajišťuje včetně jeho příslušenství. Pokud si strany přejí, aby zástavní právo zajišťovalo i smluvní pokutu, musí tak být zvlášť ujednáno.⁸⁷

Pro zástavní smlouvu je obecně vyžadována písemná forma⁸⁸ s výjimkou případů, kdy se jedná o zástavu ruční, tedy kdy je zástava odevzdávána zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě do opatrování. Nadto zákon v § 1314 odst. 2 o. z. vyžaduje pro zástavní smlouvu formu veřejné listiny pro případy, kdy (1) je zástavou závod nebo jiná věc hromadná, (2) je zástavou nemovitá věc, která nepodléhá zápisu do veřejného seznamu, (3) má zástavní právo k movité věci vzniknout zápisem do rejstříku zástav.

Smluvní volnost ohledně zástavního práva zákon v souladu s principem ochrany slabší strany omezuje taxativním výčtem zakázaných ujednání, jež uvádí v § 1315 o. z. Tato ujednání je možné rozdělit do dvou kategorií, přičemž do první kategorie spadají ujednání zakázaná po celou dobu trvání zástavního práva a do druhé kategorie pak ujednání, která jsou zakázána pouze po dobu, kdy dluh není dospělý. Mezi absolutně zakázaná ujednání patří taková ujednání, podle nichž dlužník nebo zástavce nesmí zástavu vyplatit, tedy ujednání, která by bránila zaplatit zástavnímu věřiteli proti vydání zastavené věci.⁸⁹ Důsledkem vyplacení zástavy je potom zánik zástavního práva na základě § 1377 odst. 1 písm. d) o. z.⁹⁰ Dokud zajištěný dluh nedospěje, zakazuje se ujednat, že: (1) zástavní věřitel se nebude domáhat uspokojení ze zástavy, (2) věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji za libovolnou anebo předem určenou cenu může ponechat,⁹¹ nebo že (3) věřitel může

---

⁸⁷ Viz ustanovení § 1313 o. z.

⁸⁸ Ustanovení § 1314 o. z., tak stanovuje pro věci movité, u věcí nemovitých je písemná forma vyžadována obecně na základě ustanovení § 560 o. z., které stanoví, že písemnou formu vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší.

⁸⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 80.

⁹⁰ Bližší výklad k problematice vyplacení zástavy např. VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 329 až 330; TÉGL, P., *Lex commissoria, pactum antichreticum etc. ad libitum? (O zapovězených ujednáních v zástavních smlouvách dle nového občanského zákoníku)*, Právní rozhledy, č. 12/2012, s. 454 a násl.

⁹¹ Ustanovení § 1315 odst. 3 o. z. zakazuje ujednání o tom, že věřitel může zástavu zpeněžit libovolným způsobem nebo si ji za libovolnou, anebo předem určenou cenu může ponechat, úplně v případech, kdy je zástavcem nebo zástavním dlužníkem spotřebitel nebo člověk, který je malým nebo středním podnikatelem.

brát ze zástavy plody nebo užitky. Ujednání spadající do této, druhé kategorie, směřují především k ochraně slabší strany.⁹²

Zástavní smlouvou je zástavní právo zřizováno, jeho vznik je pak ve většině případů v rámci principu publicity vázán na nějakou další právní skutečnost. Pro věci evidované ve veřejných seznamech, typicky se bude jednat o nemovitosti, zástavní právo vzniká zápisem do takového seznamu.⁹³ U věcí movitých je vznik zástavního práva vázán na předání zástavy zástavnímu věřiteli, na požádání proti zástavnímu listu, nebo třetí osobě, aby věc opatrovala pro zástavního věřitele a zástavního dlužníka, přičemž odevzdání zástavy lze nahradit označením věci jako zastavené.⁹⁴ Ujednají-li si tak strany v zástavní smlouvě, může vzniknout i zástavní právo k věci movité zápisem do rejstříku zástav.⁹⁵ Vznik zástavního práva k věcem nemovitým, které nejsou zapisovány do veřejného seznamu, k věcem hromadným a k závodu pak zákon váže na zápis do rejstříku zástav obligatorně.⁹⁶ Zvláštní úpravu zákon stanoví pro vznik zástavního práva k podílu v korporaci (§ 1322 odst. 1 o. z. – zástavní právo vzniká zápisem do veřejného seznamu), zástavního práva k cennému papíru nebo zaknihovanému cennému papíru (§ 1328, 1331 o. z. – odevzdáním zástavnímu věřiteli, třetí osobě nebo zápisem do rejstříku zástav) a zástavního práva k pohledávce (§ 1335 odst. 2 o. z. – podrobněji rozebráno v podkapitole 2.3 Vznik zástavního práva k pohledávce).

1.6 Práva a povinnosti ze zástavního práva

V pododdíle Práva a povinnosti ze zástavního práva⁹⁷ jsou v občanském zákoníku upravena práva a povinnosti zástavního dlužníka, zástavního věřitele a případně osoby třetí, již byla zástava předána do opatrování, ve vztahu k nakládání se zástavou. Tato ustanovení neobsahují plný výčet práv a povinností ze zástavního práva plynoucích, mnohé z nich vyplývají z jiných zákonných ustanovení anebo ze samotných zásad

---

⁹² ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 80.

⁹³ Viz ustanovení § 1316 o. z.

⁹⁴ Viz ustanovení § 1317 až 1318 o. z.

⁹⁵ Viz ustanovení § 1319 odst. 1 o. z.

⁹⁶ Viz ustanovení § 1319 odst. 2 o. z.

⁹⁷ Část třetí Absolutní majetková práva, Hlava II. díl 5, oddíl 3, pododdíl 4., § 1353 až 1358 o. z.

a principů zástavního práva. „*V pasáži o právech a povinnostech se NOZ zabývá těmi právy a povinnostmi subjektů zástavního práva, které jsou typické pro dobu mezi vznikem zástavního práva a jeho výkonem. Jedná se o práva a povinnosti, které zaručují nerušené trvání zástavního práva a vytvářejí předpoklady pro jeho řádný výkon anebo naopak pro jeho řádný zánik (včetně bezvadného vrácení věci zpět zástavnímu dlužníkovi).*“⁹⁸ Vzájemná zákonná práva a povinnosti zástavního věřitele a zástavního dlužníka odrážejí zajišťovací funkci zástavního práva⁹⁹ a týkají se především zástavy a nakládání s ní.

1.6.1 Práva a povinnosti zástavního dlužníka ze zástavního práva

Základní povinností zástavního dlužníka je zdržet se všeho, čím se zástava zhoršuje na úkor zástavního věřitele. Stane-li se činem zástavního dlužníka dostatečná jistota zástavního věřitele nedostatečnou nebo sníží-li se nedostatečná jistota, zástavní dlužník má povinnost zástavu přiměřeně doplnit.¹⁰⁰ Dá se usuzovat, že tato povinnost dlužníka vystoupí do popředí především v situacích, kdy se zástava neodevzdává zástavnímu věřiteli a zůstává v dispozici dlužníka, a že směřuje především proti faktickému jednání zástavního dlužníka, kterým by byla zástava znehodnocena, tato povinnost je prostředkem ochrany schopnosti zástavy naplnit zajišťovací a potažmo i uhrazovací funkce a zhoršení zástavy je tedy třeba posuzovat právě k těmto funkcím. Ke zhoršení zástavy na úkor zástavního věřitele však může samozřejmě dojít vedle jednání faktického i jednáním právním, a proto je zapotřebí si uvědomit, že se i na něj může ustanovení § 1353 o. z. vztahovat. Vzhledem k tomu, že nenalezneme ustanovení, které by zakazovalo ujednat zákaz nebo omezení právní dispozice se zástavou, ani mezi ujednáními zakázanými ani jinde, dá se dovodit, že taková ujednání zákonu neodporují a jsou čistě v dispozici stran. Je tedy možné, aby bylo zástavnímu dlužníku dohodou stran zakázáno zastavit věc pro jiný dluh, nebo ji zcizit zcela nebo z části,

---

⁹⁸ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 206.

⁹⁹ HURDÍK, Jan a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 253.

¹⁰⁰ Viz ustanovení § 1353 o. z.

poskytnout ji k užívání jinému, či k ní zřídít věcné břemeno. Ujednání omezující právní dispozici se zástavou však zásadně působí jen *inter partes*, což vyplývá konkrétně z § 1309 odst. 2 o. z., obecně však z relativní povahy závazkových vztahů.¹⁰¹

1.6.2 Práva a povinnosti zástavního věřitele ze zástavního práva

Upraveny jsou práva a povinnosti zástavního věřitele pro případ, kdy je zástava odevzdávána (nebo to alespoň připadá v úvahu – tedy jedná se o věc movitou). Zástavní věřitel, jemuž byla zástava odevzdána, je oprávněn ji mít u sebe po celou dobu trvání zástavního práva.¹⁰² V takovém případě zástavnímu věřiteli však automaticky vzniká povinnost pečovat o odevzdanou zástavu jako řádný hospodář.¹⁰³ Užívat zástavní věřitel zástavu smí, avšak pouze se svolením zástavního dlužníka a způsobem pro zástavního dlužníka neškodným. Právo věc užívat naopak nepřísluší osobě třetí, které by byla zástava odevzdána do opatrování. Pokud osoba třetí věc užívat bude nebo ji poskytne k užívání jinému, vystavuje se tak odpovědnosti za náhodu, tedy povinnosti objektivní.¹⁰⁴

Postavení věřitele je posíleno § 1354 o. z., který mu přisuzuje právo na plnění z pojistné smlouvy, je-li sjednána. V takovém případě, nebude-li ujednáno jinak, má zástavní věřitel právo plnění zadržet a z něj se uspokojit pro případ, že pohledávka nebude řádně a včas splněna, tedy zástava bude nahrazena peněžitým plněním pojišťovny.

---

¹⁰¹ Ujednání dle § 1309 odst. 2 o. z. musí také vyhovět ustanovení § 1761 věty druhé o. z. .Viz výklad SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1067 v souvislosti s výkladem HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 200 a násl.

¹⁰² Viz ustanovení § 1356 odst. 1 věta první o. z.

¹⁰³ Viz ustanovení § 1356 odst. 1 věta druhá o. z.

¹⁰⁴ Ustanovení § 1357 v souvislosti s § 2944 o. z.

1.7 Realizace zástavního práva

Realizace neboli výkon zástavního práva se vztahuje k jeho uhrazovací funkci. Zástavní právo jako zajišťovací institut sleduje možnost zástavního věřitele uspokojit se prostřednictvím zástavy, pokud jeho pohledávka nebude včas a řádně splněna, a to bez součinnosti obligačního i zástavního dlužníka. Jedná se o alternativní uspokojení věřitelovy pohledávky, které nejčastěji probíhá zpeněžením zástavy a uspokojením se z takto získaných prostředků. Uhrazovací funkce zástavního práva je však vázána na princip subsidiarity a vystupuje do popředí až v okamžiku, kdy se obligační dlužník dostane do prodlení, až tehdy je možno k realizaci zástavního práva přistoupit. Subsidiární charakter zástavního práva je vyjádřen i v § 1359 o. z., který ve větě první stanoví, že: *„Jakmile je zajištěný dluh splatný, může se zástavní věřitel uspokojit způsobem, o němž se dohodl se zástavcem, popřípadě zástavním dlužníkem, v písemné formě, jinak z výtěžku zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě nebo prodeje zástavy podle jiného zákona.“* Zákon tedy pro přistoupení k realizaci zástavního práva požaduje existenci splatného dluhu.

Uspokojení se výkonem zástavního práva je oprávněním zástavního věřitele a zůstává jeho volbou, zda k výkonu zástavního práva přikročí, či zda bude svou pohledávku na obligačním dlužníku vymáhat jiným způsobem, popřípadě oběma způsoby zároveň. Zástavní právo nelze vykonat opakovaně, jeho výkonem zajištění dluhu zaniká, a to i pokud uspokojilo pohledávku zástavního věřitele jen částečně.¹⁰⁵

Zástavní dlužník má povinnost výkon zástavního práva strpět, jeho souhlasu není třeba a zástavní věřitel zpeněžuje zástavu vlastním jménem. Protože však realizací zástavního práva dochází k tomu, že se zástavní věřitel uspokojí z majetku zástavního dlužníka na místo majetku dlužníka obligačního, vzniká zástavnímu dlužníkovi splněním dluhu prostřednictvím zástavy regres, tzv. subrogační právo¹⁰⁶ proti dlužníku

---

¹⁰⁵ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 347.

¹⁰⁶ Ustanovení § 1937. odst. 2 o. z.: *„Splněním dluhu vstupuje tato osoba do práv věřitele a má právo, aby jí dlužník vyrovnal, co za něho plnila. Pohledávka věřitele na ni přechází včetně příslušenství,*

obligačnímu. „*Je-li pohledávka v důsledku zpeněžení zástavy vyrovnána, vznikají zástavnímu dlužníku stejná práva, jako by na dluh plnil sám.*“¹⁰⁷

Jak plyne z výše citovaného § 1359 o. z., pro volbu způsobu uspokojení ze zástavy je určující dohoda stran. Není-li takové dohody, určuje zákon pro výkon zástavního práva subsidiárně zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě nebo prodej zástavy podle jiného zákona, přičemž nejčastěji se bude jednat o soudní prodej zástavy.¹⁰⁸ Dohoda o způsobu uspokojení ze zástavy může a nemusí být přímo součástí zástavní smlouvy, může být uzavřena i později, před nebo po splatnosti dluhu a jejími stranami budou zástavní věřitel a zástavní dlužník nebo zástavce, pokud takové ujednání bude součástí zástavní smlouvy. Dohoda, kterou byla ujednána jiná možnost výkonu zástavního práva, než je prodej zástavy ve veřejné dražbě, zavazuje i právní nástupce zástavního dlužníka. Toto pravidlo je upraveno v § 1360 o. z. a zástavnímu dlužníkovi je dále uložena povinnost na takové ujednání upozornit nabyvatele zástavy při jejím převodu. Dojde-li k dohodě o způsobu uspokojení ze zástavy mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem, je takovým ujednáním zástavní dlužník vázán a jsou jím vázáni i všichni zástavní dlužníci následující. Oproti tomu zástavního věřitele takové ujednání nezavazuje k tomu, aby uspokojení ze zástavy dohodnutým způsobem provedl. Vždy se zástavní věřitel může na místo ujednaného způsobu uchýlit k prodeji zástavy ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem, a to dokonce i kdykoli během výkonu zástavního práva. Tato možnost plyne z § 1365 odst. 2 o. z., přičemž zástavnímu věřiteli je pak v takovém případě uložena povinnost příslušnou změnu způsobu výkonu zástavního práva včas a písemně oznámit zástavnímu dlužníkovi.

Výkon zástavního práva je tedy možné provést jakýmkoli způsobem, který neodporuje zákonu, dohodnou-li se tak zástavní věřitel a zástavní dlužník. Zákon však stanovuje limity pro takovou dohodu co do formy i obsahu. Forma dohody je § 1359 o. z. vyžadována vždy písemná. Co do obsahu dohody stran o způsobu realizace

---

zajištění a dalších práv s pohledávkou spojených. Věřitel vydá tomu, kdo za dlužníka plnil, potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.“

¹⁰⁷ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 572.

¹⁰⁸ Soudní prodej zástavy je upraven zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

zástavního práva, je pak třeba přihlížet k úpravě zakázaných ujednání v § 1315 o. z., která vylučuje především libovůli zástavního věřitele. Je tedy možno sice sjednat libovolný způsob uspokojení ze zástavy, ale pouze za předpokladu, že takový způsob bude předem specifikován a že se na něm strany společně dohodnou. Zástavní věřitel má dále ustanovením § 1365 o. z. uloženu povinnost při prodeji jiným způsobem než ve veřejné dražbě postupovat s odbornou péčí v zájmu svém i zástavního dlužníka. Lze tedy shrnout, že občanský zákoník ponechává způsob realizace zástavního práva na vůli stran, přičemž zároveň poskytuje základní ochranu právům zástavního věřitele tak, aby mohla být naplněna uhrazovací funkce zástavního práva, a na druhé straně chrání zástavního dlužníka, a to především proti libovůli zástavního věřitele.

Vedle zpeněžení zástavy, které je typickým způsobem uspokojení se ze zástavy, je možno ujednat i jiné způsoby uspokojení ze zástavy. Zákon tomu nebrání a důvodová zpráva takové případy dokonce předjímá: „*Výkon zástavního práva se děje zásadně zpeněžením, nevylučuje se však ani dohoda, k níž dojde po splatnosti pohledávky, podle níž si zástavní věřitel zástavu ponechá.*“¹⁰⁹ Vedle zmíněného převodu zástavy na zástavního věřitele si lze představit i další alternativní způsoby uspokojení ze zástavy, např. její užívání zástavním věřitelem a započtení požitků na úhradu pohledávky.¹¹⁰ Obecně je však nejčastějším způsobem uspokojení zástavního věřitele zpeněžení zástavy, přičemž volba konkrétního provedení zpeněžení není zákonem omezena a záleží na dohodě stran. Zástavní právo tak může být vykonáno mnoha různými způsoby. Zástavní věřitel může přistoupit k přímému prodeji zástavy, tzv. prodej z volné ruky zástavním věřitelem na otevřeném trhu, kdy zástavní věřitel uzavírá kupní smlouvu vlastním jménem, neboť jej zákon, resp. zástavní smlouva zmocňuje k dispozici s cizí věcí. Zástavní věřitel se může také rozhodnout pro dobrovolnou dražbu, která ovšem vyžaduje součinnost zástavního věřitele.¹¹¹ Strany si mohou ujednat i uspokojení zástavního věřitele převodem vlastnického práva

---

¹⁰⁹ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 572.

¹¹⁰ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 282.

¹¹¹ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1115.

k zástavě na zástavního věřitele.¹¹² V neposlední řadě je možné zpeněžit zástavu ve veřejné dražbě, či soudním prodejem. Zástavní dlužník musí výkon zástavního práva strpět a dle § 1367 o. z. vydat zástavnímu věřiteli zástavu i listiny k jejímu prodeji, převzetí nebo užívání potřebné. Po oznámení o započetí s výkonem zástavního práva nesmí zástavní dlužník bez souhlasu zástavního věřitele zástavu zcizit.¹¹³ Zástavní věřitel má nejen právo na uspokojení ze zástavy, tedy uhrazení pohledávky včetně příslušenství a nákladů, ale náleží mu i náhrada nutných nákladů vynaložených při výkonu zástavního práva.¹¹⁴

K tomu, aby se mohl zástavní věřitel uspokojit ze zástavy jakýmkoli způsobem, ať již určeným dohodou, či nikoliv, po něm zákon vyžaduje splnění několika podmínek upravujících především procesní postup výkonu zástavního práva. Je-li zapotřebí učinit proti dlužníku zvláštní úkony, aby pohledávka dospěla, musí takové úkony vedle obligačního dlužníka zástavní věřitel směřovat i k osobě dlužníka zástavního.¹¹⁵ Započetí a způsob výkonu zástavního práva musí zástavní věřitel oznámit zástavnímu dlužníkovi v písemné formě¹¹⁶ a musí také zajistit, aby skutečnost, že s výkonem zástavního práva započal, byla zapsána ve veřejném seznamu, je-li v něm zapsáno zástavní právo.¹¹⁷ Od oznámení zástavnímu dlužníku, popřípadě od zápisu zahájení výkonu do veřejného seznamu, vždy od pozdější skutečnosti, je počítána minimální obligatorní lhůta třiceti dnů, po jejímž uplynutí může zástavní dlužník přistoupit ke zpeněžení zástavy.¹¹⁸ Názorem autorky je, že tuto lhůtu je třeba vztahovat na uspokojení se ze zástavy obecně a nejen na její zpeněžení, neboť lhůta má za úkol poskytnout zástavnímu dlužníkovi prostor pro jiné řešení situace, než je krajní řešení výkonem zástavního práva ať již má výkon jakoukoli podobu. Zástavnímu dlužníku tato lhůta dává možnost reagovat na vzniklou hrozbu výkonu zástavního práva

---

¹¹² V takovém případě je třeba respektovat § 1315 o. z.

¹¹³ Viz ustanovení § 1363 o. z.

¹¹⁴ Toto právo směřuje zákon v § 1359 odst. 2 o. z. vůči zástavci, což lze považovat za nesprávné vzhledem k tomu, že ten v době výkonu již nemusí být zástavním dlužníkem, tedy ani stranou zástavněprávního vztahu. Právo na náhradu nákladů by mělo vždy směřovat proti aktuálnímu vlastníku zástavy, tedy zástavnímu dlužníku.

¹¹⁵ Viz ustanovení § 1361 o. z.

¹¹⁶ Viz ustanovení § 1362 odst. 1 o. z.

¹¹⁷ Viz ustanovení § 1362 odst. 2 o. z.

¹¹⁸ Viz ustanovení § 1364 o. z.

například zaplacením dluhu za obligačního dlužníka, vyplacením zástavy, či nejzákladnějším vytvořením nátlaku na dlužníka obligačního, aby plnil; a v neposlední řadě mu dává prostor pro procesní obranu proti výkonu zástavního práva, proto by měla být lhůta zachována vždy, nejen v případech, kdy dojde ke zpeněžení zástavy.

Po zpeněžení zástavy musí zástavní věřitel bezodkladně podat zástavnímu dlužníkovi písemnou zprávu o prodeji zástavy, nákladech, výtěžku z prodeje a jeho použití.¹¹⁹ Z výtěžku zpeněžení zástavy se uspokojuje zástavní věřitel a to do výše předem ujednané, případně do výše pohledávky s příslušenstvím ke dni zpeněžení zástavy¹²⁰ a dále mu náleží náhrada nutných nákladů vynaložených při výkonu zástavního práva.¹²¹ Čeho se nedostává z prostředků získaných zpeněžením zástavy na uhrazení pohledávky zástavnímu věřiteli, zaplatí obligační dlužník.¹²² Přebytek prostředků získaných zpeněžením zástavy po uspokojení zástavního věřitele náleží zástavnímu dlužníku.

V praxi velmi často nastávají situace, kdy jedna zástava slouží k zajištění více pohledávek a vážne tak na ní více zástavních práv vůči několika zástavním věřitelům. Pro takové situace stanovuje zákon v § 1371 až 1375 o. z. pravidla výkonu zástavního práva při více zástavních věřitelích, přičemž rozhoduje především pořadí vzniku zástavních práv, podání návrhu na jejich zápis, ale i způsob vzniku zástavního práva, kdy zákon upřednostňuje zástavní práva zapsaná do veřejných seznamů proti zástavním právům nezapsaným a zástavní práva vzniklá předáním zástavy proti zástavním právům vzniklým označením. Stanovena jsou také další procesní pravidla a povinnosti zástavního věřitele i zástavních dlužníků navzájem a upraveno je i rozdělení výtěžku zpeněžení zástavy.

---

¹¹⁹ Viz ustanovení § 1369 o. z.

¹²⁰ Viz ustanovení § 1309 odst. 1o. z.

¹²¹ Viz ustanovení § 1359 odst. 2 o. z.

¹²² Viz ustanovení § 1370 o. z.

1.8 Zánik zástavního práva

Pro zánik zástavního práva je významný jeho charakter zajišťovacího institutu, jeho akcesorita k hlavnímu závazku, jeho věcněprávní povaha, princip publicity týkající se zápisů zástavního práva do veřejných registrů a samozřejmě také jeho povaha závazku. Akcesorická povaha zástavního práva váže jeho existenci na zajišťovaný dluh a nedovoluje zástavnímu právu nadále trvat, pokud hlavní závazkový vztah zanikne. Vedle zajištěného dluhu je zástavní právo vázáno dále na svoji uhrazovací funkci, a protože zástavní právo nelze vykonávat trvale nebo opakovaně, dojde-li jednou k jeho realizaci, zaniká.¹²³ Z toho plyne, že zástavní právo zaniká také tehdy, pokud vykonat nelze, tedy při zániku zástavy a uplynutí doby, na kterou bylo zástavní právo stanoveno. V neposlední řadě zaniká zástavní právo i na základě právního jednání stran zástavněprávního vztahu.

„Zatímco pro vznik smluvního zástavního práva je typická dvoufázovost (k zástavní smlouvě musí přistoupit další právní skutečnost, která teprve vede ke vzniku zástavního práva), zástavní právo (i smluvní) zaniká bez dalšího pouze tím, že nastane zákonem předvídaná skutečnost.“¹²⁴ Občanský zákoník tyto skutečnosti vypočítává v § 1376 až 1379 o. z., není však vyloučen zánik zástavního práva z důvodů jiných. Tak například při převzetí dluhu zajištění dluhu poskytnuté třetí osobou trvá jen tehdy, souhlasí-li třetí osoba se změnou v osobě dlužníka.¹²⁵

Způsoby zániku zástavního práva je nasnadě rozdělit podle toho, zda k zániku dochází na základě zániku zajištěného dluhu, či zda dochází k zániku zástavního práva samostatně, přičemž dluh nadále zástavním právem již nezajištěný dále trvá.

---

¹²³ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 347.

¹²⁴ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 347.

¹²⁵ Viz ustanovení § 1890 odst. 2 o. z.

1.8.1 Zánik zástavního práva v důsledku zániku zajištěného dluhu

Ustanovení § 1376 o. z.: „Zanikne-li zajištěný dluh, zanikne i zástavní právo“ je zhmotněním akcesorické povahy zástavního práva. Neexistuje-li nadále pohledávka a jí odpovídající dluh, který má zástavní právo zajišťovat, ztrácí zástavní právo význam a jako právo akcesorické, na hlavním závazkovém vztahu závislé, zaniká. Zástavní právo nemůže existovat samo o sobě. Tolik řečeno je nutné dodat, že z tohoto striktně akcesorického pojetí zástavního práva povoluje občanský zákoník výjimku v podobě uvolněného zástavního práva,¹²⁶ které ač materiálně zaniklé, formálně existuje dále samostatně v podobě zápisu ve veřejném registru.

Zákon mluví o zániku zajištěného dluhu obecně. Ať již dojde k zániku pohledávky a zajištěného dluhu jakýmkoli způsobem, tedy například splněním,¹²⁷ započtením, prominutím dluhu, uplynutím doby, dohodou o zániku závazku nebo splynutím osoby zástavního věřitele a obligačního dlužníka; zástavní právo zaniká.

Výjimky z obecného pravidla, že zástavní právo zaniká vždy se zánikem zajištěné pohledávky, upravuje zákon pro situace, kdy se zajišťovaný dluh mění nebo zaniká takovým způsobem, který dává současně vzniknout novému závazku. Pak zástavní právo nezaniká, naopak se *ex lege* vztahuje na závazek nový. Jedná se o případ odstoupení od smlouvy, které se zajištění z ní vzniklé nedotýká¹²⁸ a zástavní právo zajišťuje dále pohledávku zástavního věřitele z odstoupení od smlouvy vzniklou. Další případ najdeme v ustanovení § 2009 o. z. stanovujícím, že smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem, přičemž logickým výkladem *a maior ad minus* lze dovodit, že nebude zanikat ani zajištění takového dluhu. Zástavní právo nezaniká ani v případě novace a narovnání. Ustanovení § 1907 o. z. stanoví, že zajištění práv, která jsou předmětem

---

¹²⁶ Uvolněné zástavní právo je upraveno § 1380 až 1384 o. z., přičemž tento institut dovoluje zástavnímu dlužníkovi použít původní zástavní právo zapsané ve veřejném registru pro zajištění nové pohledávky s pořadím zástavního práva původního.

¹²⁷ Splnit může jak obligační dlužník, tak dlužník zástavní, kterému pak vzniká vůči dlužníku obligačnímu regres. Více viz podkapitoly 1.1.2 Funkce zástavního práva a 1.7 Realizace zástavního práva.

¹²⁸ Viz ustanovení § 2005 o. z.

novace nebo narovnání, se vztahuje i na práva z nich vzniklá a to s tím, že neprojeví-li zástavní dlužník souhlas se zajištěním nového dluhu, to zůstává v rozsahu původního závazku.

Dalo by se říci, že podobný případům výše uvedeným je i případ podzástavního práva. To totiž vzniká z původního zástavního práva, které se s jeho vznikem přeměňuje na právo podzástavní v rozsahu původního zástavního práva. Zanikne-li později podzástavní právo, nemusí být s takovým zánikem vždy spojen zánik zajištění jako takového a v některých situacích se zajištění zpět přemění do původní podoby práva zástavního.¹²⁹

1.8.2 Zánik zástavního práva za dalšího trvání pohledávky

Samostatně zástavní právo zaniká v situacích vyjmenovaných zákonem v ustanovení § 1377 o. z., v nichž dochází k zániku zástavního práva bez ohledu na další existenci hlavního závazkového vztahu: *„Zástavní právo zanikne, ale pohledávka trvá, (1) zanikne-li zástava, (2) vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva, (3) vrátí-li zástavní věřitel zástavu zástavnímu dlužníkovi, (4) složí-li zástavce nebo zástavní dlužník zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci, nebo (5) uplyne-li doba, na niž bylo zástavní právo zřízeno.“*

Zástavní právo je právem věcným, právem ke konkrétní věci, kterou následuje. Není proto možné, aby zástavní právo, jako právo věcné, přežilo existenci zástavy jako takové. Aby zástavní právo zaniklo se zánikem zástavy, je ovšem zapotřebí, aby došlo k absolutnímu zániku zástavy. Případy, kdy se zástava přemění, rozdělí nebo spojí, s sebou zánik zástavního práva nenesou a zákon pro takové případy stanovuje zvláštní pravidla.¹³⁰

Vzdát se zástavního práva může zástavní věřitel kdykoli. Jedná se o jednostranné právní jednání, s jehož účinností zástavní právo zaniká, které však nemá důsledky na hlavní závazkový vztah. Tam, kde byla nutná písemná forma zástavní smlouvy,

---

¹²⁹ Blíže k této problematice viz podkapitola 3.7 Zánik podzástavního práva.

¹³⁰ Úprava přeměny, rozdělení a splnutí zástavy je obsažena v § 1349 až 1352 o. z.

bude nutná písemná forma i pro vzdání se zástavního práva¹³¹ a na základě stejného ustanovení lze dovodit, že tam, kde zástavní právo vzniklo předáním věci, postačí k jeho zániku její faktické navrácení. Vrácením zástavy jejímu vlastníkovu se zástavní věřitel v podstatě konkludentně vzdává zástavního práva¹³².

Zástavní právo může zaniknout, také složí-li zástavní dlužník zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci. Tímto způsobem zaniká zatížení zástavy, a přesto je zástavnímu věřiteli ponechána jistota, kterou je jeho pohledávka do jisté míry zajištěna. Zástavní věřitel se před splatností dluhu nesmí ze složených prostředků uspokojit, nejedná se totiž o splacení dluhu, neboť je nutné ctít subsidiaritu zástavního práva. Zástavní věřitel musí složené prostředky uložit a uspokojit se z nich může případně až s dospělostí své pohledávky, pokud nebude řádně a včas uhrazena a to s tím, že přebytek složené ceny zástavnímu dlužníku vrátí.¹³³ Cenu zastavené věci je třeba chápat ve smyslu ustanovení § 492 o. z. jako cenu obvyklou, přičemž strany se mohou samozřejmě dohodnout i jinak.

Trvání zástavního práva může být ujednáním zástavní smlouvy předem omezeno na určitou dobu. V takovém případě zástavní právo zaniká uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno.

Zástavní právo zanikne s tím, že pohledávka trvá, také v případě, kdy k zastavené věci nabude vlastnické právo třetí osoba v dobré víře, že se jedná o věc zástavním právem nezatíženou. K tomu zákon dodává, že to neplatí, je-li zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav nebo ve veřejném seznamu, čímž zakotvuje princip publicity a veřejných seznamů vůbec. Pokud není zástavní právo zapsáno ve veřejném seznamu, je možné, aby zaniklo i z důvodu převodu zástavy, pokud smlouva dovoluje převést

---

¹³¹ Viz ustanovení § 564 o. z.

¹³² V § 1377 odst. 1 písm. c) o. z., je uvedeno: „*vrátí-li zástavní věřitel zástavu zástavci nebo zástavnímu dlužníkovi*“ Autorka je však názoru, že pro vrácení věci zástavci neexistuje žádný právní důvod. Zástavce vystupuje jen na samém počátku zástavněprávního vztahu, je to ten, kdo podepsal zástavní smlouvu a ačkoli totožnost zástavce a zástavního dlužníka zůstává často stejná, tak při zániku zástavního práva může jít i o osobu, která v danou dobu již není stranou vztahu a nemá z něj jakákoli oprávnění.

¹³³ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 359.

zástavu bez zatížení nebo pokud k takovému převodu došlo v rámci běžného obchodního styku při podnikání zcizitele.¹³⁴

2 Zástavní právo k pohledávce

Předmětem zástavního práva, tedy zástavou může být i pohledávka, která je věcí nehmotnou. V takovém případě pak mluvíme o zástavním právu k pohledávce, kdy dochází k situaci, kdy je jedna pohledávka, resp. jí odpovídající dluh z hlavního závazkového právního vztahu zajištěna pohledávkou jinou, vedlejší, která plyne z odlišného závazkového vztahu a v rámci zástavního práva vystupuje jako zástava. Zástavní právo k pohledávce je významnou problematikou v kontextu podzástavního práva, neboť právě a jen se zastavením pohledávky může vzniknout podzástavní právo, které vzniká vedle zástavního práva k pohledávce a je k němu akcesorické.¹³⁵

Úpravě zastavení pohledávky je v občanském zákoníku věnováno zvláštní místo stejně tak jako úpravám týkajícím se zastavení podílu v korporaci, zastavení cenného papíru a zaknihovaného papíru a zastavení účtu vlastníka zaknihovaných cenných papírů. V ustanoveních § 1335 až 1340 o. z. jsou upravena specifika zastavení pohledávky. Najdeme zde vymezení požadavků na její zastavitelnost, zvláštní úpravu vzniku, průběhu i zániku zástavního práva k ní a v neposlední řadě také zvláštní procesní pravidla realizace. Tato ustanovení jsou speciální úpravou vůči obecné úpravě zástavního práva, která platí subsidiárně a která upravuje zástavní právo k pohledávce ve všech zbývajících otázkách, které nejsou speciální úpravou zohledněny.

Zvláštní úprava zástavního práva k pohledávce zohledňuje specifika, která s sebou nese povaha pohledávky jako věci. Pohledávka je právem na plnění, kterému odpovídá povinnost splnění dluhu a vzniká jako důsledek závazkového právního vztahu.¹³⁶ Zastavením pohledávky se rozšiřuje množství subjektů zástavněprávního vztahu a tím se komplikují i jejich vzájemné vztahy. Pro realizaci zástavního práva je pak nutno

---

¹³⁴ Viz ustanovení § 1377 odst. 3 o. z.

¹³⁵ Konkrétně k podzástavnímu právu kapitola 3. Podzástavní právo.

¹³⁶ Viz ustanovení § 1721 a násl. o. z.

rozlišovat nejen dospělost či nedospělost pohledávky zajišťované, ale i pohledávky zajišťující.

Obecně vznikem zástavního práva k pohledávce vzniká situace, kdy je dluh z hlavního obligačního vztahu mezi obligačním věřitelem a obligačním dlužníkem zajištěn pohledávkou z jiného obligačního vztahu. Mluvíme pak o pohledávce zajištěné, kterou je pohledávka z hlavního obligačního vztahu, a pohledávce zajišťující, kterou je pohledávka zastavená, přičemž plnění ze zastavené pohledávky je určeno k zajištění plnění pohledávky hlavní.

2.1 Pohledávka jako předmět zástavního práva

Pohledávky jsou věcmi movitými a jako takové jsou z obecného hlediska způsobilé stát se zástavou. Shodně s obecným vymezením zástavy¹³⁷ jako předmětu zástavního práva je třeba pro určení, zda je konkrétní pohledávka, resp. věc zastavitelná, sledovat kritérium její obchodovatelnosti. Zastavit je možno pohledávku peněžitou i pohledávku nepeněžitou. Nepeněžitou pohledávku je však s ohledem na uhrazovací funkci zástavního práva možno zastavit pouze za předpokladu, že předmět jejího plnění je v penězích vyjádřitelný.¹³⁸ Zajišťovací funkce zástavního práva spočívá v možnosti alternativního uspokojení se ze zástavy a proto je zapotřebí, aby zástava byla vždy ocenitelná, tedy aby bylo možno určit její hodnotu.

Pro zastavitelnost pohledávky zákon v § 1335 odst. 1, věta první o. z. dále vyžaduje její postupitelnost: *„Zastavit lze pohledávku, kterou lze postoupit jinému.“* Postupitelnost pohledávky je z logiky věci pro smysl zástavního práva nutností, neboť zástavní právo spočívá v zajištění dluhu poskytnutím jistoty v podobě zástavy, ve své realizaci pak v uspokojení ze zástavy. Aby k takovému uspokojení mohlo dojít, je nezbytné, aby zástava, tedy pohledávka byla převoditelná, mohla být postoupena, případně zpeněžena. Postoupení pohledávek je upraveno v rámci úpravy změny závazků v § 1879 až 1887 o. z.: *„Postoupit lze pohledávku, kterou lze zcizit, pokud to ujednání*

---

¹³⁷ Ustanovení § 1310 odst. 1 o. z.: *„Zástavou může být každá věc, s níž lze obchodovat.“*

¹³⁸ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 428.

dlužníka a věřitele nevyklučuje (§ 1881 odst. 1 o. z.).“ Nelze postoupit pohledávku, která zaniká smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil (§ 1881 odst. 2 o. z.). Zřídít zástavní právo je tedy možné jen k takové pohledávce, která není vázána na konkrétní osobu věřitele, ať již z ujednání stran nebo ze zákona¹³⁹.

Důvodová zpráva k této problematice uvádí: „*Vychází se z pojetí, že zastavit lze každou pohledávku, již lze postoupit. Protože však ustanovení o cessi stíhají neplatnosti postup takové pohledávky, ohledně níž to vylučuje ujednání věřitele a dlužníka, zdůrazňuje se, že nedotčeno zůstává pravidlo, že smluvený zákaz zastavení pohledávky má vůči zástavnímu věřiteli účinky jen, musel-li mu být znám.*“¹⁴⁰ Ustanovením o cessi, na které důvodová zpráva odkazuje, je výše citovaný § 1881 odst. 1 o. z., podle kterého si mohou strany smlouvy ujednat, že pohledávka z ní bude nepostupitelná. Jedná se o smluvní zákaz postoupení pohledávky a může jím být vyloučeno postoupení zcela, stejně tak jako jím může být vyloučeno postoupení jen na určitou dobu nebo ohledně konkrétní osoby. Otázkou, kterou se zabývá důvodová zpráva, je důsledek porušení takového smluvního ujednání, přičemž autoři mluví o neplatnosti postoupení v případě, kdy jej strany vyloučily. Výklad ustanovení § 1881 odst. 1 o. z. je třeba provést za pomoci § 1759, věta třetí o. z., které stanoví, že vůči jiným osobám, než jsou strany smlouvy, smlouva působí jen v případech stanovených v zákoně. Zákon někde požaduje, aby s takovou působností smlouvy třetí strana souhlasila, jinde určí, že postačí, pokud o ujednání v ní třetí strana věděla. Dvořák k § 1881 odst. 1 o. z. v komentáři uvádí: „*Postoupí-li věřitel přes smluvní zákaz pohledávku jiné osobě, porušuje tím svou povinnost vůči postoupenému dlužníkovi a je odpovědný za škodu, která tím dlužníkovi vznikne; platnost samotného postupu ale není dotčena... I zde platí, že pohledávka je zásadně předmětem právního obchodu; její vyloučení z něj nemůže být*

---

¹³⁹ Příkladem, kdy zákon zakazuje postoupení konkrétní pohledávky je ustanovení § 2704 o. z.: „*Právo na důchod nelze postoupit jinému; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Pohledávku splatné dávky však postoupit lze.*“ Obecně jsou pak zvláštními zákony vylučovány budoucí nároky na dávky a podpory viz např.: zák.č. 187/2006 Sb, o nemocenském pojištění, zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění nebo zák. č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře.

¹⁴⁰ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 564.

věcí libovůle stran. ¹⁴¹ Uvedený výklad se dá vztáhnout i na zatížení zástavním právem. Proto, aby mohla být pohledávka zastavena, je třeba, aby byla postupitelná. Postupitelnost pohledávky mohou strany vyloučit, nicméně dojde-li k postoupení i přes tento zákaz a nevěděla-li třetí strana o jeho existenci (nebo jí nemohl být z veřejného seznamu znám), bude postoupení pohledávky platné. Stejně tak bude platné i zastavení pohledávky, které je obdobně dispozicí s právem k pohledávce a pro které zákon stanovuje obdobná pravidla v § 1309 odst. 2 o. z..

Zastavit lze i pohledávku budoucí pokud je taková pohledávka dostatečně specifikována tak, aby splňovala obecné podmínky pro zástavu, tedy bude nutno určit její právní důvod a konkrétní subjekty.¹⁴² Zastavit lze i soubor pohledávek na základě ustanovení § 1887 o. z., které upravuje postoupení souboru pohledávek. K zastavení takového souboru bude nutné jej definovat dostatečně na to, aby mohl být postoupen dle zmíněného ustanovení, tedy jako soubor pohledávek určitého druhu vznikajících věřiteli v omezeném čase nebo jako soubor pohledávek vznikajících ze stejného právního důvodu.

Zástavní právo se obecně vztahuje na zástavu i s jejími přírůstky a příslušenstvím.¹⁴³ Pro zástavu, již je pohledávka navíc platí, že zástavnímu věřiteli v takovém případě náleží i každé právo takovou pohledávku zajišťující.¹⁴⁴ Práva, která pohledávku zajišťují, nejsou jejím příslušenstvím¹⁴⁵ a podle obecné právní úpravy by tedy zástavnímu věřiteli nenáležela. Vzhledem k tomu, že zajišťovací instituty mají akcesoricou povahu, je však logické, že zajištění pohledávky s jejím zastavením bude zástavnímu věřiteli náležet. Zajištění, které je k pohledávce jako vedlejší, akcesorický závazek zřízeno totiž zajištěnou pohledávku následuje a proto bude-li zastavena jím

---

¹⁴¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 739.

¹⁴² ROUČEK, F.; SEDLÁČEK, J.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 634.

¹⁴³ Viz ustanovení § 1346 o. z.

¹⁴⁴ Viz ustanovení § 1346 odst. 2 o. z.

¹⁴⁵ Příslušenstvím pohledávky jsou dle ustanovení § 513 o. z. úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

zajištěná pohledávka, bude s ní zastaveno i toto zajištění.¹⁴⁶ Zástavní věřitel se tak dostává do výhodného postavení, kdy se zástavní právo vztahuje nejen na zástavu jako takovou, tedy pohledávku, ale i na její zajištění, např. na zástavní právo, ručení, finanční záruku nebo zajišťovací převod práva. „*Výraz ,náleží zástavnímu věřiteli i každé právo‘ bude třeba vykládat tak, že zástavní věřitel zajištěný zástavním právem k pohledávce je oprávněn k plnění z takových práv namísto zástavního dlužníka jako věřitele zastavené pohledávky, a to za podmínek obdobných § 1393 – tzn. v případě, že zajištěný dluh se stane splatným.*“¹⁴⁷ V případě, kdy zastavená pohledávka bude zajištěna právem zástavním, dojde ke vzniku podzástavního práva. Právě ustanovení § 1346 o. z. je právním základem pro institut podzástavního práva, které vzniká v situacích, kdy je zastavena zástavním právem zajištěná pohledávka. Podrobně je k § 1346, odst. 2 o. z. a k podzástavnímu právu a jeho akcesoritě pojednáno v kapitole 3.1 Podzástavní právo a jeho zařazení do systému zajišťovacích institutů.

2.2 Subjekty zástavního práva k pohledávce

Zástavní právo k pohledávce s sebou nese oproti obecnému zástavnímu právu širší okruh subjektů, kterých se zástavněprávní vztah dotýká. Vedle zástavního věřitele, obligačního dlužníka, zástavního dlužníka a zástavce vystupuje v pozici dlužníka zastavené pohledávky i poddlužník. Strany hlavního obligačního závazku jsou zástavní věřitel (obligační věřitel) a obligační dlužník. K zajištění této hlavní pohledávky je dána do zástavy pohledávka jiná. Do zástavy ji dává zástavce (zástavní dlužník), kterému náleží jako věřiteli této pohledávky právo na plnění od jeho dlužníka (poddlužníka). Zastavením pohledávky tak vzniká vztah mezi dvěma na sobě do té doby nezávislými pohledávkami a jejich subjekty.

Zástavní věřitel je stejně jako u obecného zástavního práva totožný s věřitelem obligačním. Je tedy na straně věřitele subjektem hlavního závazkového vztahu a svědčí mu pohledávka vůči obligačnímu dlužníkovi. Zároveň je zástavní věřitel stranou vztahu

---

¹⁴⁶ Blíže k akcesoritě zástavního práva podkapitola 1.1 Zařazení, pojem a znaky zástavního práva.

¹⁴⁷ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1106 – 1107.

zástavněprávního, protože jemu náležející pohledávka z hlavního závazkového vztahu je zajištěna zástavním právem. Zástavní věřitel má právo na plnění dluhu obligačním dlužníkem, subsidiárně pak na uspokojení ze zástavy, tedy pohledávky na úkor zástavního dlužníka tím, že mu bude plnit poddlužník.

Obligační dlužník je osobním dlužníkem zástavního věřitele z hlavního závazkového vztahu. V praxi je nejčastější situace, kdy je dlužník obligační zároveň dlužníkem zástavním, tedy vlastníkem zastavované pohledávky. Totožnost obligačního a zástavního dlužníka však není nutná a je třeba uvažovat i situace, kdy se bude jednat o odlišné osoby. Skutečnost, že je v konkrétním případě zástavou pohledávka, nemá na vzájemný vztah obligačního a zástavního dlužníka ani na vztah obligačního dlužníka a zástavního věřitele žádný reálný dopad. Obligační dlužník má povinnost plnit zástavnímu věřiteli. Pokud plnit nebude a bude za něj plněno zástavním dlužníkem (ať již osobně či uspokojením ze zástavy), bude zástavnímu dlužníku náležet za dlužníkem obligačním subrogační regres¹⁴⁸.

I v případě zastavení pohledávky vystupuje jako strana zástavní smlouvy, tedy ten kdo pohledávku do zástavy dává, zástavce. Vzhledem k obecné převoditelnosti zastavovaných pohledávek je přípustné, aby se zástavní dlužníci v průběhu trvání zástavněprávního vztahu měnili s přechodem vlastnického práva k zástavě (pohledávce). Zástavcem bude vždy jen první zástavní dlužník, tedy ten, kdo pohledávku zastavil.

Zástavní dlužník je věřitelem zastavené pohledávky, tak jako obecně je zástavní dlužník vždy ten, komu svědčí vlastnické právo k zástavě. Zástavní dlužník je tedy věřitelem obligačním vůči svému dlužníkovi (poddlužníkovi), přičemž jeho právo z tohoto vztahu (pohledávka) je jako zástava zatíženo zástavním právem ve prospěch zástavního věřitele.

Poddlužníkem je dlužník zastavené pohledávky. Poddlužník má běžné postavení dlužníka vůči svému věřiteli, tedy zástavnímu dlužníkovi. Díky tomu, že byla pohledávka, na kterou má plnit, zatížena zástavním právem, stává se tento dlužník subjektem zástavněprávního vztahu, v němž vystupuje jako poddlužník. Má tak

---

¹⁴⁸ Blíže rozebráno v podkapitolách 1. 2 Subjekty zástavního práva a 1.7 Realizace zástavního práva.

postavení dlužníka vůči zástavnímu dlužníkovi a postavení poddlužníka vůči věřiteli zástavnímu.

Shrneme-li shora uvedené, je v případě zástavního práva k pohledávce v první řadě třeba rozlišovat od sebe dvě pohledávky, pohledávku zajišťovanou a pohledávku zajišťující, a jejich jednotlivé subjekty. Zástavním právem se tyto dvě pohledávky dostávají do vzájemného vztahu a to samé platí i pro jejich subjekty.

Zákon explicitně stanoví v § 1335 odst. 1, věta druhá o. z., že v případě, kdy je zástavou pohledávka zástavního dlužníka za zástavním věřitelem, pohledávka a dluh nezanikají splnutím osoby věřitele a dlužníka. Zástavní dlužník může zástavnímu věřiteli jako zástavu nabídnout pohledávku, kterou za osobou zástavního věřitele má. V takové situaci splývá v jedné osobě subjekt zástavního věřitele a poddlužníka. Osoby věřitele a dlužníka tím ale nesplyvají a to ani u pohledávky hlavní, ani u pohledávky zastavené. Takové splnutí nenastane ani budeme-li uvažovat, že je obligační dlužník zároveň dlužníkem zástavním, neboť v takovém případě je v hlavním závazkovém vztahu věřitelem zástavní věřitel a dlužníkem zástavní dlužník a v závazkovém vztahu vedlejším (zastavená pohledávka) je pak věřitelem zástavní dlužník a dlužníkem zástavní věřitel. Nejedná se ovšem o splnutí, neboť ani u jedné z pohledávek nejsou práva a povinnosti spojena v rukou jedné osoby. Obdobný názor zastává i Fiala, který uzavírá: „*To znamená, že dlužník (zástavce) má vůči svému dlužníkovi pohledávku a tento dlužník se stává zástavcovým věřitelem. Zřízení zástavního práva k takové pohledávce nevyvolává žádný problém, je toliko vhodné pamatovat na případné vyloučení jednostranné kompenzace.*“¹⁴⁹ Zajímavější než otázka zániku zástavního práva splnutím je snad otázka započtení na zastavenou pohledávku. Jednostranný právní úkon započtení vzájemných pohledávek ať již ze strany poddlužníka nebo ze strany zástavního dlužníka by naprosto mařil smysl zástavního práva, které by v takovém případě nemohlo naplňovat své funkce. Zástavní dlužník by započtením zastavené pohledávky vůči svému dluhu vůči poddlužníku snižoval hodnotu zástavy

---

¹⁴⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 967.

v rozporu s § 1353 o. z. Z judikatury¹⁵⁰ pak vyplývá, že právo platně započíst svou pohledávku za zástavním dlužníkem vůči pohledávce zastavené nemá po vzniku zástavního práva ani poddlužník, neboť i zde je chráněn zástavní věřitel a to na základě ustanovení § 1336 o. z., které mu přikazuje plnit nedílně zástavnímu dlužníku a zástavnímu věřiteli.¹⁵¹

2.3 Vznik zástavního práva k pohledávce

Zástavní právo k pohledávce nemůže z principu vzniknout faktickým předáním věci ani označením. Zákon obecně váže vznik zástavního práva k pohledávce na účinnost zástavní smlouvy s tím, že strany mohou vznik ujednat k době pozdější. Alternativně pak zástavní právo k pohledávce může vzniknout zápisem do rejstříku zástav, pokud si strany ujednají zápis zástavního práva. Je vhodné dodat, že i zástavní právo k pohledávce může vzniknout z jiného titulu, než je zástavní smlouva. V úvahu připadají všechny způsoby zmiňované v podkapitole 1.5 – Vznik zástavního práva. Pro přehled zopakujme, že se jedná o zástavní práva vznikající z rozhodnutí soudu o schválení dohody o rozdělení pozůstalosti, zástavní práva z rozhodnutí orgánu veřejné moci a zástavní práva vznikající ze zákona. Následující text se podrobně zabývá vznikem zástavního práva k pohledávce na základě zástavní smlouvy.

Zástavní smlouva v případě zastavení pohledávky musí mít vždy písemnou formu, což vyplývá z § 1314 odst. 1 o. z., který požaduje písemnou formu smlouvy pro všechny věci movité krom případů ruční zástavy. V případě, že si strany zvolí vznik zástavního práva zápisem do rejstříku zástav, bude pro zástavní smlouvu vyžadována forma veřejné listiny (§ 1314 odst. 2, písm. c)).

---

¹⁵⁰ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 5. 2006 sp. zn. 21 Cdo 1891/2005: „Učiní-li poddlužník vůči svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) projev směřující ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku, je nepochybné, že takový právní úkon se nemůže týkat právní sféry zástavního věřitele, a to již z toho důvodu, že mu ani nebyl určen (nebyl jeho adresátem); nemůže proto s ním být spojen následek v podobě zániku práva zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy (zastavené pohledávky).“ a Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2009 sp. zn. 29 Cdo 921/2009.

¹⁵¹ Blíže k problematice započtení pohledávek v rámci zástavního práva JÄGER, Marek. *Zánik závazků započtením: současný právní stav a změny v novém soukromém právu*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 201 až 206.

Úpravu vzniku zástavního práva k pohledávce nalezneme v § 1335 odst. 2 o. z., který stanoví následující: „Zástavní právo k pohledávce vznikne účinností zástavní smlouvy, ledaže je ujednána pozdější doba, účinky vůči dlužníku zastavené pohledávky však zástavní právo nabývá, až mu je zástavní dlužník oznámí nebo zástavní věřitel prokáže. To neplatí, pokud si strany ujednaly zápis zástavního práva do rejstříku zástav.“

Richter v komentáři výše citovaného § 1335 odst. 2 o. z. uvádí: „Z povahy pohledávek jako věcí nehmotných, neprojevujících ve vnějším světě svou existenci registrací, či jinak, plyne, že při jejich použití k zřízení jistoty nehrozí vyvolání dojmu klamného bohatství, jímž jsou ovládány principy zřizování zajištění ke věcem hmotným a k registrovaným věcem nehmotným. I nová právní úprava proto vychází z konstrukce, podle které k pohledávce vznikne zástavní právo již samotnou zástavní smlouvou (resp. její účinností), není-li sjednáno datum pozdější, a k témuž okamžiku nabývá zástavní právo účinků vůči ostatním věřitelům zástavního dlužníka.“¹⁵² Vznik zástavního práva k pohledávce samotnou účinností smlouvy může však v praxi vytvářet nepříjemné situace, neboť zatížení pohledávky není v takovém případě z pohledu třetích osob rozpoznatelné. Zástavní právo v tomto případě ztrácí na transparentnosti a princip publicity je výrazně narušen. Skutečnost, že existuje zástavní smlouva konkrétní pohledávku zatěžující, nemusí být známa nikomu jinému než stranám smlouvy. Její účinností je však zástavní právo účinné i vůči všem ostatním věřitelům zástavního dlužníka. Pohledávka, jako každá zástava, je způsobilá zajišťovat i vícero pohledávek. Pořadí uspokojení věřitelů při pluralitě pohledávek zajištěných zástavním právem k téže věci bude pak určeno podle obecných pravidel¹⁵³, tedy na základě pořadí vzniku zástavních práv k pohledávce. Na rozdíl od hmotných nebo evidovaných věcí tak nemá potenciální zástavní věřitel jak zjistit, či ověřit, zda na pohledávce, která je mu do zástavy nabízena, již neváznou zástavní práva jiných věřitelů, popřípadě v jaké výši.

---

¹⁵² SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1095 – 1096.

¹⁵³ Ustanovení o výkonu zástavního práva při více věřitelích, § 1371 až 1375 o. z.

K zastavení pohledávky není zapotřebí souhlasu poddlužníka. Jedná se o právo věřitele (zástavce) disponovat svým právem plynoucím ze závazku (pohledávkou). Avšak vzhledem k tomu, že poddlužník se stává zastavením pohledávky subjektem zástavněprávního vztahu, z něž mu plynou povinnosti, je zákonem stanoveno, že účinky vůči dlužníku zastavené pohledávky zástavní právo nabývá, až když mu jej zástavní dlužník oznámí nebo zástavní věřitel prokáže. Alespoň s ohledem na osobu poddlužníka je tedy zachován princip publicity. Budou-li strany chtít, aby bylo zástavní právo plně účinné, to znamená, aby bylo vykonatelné, musí o něm být poddlužník řádně informován. Od zástavního dlužníka postačí oznámení, od zástavního věřitele je nutné prokázání zástavního práva, přičemž nejčastěji bude prokazováno zástavní smlouvou.

Určí-li si tak strany, může zástavní právo vzniknout zápisem do rejstříku zástav.¹⁵⁴ Stejně tak je ale možné zapsat zástavní právo do rejstříku zástav až po jeho vzniku. Zápis v rejstříku zástav přinese zajištěnému věřiteli výhodu v případě plurality věřitelů, kdy bude mít výhodnější postavení v pořadí uspokojení ze zástavy oproti zástavním věřitelům zajištěným zástavními právy nezapsanými.¹⁵⁵ Oproti vzniku zástavního práva k pohledávce s účinností smlouvy se v tomto případě zástavnímu právu k pohledávce dostává větší publicity. Zákon v případě vzniku zástavního práva zápisem do rejstříku zástav zbavuje strany zástavní smlouvy povinnosti informovat poddlužníka o jeho vzniku a zástavní právo k pohledávce je tak vůči němu účinné již samotným zápisem do rejstříku. Tato skutečnost může mít pro poddlužníka nepříjemné důsledky, kdy bude jeho povinností, aby sám zástavní právo na jeho dluhu vážnoucí zjistil a podle toho správně plnil. Vzhledem k tomu, že zřízení zástavního práva k pohledávce je výlučně v dispozici zástavního dlužníka, mohl by se tak každý, kdo má jakýkoli zastavitelný dluh, ze dne na den a bez sebemenšího tušení ocitnout v situaci, kdy bude jeho povinností plnit svůj dluh nedílně věřiteli a věřiteli zástavnímu, či dokonce jinak v závislosti na ujednání zástavní smlouvy. Na jedné straně je zřejmé, že je v zájmu

---

¹⁵⁴ Obecně ke vzniku zástavního práva k pohledávce zápisem do rejstříku zástav uvádí důvodová zpráva: „Protože pohledávky podléhají režimu movitých věcí (podle návrhu je pohledávka nehmotná věc movitá), je možné, chtějí-li to strany, zřídit zástavní právo k pohledávce i zápisem do rejstříku zástav na základě smlouvy uzavřené ve formě notářského zápisu.“ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 557.

¹⁵⁵ Viz ustanovení § 1371 odst. 3 o. z.

především zástavního věřitele, aby o zástavním právu a podmínkách plnění poddlužníka informoval i v případech, kdy mu to zákon neukládá. Na straně druhé má aktuální úprava potenciál způsobit velmi nepříjemné praktické situace pro poddlužníky, kterým oznámeno nebude.¹⁵⁶ K rozebírané problematice Vymazal dodává, že přenesení odpovědnosti za znalost existence zástavního práva na poddlužníka je komplikované také s ohledem na rejstřík zástav jako takový. „Zvýšené náklady dlužníka nezbytné ke splnění dluhu však nejsou jediným souvisejícím problémem. Tím je především charakter tuzemského Rejstříku zástav jakožto seznamu, do nějž není možné nahlížet, nýbrž lze pouze získat výpis z rejstříku nebo potvrzení o tom, že v něm určitá věc není evidována jako zástava. Je zřejmé, že i s ohledem na způsob vyhledávání v Rejstříku zástav bude verifikace oprávněné osoby, které má dlužník svůj dluh plnit pro dlužníka nesnadným úkolem.“¹⁵⁷

Shrňme-li vznik shora uvedené, je možné konstatovat, že zákon dává stranám na výběr dvě varianty vzniku zástavního práva k pohledávce na základě zástavní smlouvy. Ujednají-li si strany, že bude právo zapsáno do rejstříku zástav, vzniká zástavní právo až příslušným zápisem a s ním je v rámci principu publicity obecně účinné vůči všem. Přesto je pro zástavního věřitele i zástavního dlužníka výhodné, aby o zástavním právu a způsobu realizace, na kterém se v zástavní smlouvě ujednali, informovali poddlužníka. V případech ostatních je vznik zástavního práva vázán na účinnost smlouvy s logickou možností takovou účinnost oddálit. Vniká-li zástavní právo tímto způsobem, je jeho účinnost vůči poddlužníku vázána na splnění povinnosti zástavního dlužníka či zástavního věřitele poddlužníka o existenci a způsobu realizace zástavního práva informovat či je prokázat.

---

¹⁵⁶ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1096.

¹⁵⁷ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 436.

2.4 Realizace zástavního práva k pohledávce

Zástavní právo k pohledávce si díky svému specifickému předmětu vyžaduje zvláštní úpravu výkonu. Realizace zástavního práva k pohledávce je zvláštní z několika důvodů. Předně je do zástavněprávního vztahu zapojen i poddlužník, jehož plnění zastavené pohledávky zajišťuje pohledávku zajištěnou. Zákon se proto zabývá i jeho právy a povinnostmi a stanovuje, komu a jak má plnit. Zároveň jsou zákonem zvlášť upraveny i vztahy mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem. Tuto úpravu najdeme v občanském zákoníku v § 1336 až 1340.

Je důležité si uvědomit, že i v případě výkonu zástavního práva k pohledávce ponechává zákon zástavnímu věřiteli a zástavnímu dlužníku možnost zvolit si způsob výkonu zástavního práva dle své vůle v hranicích vytyčených zákonem. Pravidla výkonu obsažená v ustanoveních § 1336 až 1338 o. z. jsou dispozitivní, přičemž explicitní deklaraci jejich dispozitivnosti nalezneme v § 1340 o. z., a stranám nic nebrání ujednat si jinak. Bude-li tak stranami ujednáno, může zástavní věřitel přikročit i k výkonu zástavního práva k pohledávce například jejím zpeněžením.¹⁵⁸

Zákon upravuje pravidla pro výkon zástavního práva k pohledávce různě v závislosti na splatnosti obou dotčených pohledávek a jednotlivé situace podrobně rozebrány níže. K realizaci zástavního práva, tedy k uspokojení zástavního věřitele ze zástavy je možné přistoupit až se splatností zajištěné pohledávky. Proti subsidiaritě zástavního práva však v případě zastavení pohledávky stojí práva poddlužníka, který musí mít vždy právo plnit svůj dluh, který má vůči zástavnímu dlužníkovi. Otázkou tedy je, kdo bude v konkrétní situaci osobou oprávněnou takové plnění požadovat. V zájmu ochrany funkcí zástavního práva je nutné zajistit, aby byla zástavnímu věřiteli

---

¹⁵⁸ Tento alternativní způsob uspokojení se ze zástavy, kterou je pohledávka považuje za praktický například Richter, který píše: „Věta druhá je stejně jako celý § 1336 dispozitivní. Stranám zástavní smlouvy se tedy otevírá prostor pro k dohodě o jiném, praktičtějším řešení. Tím může být buďto zpeněžení zastavené pohledávky, nebo realizace zajištění formou jejího převodu na zástavního věřitele, obojí pochopitelně za dodržení parametrů vyplývajících z § 1315 odst. 2. Ustanovení o zpeněžení zastavených pohledávek lze ostatně zástavnímu věřiteli doporučit obecně – tento postup realizace zajištění může být efektivnější než jejich inkaso i v případech, kdy zastavené pohledávky již splatné jsou.“ SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1099.

k dispozici jistota, z které se bude moci v případě, že mu nebude obligačním dlužníkem řádně a včas plněno, uspokojit a z toho důvodu může být nevhodné, aby poddlužník plnil svému věřiteli, zástavnímu dlužníku a zákon navrhuje stranám využití institutu úschovy.¹⁵⁹ Poddlužník tak splní svůj dluh tím, že poskytne svoje plnění zástavnímu věřiteli a zástavnímu dlužníku nedílně, případně po splatnosti dluhu pouze zástavnímu věřiteli, a to přesto, že jeho věřitelem je a zůstává zástavní dlužník. Zástavnímu věřiteli je v případě, že dojde k realizaci zástavního práva, přiznáno právo přímo se uspokojit z plnění zastavené pohledávky.

V § 1338 o. z. nalezneme úpravu právního jednání subjektů zástavního práva k pohledávce nutného pro splatnost zastavené pohledávky. Vyžaduje-li se k splatnosti zastavené pohledávky právní jednání věřitele (zástavního dlužníka), nevyžaduje se k takovému jednání souhlas zástavního věřitele. Zástavnímu věřiteli však náleží právo domáhat se právního jednání zástavního dlužníka, pokud hrozí ohrožení jistoty. Zástavní dlužník obecně nesmí jednat tak, aby docházelo ke zhoršení zástavy na úkor zástavního věřitele¹⁶⁰ a to ani nečinností. Je třeba však zdůraznit, že zástavní věřitel má právo se domáhat, aby zástavní dlužník konal, jen pokud opravdu hrozí zhoršení jistoty. V případě, že jistota není v ohrožení a zástavní dlužník svým nekonáním pouze oddaluje splatnost zastavené pohledávky, nebude zástavnímu věřiteli náležet právo domáhat se jeho konání. Pokud je třeba, aby pro splatnost pohledávky právně jednal dlužník (poddlužník), je takové jeho jednání účinné jen v případě, že jej oznámí i zástavnímu věřiteli. Tím je chráněno postavení zástavního věřitele, který by se o splatnosti zastavené pohledávky jinak nemusel dozvědět, přičemž se splatností se mění jeho postavení a jsou mu k dispozici nová práva. Ujednáním stran však může být určeno zcela jinak. Ustanovení § 1340 o. z. pak kogentně zakotvuje ochranu zástavního dlužníka pro případy, kdy si strany ujednají, že je k výpovědi nebo jinému právnímu jednání ohledně zastavené pohledávky třeba souhlasu zástavního věřitele. V takovém případě má zástavní dlužník, pokud hrozí ohrožení jistoty, možnost domáhat se udělení takového souhlasu.

---

¹⁵⁹ Viz ustanovení § 1336 odst. 1 o. z.

¹⁶⁰ Viz ustanovení § 1353 o. z.

2.4.1 Plnění poddlužníka před splatností zajištěné pohledávky

Možnost zástavního věřitele uspokojit se ze zástavy, tedy ze zastavené pohledávky (plnění poddlužníka), je stejně jako u obecné úpravy zástavního práva vázána na splatnost zajištěné pohledávky. Dokud není pohledávka zástavního věřitele splatná, nemá zástavní věřitel v rámci zachování principu subsidiarity zástavního práva na uspokojení ze zástavy nárok. Proto zákon upravuje situaci, kdy zajištěná pohledávka zástavního věřitele ještě splatná není a vedle toho pohledávka dluh zajišťující již splatná je. Ustanovení § 1336 odst. 1 o. z. v takovém případě ukládá poddlužníku plnit nedílně zástavnímu věřiteli a zástavnímu dlužníku. Každý z nich má přitom právo žádat, aby poddlužník plnění ve prospěch jich obou ukládal do úschovy u třetí osoby¹⁶¹. V okamžiku, kdy zajištěný dluh dospěje, má zástavní věřitel právo na uspokojení z takto uloženého plnění do výše své pohledávky včetně příslušenství a nákladů, přičemž přebytek náleží zástavnímu dlužníku.¹⁶² Pokud zanikne zástavní právo předtím, než vznikne zástavnímu věřiteli nárok na uspokojení ze zástavy, bude uložené plnění náležet ve své plné výši zástavnímu dlužníku. Strany si, jak již bylo řečeno, mohou ujednat jinak. V takovém případě je, ačkoli to zákon výslovně neukládá, nutné, aby o jimi zvoleném způsobu byl informován poddlužník.

2.4.2 Plnění poddlužníka po splatnosti zajištěné pohledávky

Dospěje-li pohledávka zajištěná před pohledávkou zastavenou, je situace odlišná. V takovém případě není pochybnost o tom, že zástavnímu věřiteli náleží oprávnění zástavní právo vykonat. Nesplatil-li obligační dlužník řádně a včas svůj dluh, nastupuje uhrazovací funkce zástavního práva a zástavní věřitel se může uspokojit ze zástavy. Zákon v § 1336 odst. 2 věta první o. z. přiznává zástavnímu věřiteli právo, aby od chvíle, kdy je jeho pohledávka splatná, bylo poddlužníkem plněno výhradně jemu: *„Je-li zajištěný dluh splatný, má zástavní věřitel právo, aby dlužník zastavené pohledávky plnil jen jemu; uplatní-li je, podá o tom zprávu věřiteli zastavené*

---

¹⁶¹ K tomu dále ustanovení § 1336 odst. 1 věta druhá stanoví, že pro případ, že se na schovateli zástavní dlužník a zástavní věřitel nedohodnou, určí jim jej soud na návrh některé ze stran.

¹⁶² Viz ustanovení § 1337 o. z.

pohledávky. “ Takové právo tedy musí zástavní věřitel uplatnit a zároveň je mu uložena povinnost o jeho uplatnění informovat zástavního dlužníka. Je však otázkou, co znamená formulace „uplatní-li je“, tedy uplatní-li zástavní věřitel právo na to, aby bylo nadále plněno výhradně jemu¹⁶³. S ohledem na fakt, že poddlužníku nemusí být dostupné informace o tom, kdy se zajištěná pohledávka stává splatnou a zároveň v kontextu obecné úpravy zástavního práva, kdy uspokojení se ze zástavy je pouze právem zástavního věřitele, který je nemusí realizovat a který k jeho provedení musí učinit patřičné kroky, lze usoudit, že zástavní věřitel musí minimálně oznámit poddlužníku, že si přeje, aby ten plnil jen jemu. Takové oznámení bude pak přiměřeným ekvivalentem k oznámení, které pro započetí výkonu zástavního práva požaduje § 1362 o. z.: *„Započetí výkonu zástavního práva oznámí zástavní věřitel v písemné formě zástavnímu dlužníkovi; v oznámení uvede, jak se ze zástavy uspokojí.“*

V případě zastavení pohledávky je třeba přihlížet také k tomu, zda je zastavená pohledávka splatná. Poddlužník má povinnost plnit svůj dluh vůči zástavnímu dlužníku podle smlouvy mezi nimi uzavřené. Před splatností zastavené pohledávky tedy není možné po poddlužníkovi její plnění požadovat. Zákon v tomto případě dává zástavnímu věřiteli vedle možnosti počkat si na splatnost zastavené pohledávky s tím, že tato dále náleží zástavnímu dlužníku, také právo na to, aby mu byla zastavená pohledávka postoupena.¹⁶⁴ Postoupením zastavené pohledávky se stane poddlužník dlužníkem zástavního věřitele, zástavní právo tím zanikne, zástavní dlužník nebude nadále odpovědný za zajištěný dluh a rozváže se vztah nejen mezi zástavním dlužníkem a poddlužníkem, ale i mezi zástavním dlužníkem a zástavním věřitelem. K postoupení

---

¹⁶³ Vymazal se povinností zástavního věřitele uplatnit takové právo zabývá také, a ačkoli tvrdí, že: *„Oprávnění zástavního věřitele inkasovat plnění ze zastavené pohledávky na úhradu splatného zajištěného dluhu vzniká ze zákona a není nejspíše vázáno na další úkon (bez ohledu na formulaci ‚uplatní-li je‘ v § 1336 odst. 2 NOZ); předpokladem však je, že poddlužník byl o vzniku zástavního práva informován způsobem dle § 1335 odst. 2 NOZ (právě tímto způsobem se poddlužník vyrozumívá o tom, že se dluhu nezprostit plněním zástavnímu věřiteli)“*, sám se sebou polemizuje a připouští i výklad opačný, když píše: *„Na druhou stranu by však opačný výklad racionálně posiloval postavení dlužníka zastavené pohledávky, neboť ten bez informací ze strany subjektů zástavněprávního vztahu zpravidla nebu mít vědomost o tom, zda je zajištěný dluh splatným. Takový výklad by patrně částečně (u splatných zajištěných dluhů) řešil i problémy spojené se skutečností, že účinky zástavního práva vůči poddlužníkovi se vážou též k zápisu práva do Rejstříku zástav.“* VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 440 – 441.

¹⁶⁴ Viz ustanovení § 1336 odst. 2 věta druhá o. z.

zastavené pohledávky je třeba součinnosti zástavního dlužníka a tak v případě, že ten takovou součinnost odepře, může se postoupení zástavní věřitel domáhat u soudu. K takovému řešení dodává Fiala ve svém komentáři praktickou poznámku: „*Jestliže by zástavní dlužník právo zástavního věřitele neuspokojil, lze se ho domáhat prostřednictvím soudu (je však třeba zvážit délku soudního řízení s ohledem na případnou splatnost zastavené pohledávky)*“.¹⁶⁵ Opět je třeba poznamenat, že tato popsaná úprava je dispozitivní a strany si mohou dohodnout i pro řešení situace, kdy se stane zajištěná pohledávka splatnou před pohledávkou zastavenou, vlastní pravidla, například je možné pohledávku zpeněžit a to i privátním prodejem.

2.4.3 Peněžité plnění ze zastavené pohledávky

V souladu s obecnou úpravou zástavního práva je v § 1337 věta první o. z. upraveno: „*Plní-li se ze zajištěné pohledávky peněžní prostředky, vydá zástavní věřitel zástavnímu dlužníkovi vše, co převyšuje zajištěnou pohledávku včetně příslušenství a nákladů, na jejichž náhradu má zástavní věřitel právo.*“ Zástavnímu věřiteli náleží jen uspokojení v hodnotě toho, co odpovídá zajištěnému dluhu a více si ponechat nemůže¹⁶⁶, v opačném případě by se jednalo o bezdůvodné obohacení.

Zvláštní způsob výkonu zástavního práva k pohledávce upravuje zákon v ustanovení § 1339 o. z. pro situaci, kdy bylo zástavní právo ujednáno k pohledávce z účtu. V takovém případě má zástavní věřitel právo přikázat tomu, kdo účet vede, aby mu vyplatil jeho zůstatek do výše zajištěného dluhu s příslušenstvím. Tomu, kdo účet vede, musí zástavní věřitel oznámit výši a splatnost svého zajištěného dluhu. Osoba vedoucí účet je v této situaci poddlužníkem a k tomu, aby vůči ní bylo zástavní právo k pohledávce účinné, vyžaduje § 1335 odst. 2 o. z. oznámení zástavního dlužníka nebo prokázání zástavního věřitele. Dle názoru autorky je proto „oznámení“, které vyžaduje § 1339 o. z., nutno vnímat jako krok zástavního věřitele, kterým přistupuje

---

¹⁶⁵ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 973.

¹⁶⁶ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 58.

k realizaci zástavního práva a nezaměňovat jej za oznámení/prokázání, které vyžaduje § 1335 odst. 2 o. z.

2.4.4 Nepeněžité plnění ze zastavené pohledávky

V případě, že se ze zajištěné pohledávky plní jiná věc než peněžité plnění, není poddlužník povinen plnit přímo zástavnímu věřiteli. V takovém případě přechází zástavní právo na tuto věc.¹⁶⁷ Poddlužník tak plní svému věřiteli, zástavnímu dlužníkovi a k věci vzniká zástavní právo, přičemž se nejedná o vznik zástavního práva v klasickém slova smyslu, ale o jeho přeměnu, kdy splněním zaniká zastavená pohledávka a zástavní právo k ní se přesouvá na věc, jež byla předmětem plnění. Zástavní právo tak bude ve svém původním pořadí a na základě původního právního titulu trvat dále s tím, že bude zatěžovat odlišný předmět. To, že se jedná o přechod zástavního práva ve smyslu popsaném je zdůrazněno i v důvodové zprávě: *„Je-li zastavena pohledávka na vydání jiného věcného plnění, než je plnění peněžité, přechází zástavní právo ze zastavené pohledávky na předmět plnění. Z povahy přechodu vyplývá, že zástavní právo přechází beze změn co do pořadí, rozsahu krytí apod.“*¹⁶⁸ Zástavnímu věřiteli pak náleží právo uspokojit se z této nové zástavy způsobem, který byl předem ujednán nebo který mu zákon nabízí.¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ Viz ustanovení § 1337 věta druhá o. z.

¹⁶⁸ ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 564.

¹⁶⁹ Způsoby výkonu obecného zástavního práva jsou zpracovány v rámci první kapitoly v podkapitole 1.7 Realizace zástavního práva.

3 Podzástavní právo

3.1 Podzástavní právo a jeho zařazení do systému zajišťovacích institutů

Podzástavní právo je zajišťovacím institutem a jeho účelem je posílit postavení věřitele a poskytnout mu tak větší jistotu, že jeho pohledávka bude uspokojena. Podzástavní právo je specifickým případem zajištění pohledávky¹⁷⁰ a jeho základními funkcemi jsou, stejně jako u práva zástavního a všech zajišťovacích institutů, funkce zajišťovací a funkce uhrazovací.¹⁷¹ Jedná se o zajišťovací institut, který vychází ze zástavního práva a který vzniká zastavením zástavním právem zajištěné pohledávky na základě akcesority zástavního práva jako druhotné zajištění zajišťované pohledávky. Podzástavní právo má v systematické občanského zákoníku stejné zařazení jako právo zástavní, jedná se o věcné právo, tedy právo absolutní povahy, a to o věcné právo k věci cizí, kdy podzástavou je vždy věc, která není ve vlastnictví osoby, již podzástavní právo svědčí. Podzástavní právo je také ovládáno stejnými principy jako zástavní právo, je tedy právem akcesorickým, a má subsidiární zajišťovací povahu. Na rozdíl od zástavního práva je však podzástavní právo ovládáno dvojí akcesoritou, neboť je akcesorické jak k hlavnímu obligačnímu vztahu, tedy zajištěné pohledávce, tak k vedlejšímu obligačnímu vztahu, tedy k pohledávce zastavené, a tato dvojí akcesorita má pro jeho výklad i existenci zásadní význam.

Právní úprava podzástavního práva je v občanském zákoníku vyčleněna do zvláštního pododdílu¹⁷² v rámci úpravy zástavního práva. Podzástavní právo je zvlášť upraveno v § 1390 až 1394 o. z., jako *lex specialis*. Obecnou úpravou podzástavního práva, tedy úpravou subsidiární, je pak úprava práva zástavního v § 1309 až 1389 o. z., na jejíž použití výslovně odkazuje ustanovení § 1394 o. z.:

---

¹⁷⁰ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1061.

¹⁷¹ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 161.

¹⁷² Část třetí Absolutní majetková práva, Hlava II. díl 5, oddíl 3, pododdíl 10., § 1390 až 1394 o. z.

„Na podzástavní právo se přiměřeně použijí ustanovení o právu zástavním.“ Zvláštní význam pak mají § 1335 až 1340 o. z. upravující zastavení pohledávky, neboť podzástavní právo vzniká právě a jen se zastavením pohledávky zajištěné zástavním právem a je se zastavením pohledávky, již zajišťuje, nerozlučně spjata.

Právní základ pro vznik podzástavního práva nalezneme v § 1346 odst. 2 o. z., který právo zástavního věřitele výslovně rozšiřuje i na práva pohledávku zajišťující: „Je-li zastavena pohledávka, náleží zástavnímu věřiteli i každé právo, které pohledávku zajišťuje.“ Taková úprava má svůj logický základ v akcesorickém postavení zajišťovacích institutů, které jsou zpravidla vázány na pohledávku, kterou zajišťují neboli na takzvaný hlavní obligační vztah, přičemž tento obligační vztah instituty zajišťovací obecně následují a samostatně od něj existovat nemohou.¹⁷³ Jejich význam je v tom, že slouží hlavnímu závazku, konkrétně slouží k jeho zajištění. Je-li pohledávka postoupena, je s ní postoupeno i její zajištění, zanikne-li pohledávka, zaniká i její zajištění a je-li pohledávka zastavena, je s ní „zastaveno“ i její zajištění. „Věřiteli se tak dostává jakéhosi nepřímého dvojího zajištění jeho pohledávky: jednak prostřednictvím zástavy (zastavené pohledávky), jednak prostřednictvím zajištění, které zabezpečuje splnění této zastavené pohledávky.“¹⁷⁴ Tak například bude-li zastavena pohledávka, která je zajištěna ručením, bude zástavnímu věřiteli náležet právo: 1) požadovat plnění od svého osobního dlužníka, 2) uspokojit se ze zastavené pohledávky, pokud dlužník plnit nebude, tedy žádat plnění od poddlužníka; a dále 3) domáhat se svého plnění z majetku ručitele, pokud nebude plnit poddlužník.¹⁷⁵ Mezi práva, která mohou na základě § 1346 odst. 2 o. z. věřiteli náležet, patří vedle dalších zajišťovacích institutů i právo zástavní.

V případě, kdy je zastavená pohledávka zajištěna zástavním právem, dochází ke vzniku podzástavního práva a tím k jakémusi řetězení dvou zástavních práv, která se

---

¹⁷³ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část : deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 45 až 46.

¹⁷⁴ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 91.

¹⁷⁵ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 91.

dostávají do vzájemného vztahu. Zastavením zajištěné pohledávky tedy vznikají práva dvě, a to za první zástavní právo k pohledávce a za druhé podzástavní právo k podzástavě, přičemž tato práva existují vedle sebe.¹⁷⁶ Podzástavní právo vzniká z původního zástavního práva, které zajišťuje zastavenou pohledávku a existuje v mezích vymezených původní zástavní smlouvou. Konkrétní režim podzástavního práva se pak bude z velké části odvíjet od toho, jaká konkrétní věc je podzástavou.

3.2 Podzástava jako předmět podzástavního práva

Podzástavou se se vznikem podzástavního práva stane věc, která je zatížena zástavním právem ve prospěch zastavené pohledávky. Zástavní právo k takové věci zpravidla existuje již před vznikem zástavního práva k pohledávce a tedy před vznikem podzástavního práva.¹⁷⁷ Vždy nejprve dojde k zatížení konkrétní věci zástavním právem ve prospěch pohledávky v režimu zcela běžného zástavního práva a podzástavní právo vznikne nejdříve současně se zastavením pohledávky, kterou zajišťuje. Zastavením zajištěné pohledávky se toto zástavní právo přemění v právo podzástavní a ze zástavy se stane podzástava.

Jak vyplývá z výše uvedeného, podzástavou se může stát každá věc, která je způsobilá být zástavou. Dle § 1310 odst. 1 o. z. může být zástavou každá věc, s níž lze obchodovat. Obecně mohou být předmětem zástavního práva věci hmotné i nehmotné, movité i nemovité, věc hromadná i věc budoucí.¹⁷⁸ Konkrétní úpravu toho, jaké věci jsou způsobilé stát se podzástavou, v občanském zákoníku nenalezneme, proto lze dovodit, že podzástavní právo může vzniknout ke všem věcem, které jsou způsobilé stát

---

¹⁷⁶ Lze tak dovodit zaprvé z toho, že podzástavní právo vzniká z původního zástavního práva a v jeho mezích, tedy nastupuje na jeho místo. Zadruhé pak tak můžeme soudit především z faktu, že zástavní právo k pohledávce a podzástavní právo jsou zapisována do rejstříku zástav vedle sebe, jako práva dvě (viz ustanovení § 35f odst. 4 zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád).

¹⁷⁷ Nemusí tomu tak být vždy, zastavená pohledávka může být teoreticky zajištěna i dodatečně, přičemž v takovém případě by vzniklo podzástavní právo na místo zamýšleného práva zástavního rovnou. Strany by tak sice zřídily zástavní smlouvou zástavní právo k zastavené pohledávce, ale toto zástavní právo by se rovnou přeměnilo na právo podzástavní.

¹⁷⁸ K problematice předmětu zástavního práva je blíže pojednáno v rámci první kapitoly v podkapitole 1.3 Zástava jako předmět zástavního práva.

se zástavou.¹⁷⁹ Na druhou stranu je možné, aby zákaz podzastavení konkrétní věci stanovily speciální zákony. Tak bylo v minulosti nemožné zřídit podzástavní právo k cenným papírům, kdy zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech (zrušen k 1. 1. 2014 s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku) vylučoval podzastavení cenného papíru ustanovením § 39 odst. 1: „*Smlouva o zastavení cenných papírů se řídí ustanoveními občanského zákoníku o zástavním právu, pokud tento zákon nestanoví jinak. Právo podzástavní nelze pro účely tohoto zákona použít.*“ Od 1. 1. 2014 však obdobné omezení nenalezneme¹⁸⁰ a podzástavní právo lze zřídit bez omezení ke všem věcem, ke kterým může vzniknout právo zástavní.

Zajímavé teoretické možnosti by otevírala situace, kdy by zastavená pohledávka byla zajištěna zástavním právem k další pohledávce. V takovém případě by bylo možno uvažovat až nekonečné řetězení zástavních práv, kdy by za situace, že by tato další pohledávka byla opět zajištěna zástavním právem, vznikalo jakési právo „podpodzástavní“. Tato situace je teoretická, nicméně z obecné aplikace § 1346 odst. 2 o. z. lze vyvodit, že náleží-li věřiteli každé právo zastavenou pohledávku zajišťující, mělo by mu náležet nejen právo zástavní, ale v případě, že k dané pohledávce bude existovat, i právo podzástavní.

3.3 Subjekty podzástavního práva

Subjekty podzástavního vztahu jsou vždy podzástavní věřitel, podzástavce a podzástavní dlužník. Tyto tři subjekty nalezneme v každém podzástavněprávním vztahu a k nim pak mohou přistupovat osoby další v závislosti na tom, jak rozštěpený který konkrétní podzástavní vztah bude co do totožnosti osob obligačního dlužníka a podzástavce a totožnosti poddlužníka a podzástavního dlužníka.

Pro pochopení vztahů mezi subjekty podzástavního práva je nutné si uvědomit, že se jedná o vztahy, které vznikají jako důsledek zastavení zajištěné pohledávky

---

¹⁷⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1062.

¹⁸⁰ Bližší výklad k podzástavnímu právu cenných papírů: MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 257.

a vychází tedy ze vztahů subjektů zástavního práva k pohledávce, kterými jsou zástavní věřitel, zástavní dlužník a poddlužník tak, jak byli popsáni v podkapitole 2.2 Subjekty zástavního práva k pohledávce. Zároveň však podzástavní právo vychází z původního zástavního práva zastavenou pohledávku zajišťujícího a vztahy jeho subjektů budou vycházet i ze vztahů tohoto původního zástavního práva.

Vztahy subjektů podzástavního práva přibližuje schéma¹⁸¹ znázorňující strukturu podzástavního práva a v následujícím textu je pro přehlednost k této příloze referováno. Zastavením pohledávky se obecně dostávají do vzájemného vztahu dvě odlišné pohledávky (P1 a P2) a jejich vlastní subjekty, které jsou vznikem zástavního práva (ZP2) vzájemně propojeny. V případě práva podzástavního se dostávají do vzájemného vztahu opět dvě pohledávky (P1 a P2) a jejich subjekty, avšak oproti zástavnímu právu k pohledávce musíme navíc zohlednit i subjekty a vztahy dvou odlišných zástavních práv (ZP1 a ZP2).

Podzástavní věřitel je oprávněným z podzástavního práva. Jeho pohledávka, pohledávka hlavní (P2), jest zajištěna zástavním právem (ZP2) k vedlejší pohledávce (P1), která je sama zajištěna „vedlejším“ zástavním právem (ZP1). Podzástavní věřitel je tedy obligačním věřitelem hlavní pohledávky (P2) a zástavním věřitelem pohledávky zastavené (P1). Podzástavní věřitel je obligačním věřitelem svého obligačního dlužníka a v případě neplnění obligačního dlužníka mu bude náležet právo na uspokojení se ze zástavy, tedy ze zastavené pohledávky, což zakládá vztah podzástavního věřitele k poddlužníkovi. V případě, že nebude plnit ani poddlužník, má podzástavní věřitel díky podzástavnímu právu dále právo žádat své uspokojení z podzástavy a to po podzástavním dlužníkovi.¹⁸²

Podzástavce¹⁸³ je ten, kdo je obligačním věřitelem zastavované pohledávky (P1), při vzniku podzástavního vztahu ten, kdo dává svou pohledávku do zástavy. Jedná se

---

¹⁸¹ Příloha č. 1 - schéma struktury vztahů v rámci podzástavního práva.

¹⁸² ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1061.

¹⁸³ Teorie zde upouští od rozlišování „zástavce“ a „zástavního dlužníka“ pro podzástavní vztah, tak jak bylo popsáno v kapitolách týkajících se subjektů práva zástavního a práva zástavního k pohledávce. Je

tedy o osobu, která je zástavním dlužníkem z „hlavního“ zástavněprávního vztahu (ZP2) vůči podzástavnímu věřiteli a zároveň je podzástavce sám zástavním věřitelem z „vedlejšího“ zástavněprávního vztahu (ZP1), kterým je jeho pohledávka (P1) zajištěna.¹⁸⁴ Podzástavce je obligačním věřitelem poddlužníka a zástavním věřitelem podzástavního dlužníka. Se vznikem podzástavního práva dochází k přeměně původního zástavního práva (ZP1) na právo podzástavní a podzástavci po dobu trvání podzástavního práva nenáleží jeho práva ze zástavního práva zajišťujícího jeho pohledávku, která jsou vznikem podzástavního práva poskytnuta podzástavnímu věřiteli, kterýžto vstupuje na místo podzástavce do vztahu k podzástavnímu dlužníkovi.

Podzástavní dlužník je vlastníkem zástavy zajišťující vedlejší pohledávku (P1). Podzástavní dlužník je tedy původně zástavním dlužníkem z „vedlejšího“ zástavněprávního vztahu (ZP1). Podzástavním dlužníkem v pravém slova smyslu je pak podzástavní dlužník vůči podzástavnímu věřiteli, neboť jejich vzájemný vztah zakládá samo podzástavní právo zcela nově a se vznikem podzástavního práva vzniká podzástavnímu dlužníkovi povinnost za určitých okolností plnit podzástavnímu věřiteli.

Na postavení obligačního dlužníka hlavního závazkového vztahu nemá vznik podzástavního práva prakticky žádný vliv. Jeho postavení zůstává stejné, jako v případě zástavního práva k pohledávce. Z hlavního závazkového vztahu vyplývá jeho postavení dlužníka vůči vlastnímu obligačnímu věřiteli, kterým je podzástavní věřitel. Vůči podzástavci mu v případě, že ten bude plnit za obligačního dlužníka realizací zástavního práva k pohledávce nebo jinak, vznikne případně postavení dlužníka na základě subrogačního regresu.¹⁸⁵

---

to proto, že vztahy z podzástavního práva jsou komplikované a v zájmu přehlednosti je vhodné subjekty označovat jednoznačně. Proto je pojem podzástavce nutno chápat především jako vlastníka zástavy. Přesto, že se domnívám, že i zde bude pro některé situace vhodné rozlišovat mezi podzástavcem jako „zástavcem“ – ve smyslu toho, kdo uzavřel zástavní smlouvu; a „zástavním dlužníkem“ – ve smyslu toho, kdo je vlastníkem zástavy (takovým případem bude situace, kdy bude „zástavce“ zastavovat věc cizí dle ustanovení § 1343 a násl.).

¹⁸⁴ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1061.

¹⁸⁵ Subrogační regres je rozebírán v rámci podkapitoly 1.2 Subjekty zástavního práva.

Postavení poddlužníka je v hlavních rysech také nezměněno v porovnání se situací plynoucí z prostého zástavního práva k pohledávce. Poddlužník je obligačním dlužníkem z vedlejšího závazkového vztahu (tedy ze zastavené pohledávky P1) vůči podzástavci. V případě přikročení k realizaci zástavního práva k pohledávce je povinen plnit i podzástavnímu věřiteli. Nově však poddlužníkovi díky tomu, že je jeho dluh zajištěn zástavním právem, vzniká i případná povinnost vyrovnat se s podzástavním dlužníkem v případě, že ten bude na základě podzástavního práva plnit za něj¹⁸⁶. Ve vztahu k podzástavnímu dlužníkovi má tak poddlužník postavení obdobné postavení obligačního dlužníka z hlavního závazkového vztahu.

Nejjednodušší varianta vztahů z podzástavního práva nastane v případě, že podzástavce je zároveň obligačním i zástavním dlužníkem vůči podzástavnímu věřiteli a podzástavní dlužník je zároveň obligačním i zástavním dlužníkem vůči podzástavci. V takovém případě budou v podzástavním vztahu vystupovat pouze tři osoby. Taková varianta bude dokonce v praxi typická stejně tak, jako je obecně v zástavním právu časté, že zástavní dlužník je i obligačním dlužníkem. Přesto je nutné upozornit na skutečnost, že tato situace není nutností. Je zcela dobře možné, že podzástavce nebude obligačním dlužníkem podzástavního věřitele anebo podzástavní dlužník nebude obligačním dlužníkem podzástavce, případně oba případy společně. Na jednu stranu je možné konstatovat, že takové rozštěpení nemá zásadní dopad na charakter podzástavněprávního vztahu jako takového. Na druhou stranu bude nutné rozštěpení věnovat pozornost, neboť v případě, kdy budou ve vztahu vystupovat obligační dlužník a poddlužník zvlášť od podzástavce a podzástavního dlužníka, bude zapotřebí reflektovat jejich vzájemné vztahy a důsledně věnovat pozornost pravidlům upravujícím možnosti uspokojení podzástavního věřitele. V případě realizace podzástavního práva pak bude zástavním dlužníkům (podzástavci a podzástavnímu dlužníkovi) vůči dlužníkům obligačním (obligačnímu dlužníku z hlavního závazkového vztahu a poddlužníkovi) náležet subrogační regres tak, jak je popsán výše.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ Opět se bude jednat o subrogační regres viz podkapitola 1.2 Subjekty zástavního práva.

¹⁸⁷ Subrogační regres je rozebírán v rámci podkapitoly 1.2 Subjekty zástavního práva.

3.4 Vznik podzástavního práva

Podzástavní právo je v § 1390 o. z. definováno následovně: „*Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky, které svědčí zástavní právo.*“

Zákon tak vymezuje pojem podzástavního práva pomocí popisu procesu jeho vzniku.¹⁸⁸ Jak již bylo uvedeno, právní základ pro vznik podzástavního práva nalezneme v § 1346 odst. 2 o. z., neboť dle něj náleží zástavnímu věřiteli i veškerá práva zastavenou pohledávku zajišťující. Citovaný § 1390 o. z. specifikuje, že v případě, kdy je zastavovaná pohledávka zajištěna právem zástavním, vzniká zástavnímu věřiteli právo i k takovému zajištění, tedy k zástavnímu právu ve prospěch zástavy, čímž vzniká podzástavní právo. Podzástavní právo náleží věřiteli zajištěné pohledávky automaticky vždy, když dojde k popisované situaci, a to přímo ze zákona.¹⁸⁹ Proto v praxi nejsou uzavírány podzástavní smlouvy, ale zástavní právo je zřizováno na základě smlouvy zástavní k pohledávce.¹⁹⁰ Není třeba, aby vznik podzástavního práva strany zástavní smlouvy přímo zamýšlely nebo předvíдалy, ve chvíli, kdy existuje zajištění zástavy, pak to zkrátka náleží zástavnímu věřiteli. Z tohoto důvodu je třeba vznik podzástavního práva vnímat především jako důsledek vzniku zástavního práva k pohledávce. Se zastavením pohledávky dochází v podstatě k přeměně původního zástavního práva, které ji zajišťovalo, na právo podzástavní. Původní zástavní právo zcela nezaniká, v platnosti zůstává zástavní smlouva i veškeré vztahy z ní plynoucí. Do postavení původního zástavního dlužníka, tedy podzástavce, však nastupuje podzástavní věřitel a právě jemu náleží podzástavní právo v podobě, v jaké náleželo zástavní právo podzástavci.¹⁹¹ Vztahy subjektů i vzájemné vztahy obou pohledávek a obou zástavních práv jsou znázorněny schématem¹⁹² přibližujícím

---

¹⁸⁸ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008.* Praha: Linde, 2008, s. 754.

¹⁸⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474).* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1064.

¹⁹⁰ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474).* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1064.

¹⁹¹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474).* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066.

¹⁹² Příloha č. 1 - schéma struktury vztahů v rámci podzástavního práva.

strukturu podzástavního práva a pro přehlednost je na toto schéma v dalším textu odkazováno.

Podzástavní právo řetězí do vzájemného vztahu dvě pohledávky a dvě zástavní práva. Předpokladem k tomu, aby v konkrétním případě došlo ke vzniku podzástavního práva, je existence pohledávky (P1) zajištěné zástavním právem (ZP1). Podzástavní právo pak vznikne tím, že věřitel, který je jak obligačním věřitelem z pohledávky P1 tak i zástavním věřitelem ze zástavního práva (ZP1), poskytne tuto svou zajištěnou pohledávku P1 jako zástavu pro zajištění pohledávky jiné (P2), čímž dá vzniknout dalšímu zástavnímu právu (ZP2) a s ním i právu podzástavnímu. Pohledávky P1 a P2 jsou na sobě až do chvíle, kdy je pohledávka P1 zastavena ve prospěch pohledávky P2 nezávislé. Stejně tak jsou na sobě, co se jejich vzniku týče, nezávislé i zástavní právo ZP1 a zástavní právo ZP2. Zástavní právo ZP2 vzniká k pohledávce P1, která je zástavou. Pokud by pohledávka P1 nebyla zajištěna, vzniklo by prosté zástavní právo k pohledávce. Protože je však pohledávka P1 zajištěna zástavním právem ZP1, vzniká jak zástavní právo ZP2 k pohledávce P1, tak i podzástavní právo k věci, která je zástavou v zástavněprávním vztahu ZP1. Se vznikem podzástavního práva vznikají i nové vztahy mezi oběma pohledávkami a mezi oběma zástavními právy. Hlavní pohledávka je ve prospěch podzástavního věřitele zajištěna zástavním právem k pohledávce a tato zastavená pohledávka se stává zástavou. Vedle toho je hlavní pohledávka zajištěna i právem podzástavním, tedy zástavním právem, kterým je zajištěna zastavená pohledávka. Podzástavní právo vzniká k předmětu zástavního práva zastavenou pohledávku zajišťujícího, tedy k podzástavě.

Jak bylo řečeno výše, ke vzniku podzástavního práva dochází se vznikem zástavního práva k zajištěné pohledávce. Snad by však bylo přesnější říci, že zastavení pohledávky je titulem pro vznik podzástavního práva.¹⁹³ V některých situacích, jak bude popsáno níže, je totiž vznik podzástavního práva vázán na další právní skutečnost. Vždy je pak na další právní skutečnost vázána účinnost podzástavního práva. Podzástavní právo totiž vzniká nezávisle na vůli podzástavního dlužníka, jak vyplývá

---

¹⁹³ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1064.

z § 1391 odst. 1 o. z.: „*Souhlas zástavního dlužníka není k zastavení pohledávky potřebný.*“ Podzástavce může tedy se svou pohledávkou disponovat bez ohledu na podzástavního dlužníka. Dále však § 1391 o. z. kompenzuje skutečnost, že podzástavní právo vzniká bez ohledu na vůli podzástavního dlužníka tím, že proto, aby bylo podzástavní právo vůči podzástavnímu dlužníku účinné, vyžaduje, aby mu bylo doručeno oznámení o jeho vzniku od podzástavce nebo mu bylo podzástavní právo prokázáno podzástavním věřitelem. Takového oznámení k účinnosti podzástavního práva vůči podzástavnímu dlužníkovi nebude za potřeby, jen pokud podzástavní právo vzniklo zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav.¹⁹⁴

Jak bylo popsáno v předchozích kapitolách,¹⁹⁵ zástavní právo vzniká na základě smlouvy, rozhodnutí soudu o schválení dohody o rozdělení pozůstalosti, z rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo ze zákona. Podzástavní právo může vzniknout ze stejných právních důvodů. Dále je podrobně rozebrán pouze vznik podzástavního práva na základě smlouvy, jako nejčastější způsob vzniku podzástavního práva.

Pro úplnost je třeba ještě dodat, že nejčastější situace, které se budeme nadále v textu věnovat, bude vypadat tak, že podzástavní právo vznikne tím, že bude zastavena zástavním právem zajištěná pohledávka. Tedy ještě před zastavením pohledávky bude již existovat její zajištění zástavním právem. Není však vyloučeno, aby podzástavní právo vzniklo i později, tedy tak, že bude existovat nejprve zastavená pohledávka, k níž bude až po jejím zastavení zřízeno zástavní právo. Se vznikem zástavního práva k zastavené pohledávce pak vznikne podzástavní právo. Zástavnímu věřiteli pohledávky zajištěné totiž náleží i veškerá práva zastavenou pohledávku zajišťující,¹⁹⁶ tedy i taková, která k ní vzniknou až později, poté, co je sama dána do zástavy.

---

¹⁹⁴ Viz ustanovení § 1391 odst. 1 písm. b) o. z.

¹⁹⁵ Konkrétně se jedná o podkapitoly 1.5 Vznik zástavního práva a 2.3 Vznik zástavního práva k pohledávce.

¹⁹⁶ Viz ustanovení § 1346 odst. 2 o. z.

3.4.1 Vznik podzástavního práva na základě smlouvy

V praxi dochází nejčastěji ke vzniku podzástavního práva na základě smlouvy.¹⁹⁷ Stranami smlouvy jsou podzástavní věřitel a podzástavce, ovšem primárně jako strany smlouvy zástavní k pohledávce, tedy v rolích zástavního věřitele a zástavního dlužníka, a přesto, že uzavíraná smlouva bude směřovat ke zřízení práva zástavního, zřídí zároveň i právo podzástavní.

Zákon v § 1390 o. z. stanoví, že: „Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky, které svědčí zástavní právo.“ Podzástavní právo tak vzniká obecně bez dalšího zastavením zástavním právem zajištěné pohledávky, přičemž k jeho účinnosti vůči podzástavnímu dlužníku je třeba doručení oznámení o jeho vzniku.¹⁹⁸ Toto pravidlo je však moderováno § 1391 odst. 1 písm. b) o. z., který říká, že v případě, že má podzástavní právo vzniknout k věci, k níž vzniká zástavní právo zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav, vznikne podzástavní právo k takové věci tímto zápisem. Zákonodárce tak i u podzástavního práva respektuje princip publicity a vznik podzástavního práva k určitým věcem váže na konstitutivní zápis ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav.¹⁹⁹ Vznik podzástavního práva váže zákon na zápis

---

¹⁹⁷ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1064.

¹⁹⁸ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1139.

¹⁹⁹ Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník zavedl nově v určitých situacích obligatorní zápis podzástavního práva i u věci zapisovaných do rejstříku zástav (viz ustanovení § 1391 o. z.). Cesta k prosazení principu publicity pro podzástavní právo však byla postupná. Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník zakotvoval v § 173 odst. 2 následující: „Jestliže je zastavená pohledávka zajištěna zástavním právem k nemovité věci nebo k bytu nebo k nebytovému prostoru ve vlastnictví podle zvláštního zákona, vzniká podzástavní právo vkladem do katastru nemovitostí.“ Citované ustanovení se však do Obč.Z. dostalo až novelou č. 367/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001 a v zákoně č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem nebylo podzástavní právo výslovně uvedeno jako jedno ze zapisovaných práv. Před přijetím novely řešila zápis podzástavního práva do katastru nemovitostí i judikatura (viz Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 1998, sp. zn. 33 Ca 54/98, kde soud došel k závěru, že podzástavní právo do katastru nemovitostí zapisováno být má.). Přesto se i po zmiňované novele stával zápis podzástavního práva do katastru nemovitostí předmětem sporů i kritiky ze strany odborníků, kdy např. Fiala trvá na svém názoru, že: „Jde o projev evidentního nepochopení procesu vzniku podzástavního práva, protože se žádná smlouva o podzástavním právu neuzavírá.“ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 775. Naproti tomu Mikeš uvádí názor opačný: „Logickým

do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav pro případy, kdy je podzástavou věc, ke které „vzniká zástavní právo zápisem“ do takového seznamu. Pro určení případů, pro které bude takový zápis pro vznik podzástavního práva vyžadován, je podstatné zkoumat, jakým způsobem vzniklo zástavní právo zajišťující zatavenou pohledávku, respektive jaká věc je podzástavou. Vznik zástavního práva je pro některé typy zástav vázán na zápis do veřejných seznamů nebo rejstříku zástav obligatorně, v jiných případech je volba takové možnosti ponechána stranám smlouvy. Ustanovení § 1390 a § 1391 odst. 1 písm. b) o. z. je, dle názoru autorky, třeba vykládat tak, že v případech, že vzniklo původní zástavní právo zápisem do veřejné evidence, bude takový zápis požadován i pro vznik práva podzástavního.

U věcí nemovitých je vznik zástavního práva spojen se zápisem vždy, ať již se jedná o zápis do katastru nemovitostí či do rejstříku zástav pro nemovitosti, které v katastru nemovitostí vedené nejsou.²⁰⁰ Dále je zápis obligatorně vyžadován pro vznik zástavního práva k věci hromadné a závodu,²⁰¹ které jsou zapisovány do rejstříku zástav, a k podílu v korporaci,²⁰² k němuž je zástavní právo zapisováno do obchodního rejstříku. Fakultativně je vznik zástavního práva spojen se zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav v případě věcí movitých.²⁰³ Z výše uvedeného lze dovodit, že v případech, kdy bude zastavovanou pohledávku zajišťovat nemovitost, hromadná věc, závod nebo podíl ke korporaci, bude podzástavní právo vznikat vždy až zápisem do příslušného veřejného seznamu, popřípadě rejstříku zástav. Vznik podzástavního práva na základě smlouvy tak bude u těchto věcí dvoufázový, stejně jako je tomu u vzniku práva zástavního. *Titulem* pro vznik podzástavního práva je platná a účinná zástavní smlouva k pohledávce, na jejímž základě bude podzástavní právo

---

*vyústěním garance, o kterou tu jde, je ustanovení třetí věty druhého odstavce, že podzástavní právo k pohledávce zajištěné zástavním právem k nemovitosti vzniká vkladem do katastru nemovitostí. Také tím se dostává přesvědčivé odpovědi někdejšímu pochybovačům dovozujícím, že by se vznik podzástavního práva k pohledávce zajištěné zástavním právem k nemovitosti mohl obejít bez právotvorného úkonu, kterým je vklad do katastru nemovitostí.“ ŠVESTKA, J.; JEHLIČKA O.; ŠKÁROVÁ M.; SPÁČIL J. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 690.*

²⁰⁰ Viz ustanovení § 1316 o. z. v souvislosti s § 1319 odst. 2 o. z.

²⁰¹ Viz ustanovení § 1319 odst. 2 o. z.

²⁰² Viz ustanovení § 1322 odst. 1 o. z.

²⁰³ Včetně cenných papírů, srov. § 1328 až 1334 o.z.

ex lege zřízeno. *Modem*, tedy skutečností, jíž podzástavní právo vzniká, bude pak samotný konstitutivní zápis podzástavního práva do příslušné evidence.²⁰⁴

Pravidla pro vznik podzástavního práva k věcem movitým se mohou na první pohled zdát nejednoznačná. Zástavní právo k věci movité může vzniknout pouze třemi způsoby. Těmi jsou odevzdání věci, její označení nebo smluvní navázání vzniku zástavního práva na zápis do rejstříku zástav. Vznik zástavního práva na základě smlouvy je tedy v případě věci movitých vždy dvoufázový a zástavní právo vzniká až s předáním, označením nebo se zápisem do rejstříku zástav. Vznik podzástavního práva však u věci movitých vždy dvoufázový nebude. Zákon totiž v ustanovení § 1390 o. z. stanovuje speciální úpravu pro vznik podzástavního práva, když říká, že: *„Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky, které svědčí zástavní právo.“* Tím, že je dána speciální úprava, je možné vyloučit úpravu obecnou a k movitým věcem bude obecně podzástavní právo vznikat jednofázově, tedy rovnou společně s účinností zástavní smlouvy k pohledávce. Výjimku z tohoto obecného způsobu vzniku podzástavního práva k movitým věcem stanovuje opět § 1391 odst. 2 písm. b) o. z., jehož formulaci *„je-li zástavou věc, k níž vzniká zástavní právo zápisem do rejstříku zástav“* je nutno vykládat tak, že se bude jednat o všechny konkrétní zástavy, ke kterým zástavní právo vzniklo právě zápisem. Bude se tedy jednat nejen o věci, pro které je zápis do registru pro vznik zástavního práva vyžadován zákonem, ale i pro věci movité, pokud si strany smlouvy ujednaly, že zástavní právo k nim vznikne zápisem do rejstříku zástav a pokud k nim takové právo tímto zápisem vzniklo. Uvedené tvrzení vyplývá i z výkladu příslušných ustanovení zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu, podle jehož § 35f odst. 4 platí: *„Svědčí-li zastavované pohledávce zástavní právo, eviduje se také údaj o vzniku podzástavního práva, je-li zástavní právo, které svědčí zastavované pohledávce, zapsáno v Rejstříku zástav; jinak jen, vzniká-li k takové pohledávce zástavní právo zápisem do Rejstříku zástav.“* Vzniklo-li tedy zástavní právo k jakékoli věci zápisem do veřejného registru, je zápis do veřejného registru vyžadován také pro vznik podzástavního práva. Jinými slovy, podzástavní právo k movitým věcem,

---

²⁰⁴ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1139.

ke kterým nevzniklo zástavní právo předáním nebo označením (ruční zástavou), vzniká až zápisem podzástavního práva do rejstříku zástav. Tento výklad je v souladu s principem publicity, kdy je žádoucí, aby zástavní právo a stejně tak i právo podzástavní, jako práva absolutní, byla třetím osobám rozpoznatelná. Je-li věc předmětem zápisu ve veřejném registru, měl by takový zápis odrážet reálný stav a musí být proto k věci zapsáno i podzástavní právo. Skutečnost, že tento zápis bude mít konstitutivní povahu, pak plyne právě z ustanovení § 1391 odst. 2 písm. b) o. z.

Otázkou, která navazuje na problematiku toho, zda má, či nemá být předmětem zápisu do rejstříku zástav i podzástavní právo k věci movité, u níž takový zápis není pro vznik zástavního práva obligatorní, je, zda vyžadujeme-li dvoufázovost vzniku podzástavního práva pro věci movité, u kterých si strany smlouvy ujednaly vznik zástavního práva zápisem do rejstříku zástav, není-li potom na místě požadovat dvoufázovost pro vznik podzástavního práva i pro všechny případy ostatní tak, jak ji vyžaduje vznik práva zástavního. Není-li tedy zapotřebí, abychom vedle *titulu*, tedy účinné zástavní smlouvy k pohledávce, požadovali pro vznik podzástavního práva k takové věci i *modus* v podobě předání věci, či jejího označení. Autorka se přiklání k názoru, že tomu tak není. Za prvé z toho důvodu, že § 1391 odst. 1 písm. b) o. z. stanovuje výjimku z obecného pravidla § 1390 o. z., které říká, že: „*Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky, které svědčí zástavní právo.*“ a proto je obě ustanovení třeba vykládat ve vzájemném kontextu. Nebude-li se na daný případ vztahovat ona výjimka požadavku zápisu, bude podzástavní právo vznikat na základě ustanovení § 1390 o. z., tedy vznikem zástavního práva k pohledávce, tedy účinností smlouvy o zastavení pohledávky. Za druhé proto, že k věci, ke které vzniklo zástavní právo označením, nebude dost dobře reálně možné zřídit podzástavní právo dalším označením. Zatímco u vzniku zástavního práva předáním věci, se tato dostává do moci zástavního věřitele, tedy podzástavce, a ten má možnost ji dále poskytnout podzástavnímu věřiteli, u vzniku zástavního práva k věci označením je tomu jinak. Ustanovení § 1317 odst. 2 věta první o. z. totiž stanoví, že: „*Odevzdání movité věci lze nahradit znamením tak, že se věc označí jako zastavená.*“ Označení věci nahrazuje její odevzdání a zástavní věřitel, tedy podzástavce, nemá nad věcí moc. Nelze tudíž vyžadovat, aby pro vznik podzástavního práva označil podzástavce podzástavu jako věc podzastavenou ve prospěch podzástavního věřitele a to předně proto, že podzástavní

právo vzniká bez ohledu na souhlas podzástavního dlužníka.²⁰⁵ Argumentací *a minori ad maius* lze odůvodnit, že není-li možno požadovat dvoufázovost vzniku podzástavního práva pro situace, kdy vzniklo zástavní právo označením věci, přičemž takový způsob je alternativou ke vzniku odevzdáním, tedy je od něj odvozen, nelze požadovat dvoufázovost vzniku podzástavního práva ani pro případy, kdy zástavní právo vzniklo s odevzdáním věci. Docházíme tedy k závěru, že je-li zástavou věc movitá, k níž vzniklo zástavní právo jejím předáním nebo označením, vzniká k ní podzástavní právo se vznikem zástavního práva k jí zajištěné pohledávce *ex lege* na základě § 1390 o. z.

Rozebereme-li výše stanovená pravidla vzniku podzástavního práva s ohledem na obecnou úpravu vzniku zástavního práva k pohledávce, můžeme konstatovat, že s ohledem na § 1335 odst. 2 o. z., který upravuje vznik zástavního práva k pohledávce, a na § 1390 a 1391 o. z., vzniká podzástavní právo několika následujícími způsoby:

- 1) Podzástavní právo vznikne účinností zástavní smlouvy o zastavení pohledávky, případně později, ujednají-li si tak strany zástavní smlouvy.²⁰⁶ Tato situace nastane v případě, že si podzástavce a podzástavní věřitel neujednají vznik zástavního práva k pohledávce zápisem do rejstříku zástav a zároveň pokud zástavní právo k podzástavě nevzniklo zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav. Podzástavní právo pak vzniká na základě § 1390 o. z. zastavením zajištěné pohledávky.
- 2) Podzástavní právo vznikne zápisem zástavního práva k pohledávce do rejstříku zástav.²⁰⁷ V tomto případě se jedná opět o vznik podzástavního práva na základě § 1390 o. z., tedy podzástavní právo vzniká přímo se zastavením zajištěné pohledávky, přičemž strany zvolily vznik zástavního práva k pohledávce zápisem do rejstříku zástav. Podmínkou pro vznik podzástavního práva tímto způsobem

---

²⁰⁵ Viz ustanovení § 1391 odst. 1 o. z.: „Souhlas zástavního dlužníka není k zastavení pohledávky potřebný.“

²⁰⁶ Viz ustanovení § 1335 odst. 2 věta první o. z.

²⁰⁷ Viz ustanovení § 1335 odst. 2 věta druhá o. z..

i v tomto případě zůstává, že zástavní právo zajišťující zastavenou pohledávku nevzniklo zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav.

- 3) Podzástavní právo vznikne konstitutivním zápisem do veřejného seznamu nebo do rejstříku zástav. V tomto případě vzniká podzástavní právo na základě § 1391 odst. 1 písm. b) o. z., který stanoví, že v případech, kdy je zástavou věc, k níž vzniká zástavní právo zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav, vzniká podzástavní právo až takovým zápisem. Titulem pro takový zápis bude účinná zástavní smlouva k pohledávce, resp. existující zástavní právo k pohledávce. Vzniklo-li zástavní právo k podzástavě zápisem do veřejného registru, je zápis podzástavního práva vyžadován vždy a nebude tedy záležet na tom, zda si strany zvolily pro vznik zástavního práva k pohledávce formu zápisu do rejstříku zástav, či nikoli.²⁰⁸

3.5 Práva a povinnosti subjektů podzástavního práva

Vymezení práv a povinností subjektů podzástavního práva bude obdobné jako u práva zástavního a bude se odvíjet od toho, jaká konkrétní věc je zástavou, potažmo jakým způsobem vzniklo původní zástavní právo. Tak budou určitá práva a povinnosti spadat na všechny případy a jiná se budou týkat specificky těch situací, kde vystupuje movitá věc jako zástava ruční. Práva a povinnosti subjektů podzástavního práva je nutno dovést především z obecné úpravy zástavního práva, neboť jejich zvláštní úpravu občanský zákoník neobsahuje. V ustanovení § 1392 o. z. je však výslovně zakotveno, že: *„Podzástavce se nezbaví povinností podle § 1353 předáním věci podzástavnímu věřiteli.“* Toto ustanovení nedává zcela smysl, neboť ustanovení § 1353 o. z., na které citované ustanovení odkazuje, jde na podzástavce vztáhnout jen stěží. Znění § 1353 o. z. je následující: *„Zástavní dlužník se zdrží všeho, čím se zástava zhoršuje na úkor zástavního věřitele. Stane-li se činem zástavního dlužníka dostatečná jistota zástavního věřitele nedostatečnou nebo sníží-li se nedostatečná jistota, zástavní dlužník ji přiměřeně doplní.“* V případě podzástavního práva je třeba zástavním

---

²⁰⁸ Viz ustanovení § 35f odst. 4 zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád.

dlužníkem chápat podzástavního dlužníka a zástavním věřitelem podzástavního věřitele. Podzástavní dlužník tak nesmí činit nic, čím by se zhoršovala podzástava na úkor podzástavního věřitele, a v případě, že k takovému zhoršení dojde, má povinnost podzástavu doplnit. Dle názoru autorky z tohoto konkrétního ustanovení pro podzástavce neplynou žádné povinnosti, natož potom takové, kterých by se mohl zbavit tím, že předá podzástavu podzástavnímu věřiteli. Richter ve svém komentáři naráží na stejný problém a zaujímá k němu následující stanovisko: „*Při výkladu zřejmě nezbude než vyjít z důvodové zprávy, podle níž nová úprava vychází z úpravy dosavadní (Eliáš a kol., 2012, s. 578) a vykládat § 1392, jako by recipoval pravidlo § 174 odst. 1 ObčZ 1964, ačkoli tak dle svého doslovného znění nečiní. Podle tohoto výkladu by tedy § 1392 znamenal, že předáním (pod)zástavy podzástavnímu věřiteli se podzástavce nezbaví žádné z povinností, jimiž je vůči podzástavnímu dlužníku zavázán jako zástavní věřitel, jemuž podzástavní dlužník odevzdal hmotnou movitou zástavu. Ustanovení § 1392 by tedy tímto postupem bylo vykládáno tak, jako by v jeho textu za odkazem na § 1353 byl ještě dodatek ,a násl.‘.*“²⁰⁹ Ustanovení § 174 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, na který citovaný text odkazuje, zní následovně: „*Jestliže zástavní věřitel (podzástavce) předá zastavenou věc, kterou má u sebe, podzástavnímu věřiteli, nezbavuje se tím odpovědnosti za plnění povinností jejímu zástavci.*“ Nabízený výklad je logický i z toho důvodu, že poskytuje ochranu podzástavnímu dlužníkovi, který je co do práv v podzástavněprávním vztahu slabší stranou, neboť ke vzniku podzástavního práva není třeba jeho souhlasu a to tedy může vzniknout i proti jeho vůli.²¹⁰ Z podzástavního práva přitom podzástavnímu dlužníkovi nevyvratitelně vznikají jak nové povinnosti, tak zároveň určitá rizika. Podzástava, tedy věc ve vlastnictví podzástavního dlužníka, se může dostat do dispozice třetí osoby bez ohledu na jeho souhlas. Zatímco odevzdává-li zástavní dlužník zástavu svému zástavnímu věřiteli, je to nepopíratelně jeho volbou, je-li odevzdána podzástava podzástavnímu věřiteli, nemá podzástavní dlužník možnost takovému odevzdání

---

²⁰⁹ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1140.

²¹⁰ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1140.

zabránit. Bylo by proto logické, kdyby jej právní úprava ochraňovala tak, že ponechá odpovědnost za podzástavu na původním zástavním věřiteli, tedy na podzástavci, který by pak měl nadále povinnost garantovat podzástavnímu dlužníkovi, že bude o podzástavu pečováno v režimu řádného hospodáře, jak mu ukládá § 1356 odst. 1 o. z.: „Zástavní věřitel, jemuž byla zástava odevzdána, je oprávněn ji mít u sebe po celou dobu trvání zástavního práva. Je povinen pečovat o ni jako řádný hospodář a má proti zástavci právo na náhradu nákladů s tím spojených jako poctivý držitel.“

Kromě citovaného § 1392 o. z. občanský zákoník speciální právní úpravu ohledně práv a povinností subjektů podzástavního práva neobsahuje a bude tedy nutné aplikovat přiměřeně úpravu obecnou.²¹¹ Podzástavní věřitel nastupuje se vznikem podzástavního práva co do práv a povinností na místo podzástavce, tedy původního zástavního věřitele, a podzástavní dlužník vystupuje v roli zástavního dlužníka. V podrobnostech lze odkázat na podkapitulu 1.6 Práva a povinnosti ze zástavního práva. Podstatné je však vyzdvihnout, že základní povinnost podzástavního dlužníka plyne z ustanovení § 1353 o. z., na jehož základě má podzástavní dlužník povinnost zdržet se všeho, čím se podzástava zhoršuje na úkor podzástavního věřitele a v případě, že dojde k jejímu zhoršení, doplnit ji.

3.6 Realizace podzástavního práva

3.6.1 Subsidiarita výkonu podzástavního práva

Pro výklad pravidel realizace podzástavního práva je nutné nazírat podzástavní právo s důrazem na jeho akcesoritu a subsidiárnost. Podzástavní právo vzniká zastavením pohledávky zajištěné zástavním právem. Podzástavní právo tedy vychází z původního zástavního práva, které takovou pohledávku zajišťuje. Hlavní obligační závazek je v případě podzástavního práva zajištěn za prvé akcesorickým zástavním právem k pohledávce a dále právem podzástavním, které je akcesorické vůči dluhu z této zastavené pohledávky. Jedná se tedy o jakousi dvoustupňovou závislost. Zákon

---

²¹¹ Obecná úprava je aplikována na základě § 1394 o. z. a konkrétně se jedná o aplikaci ustanovení § 1353 až 1358 o. z.

stanovuje v rámci speciální úpravy pro realizaci podzástavního práva výslovně jen jedno základní pravidlo v § 1393 o. z.: „*Podzástavní věřitel se může domáhat uspokojení z podzástavy místo podzástavce, jakmile je dluh zajištěný podzástavním právem splatný.*“ Dluhem podzástavním právem zajištěným je dluh ze zastavené pohledávky, vůči tomuto dluhu totiž podzástavní dlužník původně zřídil zástavní právo ke své věci. Dluh z hlavní zajištěné pohledávky podzástavního věřitele je podzástavním právem zajištěn jaksí nepřímo, právě přes zastavenou pohledávku. Podzástavní dlužník má povinnost strpět výkon podzástavního práva, nicméně k takovému výkonu nemůže dojít dříve, než by došlo k výkonu práva zástavního v případě, kdy by pohledávka nebyla zastavena. Tak vyplývá i z toho, že ustanovení § 1393 o. z. přímo říká, že se podzástavní věřitel uspokojí z podzástavy *místo podzástavce*, tedy za takových podmínek, za jakých by se mohl on uspokojit v rámci původního zástavního práva. Právě podzástavcova pohledávka a jí odpovídající dluh jsou totiž podzástavním právem zajištěny.

Subsidiarita podzástavního práva se také projeví dvoustupňově. K tomu, aby mohlo být přistoupeno k realizaci podzástavního práva, je nezbytné, aby byla splatná jak hlavní zajištěná pohledávka, tak zároveň pohledávka hlavní pohledávku zajišťující. Podzástavní věřitel nemá právo přikročit k výkonu podzástavního práva dříve. Mluvíme-li v kontextu výkonu zástavního nebo podzástavního práva o splatnosti pohledávky, je jí třeba chápat ve smyslu toho, že existuje jí odpovídající dluh, který nebyl řádně a včas splacen. Jen v takovém případě je možno k realizaci zástavního a potažmo podzástavního práva přikročit.

Podzástavnímu věřiteli je k uspokojení jeho pohledávky k dispozici řada možností. Tyto možnosti jsou však na sebe navázány v subsidiárním pořadí a musí k nim být v takovém pořadí přistupováno:

- 1) Podzástavnímu věřiteli náleží v prvé řadě plnění dluhu jeho obligačním dlužníkem.
- 2) Pokud obligační dlužník řádně a včas neplní, může podzástavní věřitel přistoupit k realizaci zástavního práva, kterým je tento dluh zajištěn, tedy k realizaci zástavního práva k pohledávce. Podzástavní věřitel má právo uspokojit se ze zástavy, kterou je

pohledávka podzástavce vůči poddlužníkovi. Pravidla pro realizaci zástavního práva k pohledávce²¹² určují ustanovení §1336 až 1340 o. z.²¹³

a. V případě, že zastavená pohledávka nabude splatnosti před pohledávkou zajištěnou, má poddlužník povinnost plnit zároveň podzástavci a podzástavnímu věřiteli do doby než je zajištěná pohledávka splatná. Plnění bude náležet podzástavnímu věřiteli, až zajištěná pohledávka splatnosti nabude, za předpokladu, že dluh nebude řádně a včas splněn. V opačném případě by plnění náleželo podzástavci.²¹⁴

b. V případě, že zajištěná pohledávka nabude splatnosti před pohledávkou zastavenou, má podzástavní věřitel právo, aby bylo plněno poddlužníkem přímo jemu. Zároveň dává § 1336 odst. 2 věta druhá o. z. podzástavnímu věřiteli právo na to, aby mu byla zastavená pohledávka postoupena. Pokud tohoto práva podzástavní věřitel využije, stane se obligačním věřitelem zastavené pohledávky a poddlužník se stane jeho přímým obligačním dlužníkem. Vzhledem k tomu, že je však tato pohledávka zajištěna podzástavním právem, dojde s jejím postoupením i k postoupení zajištění.²¹⁵ Podzástavní věřitel se tedy zároveň s postoupením zastavené pohledávky stane přímým zástavním věřitelem podzástavního dlužníka a podzástavní dlužník se stane přímým zástavním dlužníkem podzástavního věřitele. Tímto postoupením se podzástavní právo změní zpět na právo zástavní ve své původní podobě, ale se změnou osoby v zástavním věřiteli, a podzástavní právo jako takové tím zanikne.

---

²¹² Realizace zástavního práva k pohledávce je podrobně rozebrána v podkapitole 2.4 Realizace zástavního práva k pohledávce.

²¹³ Způsob uspokojení ze zástavy, již je pohledávka je možné mezi stranami ujednat odlišně od úpravy, kterou nabízí zákon, viz ustanovení § 1340. V dalším textu se zabýváme úpravou zákonnou.

²¹⁴ Viz ustanovení § 1336 o. z.

²¹⁵ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 91.

- 3) Teprve v případě, že jsou splatné hlavní pohledávka i pohledávka zastavená, podzástavní dlužník neplní a nedojde k postoupení zastavené pohledávky, má podzástavní věřitel právo realizovat podzástavní právo.²¹⁶

K výkonu zástavního i podzástavního práva musí podzástavní věřitel učinit aktivní kroky²¹⁷ a postupovat podle procesních pravidel daných zákonem tak, jak je popsáno v předcházejících kapitolách.²¹⁸ Pro úplnost je třeba dodat, že podzástavní věřitel si může vybrat i jiný způsob, jak dojít svého uspokojení, a k výkonu zástavního ani podzástavního práva nemusí podzástavní věřitel vůbec přikročit, ačkoli na něj má právo. Vždy mu jsou k dispozici ochranné procesní prostředky a podzástavní věřitel může svou pohledávku vymáhat přímo na obligačním dlužníkovi.

3.6.2 Výkon podzástavního práva

Podzástavní věřitel má právo uspokojit se z podzástavy, má tedy právo realizovat podzástavní právo v mezích oprávnění podzástavce, tedy původního zástavního věřitele, ve prospěch kterého podzástavní dlužník původně jako zástavní dlužník zástavní právo zřídil. Podzástavní věřitel tak co do práv a povinností v podstatě vstupuje do postavení zástavního věřitele. Náleží mu možnost výkonu zástavního práva a to takovým způsobem, jaký byl sjednán smlouvou mezi podzástavcem a podzástavním dlužníkem,²¹⁹ popřípadě způsoby, které subsidiárně nabízí zákon,²²⁰ tedy takovým způsobem, jakým by se mohl v případě výkonu zástavního práva uspokojit podzástavce. Podzástavnímu věřiteli je plněno na místo podzástavce, což plyne přímo z § 1393 o. z., který, jak již byl citováno výše, stanoví: „*Podzástavní věřitel se může domáhat uspokojení z podzástavy místo podzástavce, jakmile je dluh zajištěný podzástavním právem splatný.*“ Z toho, že

---

²¹⁶ ŠVESTKA, J., Spáčil, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009, s. 1169.

²¹⁷ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1140.

²¹⁸ Konkrétně se jedná o podkapitoly 1.7 Realizace zástavního práva a 2.4 Realizace zástavního práva k pohledávce.

²¹⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474).* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066.

²²⁰ Vždy mu bude zároveň náležet možnost uspokojit se z podzástavy jejím prodejem ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem, což mu garantuje § 1365 odst. 2 o. z.

se podzástavní věřitel uspokojuje z podzástavy místo podzástavce, také vyplývá, že s realizací podzástavního práva nezanikne jen právo podzástavní, ale zároveň i vtaž podzástavce a podzástavního dlužníka. K tomu uvádí Fiala následující: „*Je pochopitelné, že podzástavní věřitel se může domáhat uspokojení pohledávky zajištěné zástavním právem, posléze se může uspokojit z pohledávky tvořící předmět zástavního práva a konečně má právo uplatnit uspokojení z podzástavy (v mezích oprávnění zástavního věřitele, vůči němuž tato podzástava, resp. zástava, zajišťuje jeho pohledávku, kterou zastavil k zajištění pohledávky směřující vůči němu) – v takovém případě se nemůže zástavní věřitel domáhat uspokojení ze zástavy (ledaže by mu zbyl prostor po uspokojení podzástavního věřitele z podzástavy).*“²²¹ Z podstaty zástavního práva vyplývá, že podzástavnímu věřiteli náleží plnění do výše jeho pohledávky (hlavní zajištěné pohledávky) včetně jejího příslušenství a nákladů, na něž má podzástavní věřitel právo. Přebytek prostředků, které budou výkonem podzástavního práva získány, bude náležet podzástavci, neboť předpokladem pro výkon podzástavního práva jako takového je nesplněný dluh ze zajištěné pohledávky, tedy pohledávky vedlejší, zastavené. „*V případě prodlení zástavního věřitele s uspokojením pohledávky zajištěné podzástavním právem může podzástavní věřitel dosáhnout uspokojení své pohledávky zpeněžením zástavy. Převyšší-li výtěžek zpeněžení vymáhanou pohledávku, náleží rozdíl zástavnímu věřiteli.*“²²²

Realizace podzástavního práva probíhá uspokojením z podzástavy, tak jako realizace zástavního práva probíhá uspokojením ze zástavy. V základních principech výkonu se mnoho nemění²²³ a pro realizaci podzástavního práva se použijí přiměřeně ustanovení o realizaci práva zástavního, tedy § 1359 až 1370 o. z. Výkon podzástavního práva bude možno provést zpeněžením zástavy ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem, vedle těchto způsobů však budou stejně tak jako u práva zástavního připadat

---

²²¹ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 756.

²²² ŠVESTKA, J., Spáčil, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009, s. 1170.

²²³ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, c2009, s. 622.

v úvahu i jiná řešení, na kterých se strany zástavní smlouvy dohodnou.²²⁴ Možnost ujednat si, jakým způsobem má podzástavní věřitel právo se z podzástavy uspokojit, náleží stranám původní zástavní smlouvy, kterou bylo zřízeno zástavní právo k zastavené pohledávce. Není však vyloučeno, aby po vzniku podzástavního práva bylo dodatečně ujednáno jinak.²²⁵ Stranou takové dohody bude vždy muset být podzástavní dlužník, jako majitel podzástavy. Podzástavní právo je sice možné zřídit bez přivolení podzástavního dlužníka, co do obsahu se však podzástavní právo řídí původní zástavní smlouvou a strany podzástavního práva zavazuje tak, jak zavazovalo původní zástavní právo podzástavce a podzástavního dlužníka.²²⁶ Podzástavní dlužník má povinnost se vznikem podzástavního práva strpět jeho výkon ve prospěch někoho jiného, než vůči komu zřídil původní zástavní právo, tedy ve prospěch podzástavního věřitele, nicméně způsob plnění vychází z ujednání stran zástavní smlouvy a má-li být smluvně připuštěn způsob jiný, bude tak možno učinit jen s vůlí podzástavního dlužníka. Co do výkladu konkrétních způsobů výkonu podzástavního práva a jejich vzájemného vztahu je možno odkázat na podkapitolu 1.7 Realizace zástavního práva. Snad je jen na místě zdůraznit, že i zde platí, že aby mohlo být k realizaci (pod)zástavního práva přistoupeno, musí toto být plně účinné, tedy účinné i vůči poddlužníkovi a podzástavnímu dlužníkovi. V případě zástavního práva k pohledávce tak bude muset být poddlužník řádně informován podzástavním dlužníkem, případně mu musí být prokázáno podzástavním věřitelem, pokud není zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav. V případě podzástavního práva o něm musí být podobně informován podzástavní dlužník, opět s výjimkou situace, kdy je podzástavní právo předmětem zápisu ve veřejné evidenci.²²⁷

---

²²⁴ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1140.

²²⁵ Viz ustanovení § 1359 o. z.

²²⁶ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066.

²²⁷ Vyplývá tak z ustanovení § 1391 o. z. pro právo podzástavní a z ustanovení § 1335 o. z. pro zástavní právo k pohledávce. Podrobněji je k této problematice pojednáno v podkapitolách 1.5 Vznik zástavního práva a 2.3 Vznik zástavního práva k pohledávce a 3.4 Vznik podzástavního práva.

V případě, že bude podzástavní právo realizováno, bude náležet podzástavnímu dlužníkovi subrogační regres vůči poddlužníkovi a podzástavci bude náležet subrogační regres vůči obligačnímu dlužníkovi podzástavního věřitele.²²⁸

3.7 Zánik podzástavního práva

Zánik podzástavního práva nemá speciální úpravu a bude se proto řídit obecnou úpravou zástavního práva, tedy úpravou obsaženou v § 1376 až 1379 o. z.²²⁹ Při aplikaci těchto ustanovení na právo podzástavní je třeba věnovat pozornost akcesoritě podzástavního práva a vzájemným vztahům obou pohledávek. Podzástavní právo zajišťuje hlavní pohledávku podzástavního věřitele přeneseně, přes zajištění zastavené pohledávky, a je tak akcesorické vůči pohledávce zajištěné i vůči pohledávce zastavené.²³⁰ Stejně tak jako u zániku zástavního práva obecně je vhodné rozdělit i zde situace na ty, v nichž dochází k zániku podzástavního práva na základě zániku zajištěné pohledávky, a na ty, ve kterých alespoň jedna zajištěná pohledávka trvá nadále a podzástavní právo přesto zaniká. Z povahy dvojí akcesority podzástavního práva však plyne nutnost rozlišovat dále situace, kdy se zánikem podzástavního práva zcela zanikne zatížení věci, která je podzástavou, od těch situací, kdy podzástavní právo zanikne s tím, že se přemění zpět na původní právo zástavní.

3.7.1 Zánik podzástavního práva v důsledku zániku zajištěného dluhu

Ustanovení § 1376 stanoví, že: „Zanikne-li zajištěný dluh, zanikne i zástavní právo.“ Stejně tak zanikne-li zajištěný dluh, zanikne i podzástavní právo. Dluhem, který je podzástavním právem zajištěný, je třeba v kontextu výkladu zániku podzástavního práva rozumět jak dluh z hlavní obligační pohledávky podzástavního věřitele vůči jeho obligačnímu dlužníkovi, tak i dluh ze zastavené pohledávky, neboť podzástavní právo je vázáno právě na vzájemnou akcesoritu obou těchto pohledávek. Dluh ze zastavené pohledávky byl zajištěn zástavním právem náležejícím podzástavci. Toto zástavní právo

---

²²⁸ Subrogační regres je popsán v podkapitole 1.2 Subjekty zástavního práva.

²²⁹ Viz ustanovení § 1394 o. z.

²³⁰ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 91.

se se zastavením pohledávky přeměnilo na právo podzástavní, neboť jej podzástavce poskytl podzástavnímu věřiteli společně se zastavenou pohledávkou. K zániku podzástavního práva dojde vždy, pokud zanikne zastavená pohledávka. Stejně tak v situaci, kdy dojde k zániku hlavního obligačního závazku, a to jakýmkoli způsobem, dojde i k zániku podzástavního práva.²³¹ To, zda se podzástavní právo přemění zpět na právo zástavní, nebo zda zanikne zajištění zcela, bude záležet na tom, jakým způsobem k zániku hlavního obligačního závazku dojde, respektive kdo bude podzástavnímu věřiteli plnit.

1) Zánik podzástavního práva bez zániku zastavené pohledávky

Podzástavní právo vzniká se vznikem zástavního práva k jím zajištěné pohledávce a se zánikem tohoto zástavního práva také zaniká.²³² K zániku zajištění, které lpí na věci, tedy podzástavě, však nedojde, pokud zastavená pohledávka trvá nadále. Podzástavní právo se v takovém případě přemění zpět na právo zástavní a bude nadále zajišťovat pohledávku podzástavce (nyní zpět zástavního věřitele) za poddlužníkem (nyní zpět obligačním dlužníkem). Z podzástavního dlužníka se stane prostý zástavní dlužník a vztah se bude nadále řídit původní zástavní smlouvou.²³³

Zanikne-li hlavní zajištěný dluh některým ze způsobů, kterými běžně zanikají závazky, dojde i k zániku podzástavního práva. Takovým způsobem je zejména splnění dluhu obligačním dlužníkem, dále se však může jednat například o dohodu stran, započtení mezi stranami nebo splynutí osoby obligačního dlužníka a podzástavního věřitele.²³⁴ Zánikem zajištěného závazku pak automaticky dochází k zániku zástavního práva k pohledávce, neboť to je vůči němu akcesorické a ze stejného důvodu zanikne

---

²³¹ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 750.

²³² ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008, s. 750.

²³³ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 92.

²³⁴ V podrobnostech je možno odkázat na podkapitolu 1.8 Zánik zástavního práva, kde jsou uvedeny i výjimky ve kterých k zániku zástavního (podzástavního práva) nedochází. Tyto výjimky vyplývají z toho, že závazkový vztah se určitým způsobem přeměňuje na závazkový vztah nový a zástavní (podzástavní právo) pak nadále trvá jako zajištění tohoto nového závazku.

s právem zástavním k pohledávce i právo podzástavní. Zastavená pohledávka (nyní již nezastavená) však existuje dále a zajišťuje ji původní zástavní právo.

Podzástavní právo zanikne s přeměnou zpět na právo zástavní tak, jak bylo popsáno v předchozím případě také v situaci, kdy podzástavnímu věřiteli bude plnit podzástavce. Podzástavce není povinen plnit na zajištěný dluh, ale učinit tak může a to například proto, aby předešel realizaci zástavního práva. Zánikem hlavního zajištěného dluhu zanikne zástavní právo k pohledávce a s ním i podzástavní právo. Pohledávka, nadále nezastavená, však sama trvá dále a proto trvá akcesoricky i její zajištění, tedy právo podzástavní se přemění zpět na právo zástavní.

2) Zánik podzástavního práva při zániku zastavené pohledávky

Pokud dojde k zániku zajištěného dluhu způsobem, který s sebou zároveň nese i zánik zastavené pohledávky, bude důsledkem zánik podzástavního práva a to bez přeměny na právo zástavní. V tomto případě zcela zanikne zajištění, které zastavenou věc, tedy podzástavu, zatěžuje. Podzástavní právo je akcesorické k hlavní zajištěné pohledávce i k pohledávce zastavené. Ve chvíli, kdy zaniknou obě tyto pohledávky, zanikne i samotné zajištění.²³⁵ K takové situaci dojde v případech, kdy bude realizováno zástavní právo k pohledávce nebo podzástavní právo.

Pokud podzástavní věřitel přistoupí k realizaci zástavního práva k pohledávce a nechá si plnit od poddlužníka, bude tím splněn nejen zajištěný dluh, ale i dluh na pohledávku zastavenou, která tudíž také zanikne. Se zánikem zastavené pohledávky pak dochází automaticky i k zániku jejího akcesorického zajištění.²³⁶ Jiný případ nastane, pokud bude podzástavní věřitel realizovat zástavní právo k pohledávce tím způsobem, že si nechá zastavenou pohledávku převést. V takovém případě se podzástavní věřitel stane obligačním věřitelem poddlužníka a poddlužník se stane jeho přímým obligačním dlužníkem. S převedením pohledávky bude převedeno i její zajištění a podzástavní věřitel se stane zástavním věřitelem, podzástavní dlužník

---

²³⁵ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 163.

²³⁶ PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 163.

zástavním dlužníkem a podzástava zástavou.²³⁷ Podzástavní právo se tak přemění na právo zástavní. Vztah podzástavního dlužníka a podzástavce v tomto případě zcela zanikne.

V situaci, kdy dojde k zániku zajištěného dluhu tím, že je realizováno podzástavní právo, tedy v případě, kdy se podzástavní věřitel uspokojil z podzástavy, zaniká podzástavní právo tím, že bylo vykonáno. Podzástavní právo jako právo ke konkrétní věci nelze vykonat opakovaně.²³⁸ Výkonem dochází k zániku veškerých povinností podzástavního dlužníka a rozvazují se nejen jeho vztahy s podzástavním věřitelem, ale zároveň i jeho vztahy s podzástavcem. S podzástavním právem tak zaniká i původní zástavněprávní vztah, tedy zajištění zastavené pohledávky. Když podzástavní dlužník plní podzástavnímu věřiteli, činí tak namísto toho, aby plnil podzástavci, čímž dochází přeneseně ke splnění zastavené pohledávky.²³⁹

3.7.2 Zánik podzástavního práva za dalšího trvání zajištěné pohledávky

K zániku zástavního práva může dojít i z jiných důvodů, než je zánik hlavního zajištěného dluhu. Pohledávka v takovém případě trvá nadále, již jako nezajištěná. Tyto případy upravuje ustanovení § 1377 o. z., které bude přiměřeně aplikováno i na případ podzástavního práva. Opět je však nutné brát v potaz, že podzástavní právo je akcesorické jak k hlavní zajištěné pohledávce, tak k pohledávce zastavené. Ne vždy, když dojde k zániku podzástavního práva, dojde tedy k zániku zajištění jako takového. Podzástavní právo se v některých případech přemění zpět na původní právo zástavní.

Ustanovení § 1377 odst. 1 o. z. vyjmenovává jednotlivé případy, kdy zástavní právo zaniká s tím, že pohledávka dále trvá. Aplikujeme-li toto ustanovení na podzástavní právo, získáme tím následující situace, ve kterých dochází k zániku podzástavního práva:

---

²³⁷ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 91.

²³⁸ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 347.

²³⁹ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066.

a) Zanikne-li zástava

Důvodem pro zánik podzástavního práva je zánik podzástavy. Důsledkem zániku podzástavy, tedy věci, je nemožnost výkonu podzástavního práva, které proto zaniká a s ním zaniká i zajištění jako takové, neboť ve chvíli, kdy neexistuje zástava, nemůže existovat podzástavní právo ani zástavní právo.

b) Vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva

Podzástavního práva se může vzdát podzástavní věřitel. Tomu totiž podzástavní právo náleží. Vzdá-li se podzástavní věřitel podzástavního práva, nezaniká tím však zajištění zastavené pohledávky jako takové, nýbrž jen zajištění hlavní pohledávky podzástavním právem. Podzástavní právo se tak přemění zpět na právo zástavní a bude nadále náležet podzástavci jako zástavnímu věřiteli.

c) Vráti-li zástavní věřitel zástavu zástavci nebo zástavnímu věřiteli

V případech, kdy došlo k odevzdání podzástavy podzástavnímu věřiteli, je ekvivalentem vzdání se podzástavního práva vrácení podzástavy podzástavci.²⁴⁰ Stejně jako v případě předchozím nedojde k zániku zajištění jako takového a podzástavní právo se přemění zpět na právo zástavní.

d) Složí-li zástavce nebo zástavní dlužník zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci

Podzástavní dlužník může podzástavu vyplatit.²⁴¹ Je otázkou, komu má být cena věci složena, zda podzástavnímu věřiteli, či podzástavci. V případě, že podzástavou je věc movitá, která byla předána podzástavci, případně podzástavnímu věřiteli, bude cena podzástavy vyplacena tomu, kdo měl věc u sebe, jako její náhrada. Ve většině případů však v praxi bude složení ceny realizováno složením prostředků do úschovy třetí osoby. Tím, že podzástavce složí cenu podzástavy, se zcela zbaví závazků nejen vůči

---

²⁴⁰ VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014, s. 359.

²⁴¹ Viz ustanovení § 1315 o. z.

podzástavnímu věřiteli, ale i vůči podzástavci.²⁴² Podzástavní právo k podzástavě v tomto případě zanikne bez přeměny na právo zástavní.

e) Uplyne-li doba, na niž bylo zástavní právo zřízeno

Podzástavní právo vzniká z původního práva zástavního a co do svého obsahu vychází z původní zástavní smlouvy.²⁴³ Proto je-li v zástavní smlouvě ujednáno, že je zástavní právo zřízeno na dobu určitou, je i podzástavní právo posléze vzniklé takovým ujednáním limitováno. Závazek podzástavního dlužníka bude tedy trvat jen tak dlouho, jak dlouho měl trvat jeho závazek jako dlužníka zástavního. Zajištění tak zanikne zcela s uplynutím stanovené doby.

Zbývá ustanovení o zániku zástavního práva jsou na právo podzástavní aplikovatelná bez větších problémů. V ustanovení § 1377 odst. 2 o. z. jsou chráněny osoby, jež nabydou vlastnické právo k věci (pod)zastavené v dobré víře, že tato věc není zatížena (pod)zástavním právem nebo v rámci běžného obchodního styku anebo v případě, že zástavní smlouva dovoluje převést (pod)zástavu bez zatížení. Podmínkou pro zánik podzástavního práva v tomto případě je, že toto není zapsáno ve veřejném seznamu nebo v rejstříku zástav.

Pokusíme-li se shrnout problematiku zániku podzástavního práva, dojdeme k závěru, že podzástavní právo zaniká vždy, když dojde k zániku práva zástavního k pohledávce. Takový závěr je logickým důsledkem toho, že podzástavní právo vzniká jako důsledek zastavení zástavním právem zajištěné pohledávky. Vznikne-li podzástavní právo se vznikem zástavního práva k pohledávce, pak také se zánikem tohoto zástavního práva k pohledávce podzástavní právo zanikne. Dvojí akcesorita podzástavního práva jej váže na existenci obou zajišťovaných pohledávek a na jejich vzájemný vztah. Vzhledem k tomu, že je však podzástavní právo ve své původní podobě právem zástavním, může se také do této původní podoby se svým zánikem

---

²⁴² ŠVESTKA, J., Spáčil, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009, s. 1160.

²⁴³ ŠVESTKA, J., Dvořák J. a Fiala J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1066.

navrátit, přičemž i další trvání zajištění v podobě práva zástavního je ovládáno jeho akcesoritou.

3.8 Podzástavní právo v Rakousku a na Slovensku

S ohledem na rozsah práce a složitost institutu podzástavního práva není možné věnovat v textu cizím právním úpravám tohoto zajišťovacího institutu prostor, který by zasluhovala důkladná komparatistika byť i jen s jednou zahraniční právní úpravou. Přesto je snad vhodné nastínit alespoň zběžně základní rozdíly mezi naší právní úpravou podzástavního práva a jeho právními úpravami v zemích, které jsou nám blízké jak regionálně, tak s ohledem na historický vývoj naší právní úpravy.

Podzástavní právo v Rakousku

Rakouské občanské právo institut podzástavního práva zná, přičemž upravený jej nalezneme v ustanoveních § 454 a 455 ABGB. Na rozdíl od naší právní úpravy, která podzástavní právo striktně spojuje se zastavením zástavním právem zajištěné pohledávky, vychází rakouské pojetí podzástavního práva z odlišného, širšího konceptu. Podzástavní právo, respektive jeho vznik, je v rakouské úpravě v rukou zástavního věřitele, který má možnost zástavu (která mu byla předána, nebo k níž má zapsané zástavní právo ve veřejné evidenci) dále zastavit, tedy podzastavit. K tomu český překlad příslušného ustanovení § 454 ABGB: „*Majitel zástavy může svoji zástavu, pokud k ní má právo, zastaviti opět třetí osobě a tím zástava stane se podzástavou, když si ji tato třetí osoba dá odevzdati nebo podzastavení na zástavní právo zapsati do veřejných knih.*“²⁴⁴²⁴⁵ Výraz *majitel zástavy* je zde nutno chápat ve smyslu toho, komu svědčí zástavní právo, nikoli toho, kdo je vlastníkem zástavy, bude se tudíž jednat

---

²⁴⁴ ROUČEK, F. - SEDLÁČEK, J.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 693.

²⁴⁵ V originále § 454 ABGB: „*Der Pfandinhaber kann sein Pfand, insoweit er ein Recht darauf hat, einem Dritten wieder verpfänden, und insofern wird es zum Afterpfande, wenn zugleich letzterer sich dasselbe übergeben, oder die Afterverpfändung auf das Pfandrecht in die öffentlichen Bücher eintragen läßt.*“.

o zástavního věřitele.²⁴⁶ Podstatné je, že podzástavní právo zde vzniká přímo z vůle zástavního věřitele, nikoli jako zákonný důsledek zastavení pohledávky. Zástavnímu věřiteli je dle zákona (ABGB) dána možnost dále podzastavit zástavu, přičemž je vždy ke vzniku podzástavního práva vyžadováno předání věci, nebo zápis práva do veřejných registrů.²⁴⁷ Základní rozdíl od naší právní úpravy spočívá v tom, že dle rakouského práva může podzástavní právo vzniknout ke třem různým objektům podzástavního práva. Podzástavou tak bude dle vůle stran podzástavní smlouvy buďto původní zástavní právo (*pignus pignoris*) nebo původní zástava (*pignus rei* či *subpignus rei*) anebo původní zástavní pohledávka (*subpignus nominis*), přičemž dokonce mohou být podzástavou i všechny jmenované objekty současně.²⁴⁸ Obecně, není-li dáno jinak, se jedná o zástavní právo k zástavnímu právu, případně i k pohledávce, pokud tuto nelze od zástavního práva oddělit.²⁴⁹ Důsledkem toho, že předmět podzástavního práva zůstává k určení stranám podzástavní smlouvy, se významně komplikují způsoby realizace podzástavního práva. Podle zvolené varianty budou podzástavnímu věřiteli v různých případech náležet různá práva a různé procesní prostředky vůči podzástavci a podzástavnímu dlužníkovi.²⁵⁰ Výše uvedené lze shrnout tím, že česká právní úprava podzástavního práva je oproti té rakouské užší a konkrétnější, chceme-li rigidnější, což s sebou nese vyšší právní jistotu. Model rakouský je opřen o značnou smluvní svobodu, která je však vykoupěna nejednotností a nepřehledností vztahů a nároků z podzástavního práva plynoucích.

---

²⁴⁶ V německém originále *Der Pfandinhaber*.

²⁴⁷ AICHER, Josef a Peter RUMMEL. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit IPR-Gesetz, Ehegesetz, Mietrechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Landpachtgesetz, Konsumentenschutzgesetz, Produkthaftungsgesetz, UN-Kaufrecht : in zwei Bänden*. 2., nebearbeitete und erw. Aufl. Wien: Manz, 1990-1992, nebo KOZIOL, Helmut, Peter BYDLINSKI, Raimund BOLLENBERGER a Peter APATHY. *Kurzkommentar zum ABGB: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. 2., nebearbeitete und erw. Aufl. Wien: Springer, 2005, s.

²⁴⁸ ROUČEK, F. - SEDLÁČEK, J.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 700.

²⁴⁹ GSCHNITZER, Franz. *Sachenrecht*. Wien: Springer-Verlag, 1968, s. 214.

²⁵⁰ ROUČEK, F. - SEDLÁČEK, J.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 708 až 710.

Podzástavní právo na Slovensku

Osud právní úpravy podzástavního práva na Slovensku je vhodné zmínit z důvodu toho, že současná slovenská právní úprava podzástavní právo nezná. Podzástavní, neboli *podzáložné* právo bylo na Slovensku upraveno v ustanoveních § 151 k až 151m zák. č. 40/1964 Zb., občianskeho zákonníku v rámci věcných práv k věci cizí. S novelou občanského zákoníku²⁵¹ zákonem č. 526/2002 Zb.,²⁵² která se mimo jiné významně dotkla úpravy zástavního práva, byla úprava práva podzástavního k 1. 1. 2003 zcela vypuštěna. Bylo by zajímavé znát důvody, které k takovému kroku zákonodárce vedly, nicméně těch není snadné se dopátrat. Ke zrušení, či spíše vypuštění institutu podzástavního práva totiž došlo poměrně nestandardním způsobem, kdy podzástavní právo v novelizované úpravě zástavního práva již není, přičemž důvodová zpráva k zákonu č. 526/2002 Zb. se o jeho vypuštění, natož potom důvodech k takovému kroku vedoucím, vůbec nezmiňuje. Mezi slovenskou odbornou veřejností nalezneme hlasy volající po zpětném zavedení podzástavního práva,²⁵³ nicméně obecně se zdá, že jeho vypuštění závatné emoce nevyvolalo.

---

²⁵¹ zák. č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník.

²⁵² Zákon č. 526/2002 Zb. nabyl účinnosti k 1. 1. 2003.

²⁵³ FEKETE I., FEKETOVÁ, M.: Podzáložné právo. *Justičná revue*, 59, 2007, č. 10, s. 1084 - 1093

Závěr

V práci byl představen institut podzástavního práva s důrazem na jeho odvozenost od práva zástavního a konkrétně od práva zástavního k pohledávce. Cílem této práce bylo postihnout institut podzástavního práva co nejkompexněji, včetně aplikace ustanovení o právu zástavním, a pokusit se tak nabídnout výklad jeho problematiky a poukázat na některé problematické otázky právní úpravy. Podzástavní právo je věcněprávním zajišťovacím institutem, který svým zařazením spadá pod právo zástavní, neboť z něj nejen vychází, ale je přímo nedílně spojen se zástavním právem k zástavním právem zajištěné pohledávce, jehož je důsledkem. Proto je v rámci první kapitoly dán značný prostor základním znakům, funkcím a zásadám zástavního práva, které jsou stěžejní pro výklad právní úpravy práva podzástavního, a dále jsou první a druhá kapitola věnovány zástavnímu právu a zástavnímu právu k pohledávce v rozsahu, který by měl být dostačující s ohledem na problematiku podzástavního práva řešenou v kapitole třetí.

Základními znaky podzástavního práva jsou jeho akcesorita a subsidiarita, které, ač jsou obecnými znaky zástavního práva jako takového a zajišťovacích institutů vůbec, vystupují u podzástavního práva snad ještě více do popředí právě pro jeho závislost na konkrétním zástavním právu k pohledávce. Podzástavní právo tak není akcesorické jen k hlavní zajištěné pohledávce, ale zároveň i k zajišťovacímu závazkovému vztahu, kterým je tato hlavní pohledávka zajištěna. Z této dvojí akcesority plyne jak postavení podzástavního práva jako takového, tak i poměrně komplikované vztahy jeho subjektů. Ze vztahu podzástavního práva k zástavnímu právu k pohledávce vychází taktéž jeho dvojí subsidiarita, která se projevuje především při jeho realizaci, respektive ve stanovení jejích pravidel a možností.

Zásadní otázky, na které se práce snaží nalézt odpovědi, se týkají především vzniku, realizace a zániku podzástavního práva. Při výkladu právní úpravy je nezbytné pevně držet v paměti akcesoritu a subsidiaritu podzástavního práva a to zvláště s ohledem na to, že speciální úprava zdaleka není vyčerpávající a zákon odkazuje na přiměřenou aplikaci ustanovení o právu zástavním.

K problematice vzniku podzástavního práva je možné s ohledem na výše uvedené shrnout, že podzástavní právo vzniká obecně přímo ze zákona, na základě ustanovení § 1346 odst. 2 o. z., tedy se zastavením zástavním právem zajištěné pohledávky. Významnou výjimku však tvoří podzástavní právo k věcem, k nimž zástavní právo vzniká zápisem do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav, kdy i podzástavní právo k těmto věcem vzniká až takovým zápisem. Problematickou otázkou, zdá se, zde bude vyvolávat především vznik podzástavního práva k věcem movitým, ke kterým není pro vznik zástavního práva zákonem obligatorně vyžadován zápis do rejstříku zástav. Dle mého názoru je zápis do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav pro vznik podzástavního práva nutný vždy, kdy původní zástavní právo, z kterého podzástavní právo v konkrétním případě vzniká, vzniklo takovým zápisem. Takový závěr nejen že odpovídá principu publicity, který je obecně pro zástavní právo příznačný, ale je podpořen i literou zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu. Druhou, navazující otázkou související se vznikem podzástavního práva je pak jeho vznik v případě věcí movitých, u kterých vzniklo původní zástavní právo dalšími dvěma způsoby, tedy nikoli zápisem do rejstříku zástav, ale předáním zástavy či jejím označením. V takovém případě se totiž nabízí otázka, zda by nemělo být v rámci zachování publicity vyžadováno pro vznik podzástavního práva obecně stejného modu, jaký byl užit ke vzniku práva zástavního. V textu jsou snad nabídnuty dostatečné argumenty podporující závěr, že nikoli, tedy, že podzástavní právo v těchto situacích vzniká přímo se zastavením pohledávky a další právní skutečnosti není třeba. Lze však snadno najít i argumenty pro řešení opačné, ačkoli dle mého názoru takové řešení nemá dostatečnou oporu v zákoně. Obě tyto předestřené otázky považuji za zajímavé a vhodné pro hlubší odbornou diskusi, neboť jejich řešení není s ohledem na relativně novou úpravu soukromého práva jednoznačné a jednoduše předvídatelné.

V otázce zániku podzástavního práva hraje opět zásadní roli jeho akcesorita, neboť konkrétní podzástavní právo nemůže svou existencí přežít zánik ani jedné z pohledávek, na něž je vázáno. Z toho důvodu zanikne-li zajišťovaná pohledávka nebo pohledávka zastavená, respektive zástavní právo k ní, zaniká s takovou právní skutečností vždy i podzástavní právo. Je však nutné podrobně zkoumat jednotlivé situace, které mohou nastat, neboť se zánikem podzástavního práva obecně vždy nedochází k zániku zatížení

věci, která je podzástavou, a v některých případech na místo zanikajícího podzástavního práva nastupuje zpět právo zástavní, tak jak bylo původně k věci zřízeno.

Pro realizaci podzástavního práva je stěžejní především subsidiarita, která ovládá jeho uhrazovací funkci. Právě subsidiarita podzástavního práva jako zajišťovacího institutu určuje, za jakých podmínek je podzástavní věřitel oprávněn přistoupit k realizaci podzástavního práva, tedy kdy se tento může náhradně uspokojit prostřednictvím podzástavy. Práva podzástavního věřitele, tedy obsah podzástavního práva, jsou odvozena od původního zástavního práva, které bylo zřízeno k zajištění zastavené pohledávky. Vycházejí tedy ze zákona nebo z dohody stran a to především z původní zástavní smlouvy uzavřené k zajištění zastavené pohledávky. Podzástavnímu věřiteli totiž náleží, co do práv a povinností, vůči podzástavnímu dlužníku postavení původního zástavního věřitele, jehož místo je mu se zastavením zajištěné pohledávky a se vznikem podzástavního práva poskytnuto. K výkonu podzástavního práva může proto podzástavní věřitel přistoupit až v situaci, kdy by takové právo měl v případě, že by podzástavní právo nevzniklo, zástavní věřitel. Samotný výkon podzástavního práva, pak zůstává stejný jako výkon práva zástavního a řídí se příslušnými ustanoveními o právu zástavním s tím, že se bude vždy odvíjet od toho, jaká konkrétní věc, resp. jaký druh věci je podzástavou.

K praktickému využití institutu podzástavního práva lze říci, že se jedná o institut v praxi málo užívaný. Tato skutečnost pramení patrně z toho, že se jedná o institut poměrně komplikovaný a na první pohled nepřehledný. Přesto může podzástavní právo nabízet, zvláště pro úvěrovou praxi, své výhody, kdy hlavní z nich je posílení jistoty podzástavního věřitele, s čímž ruku v ruce jde obecně i jeho vyšší ochota vstoupit do závazkového vztahu s podzástavcem, který mu nabízí jako jistotu nejen svou pohledávku za poddlužníkem, ale i její zajištění podzástavním právem, čímž se mu dostává silnějšího, jakéhosi dvojího zajištění. Jak již bylo řečeno výše, nárok podzástavního věřitele na podzástavní právo vzniká přímo ze zákona, je však otázkou v kolika případech zůstává tento nárok nevyužit, tedy jak časté jsou situace, kdy podzástavní věřitel, ačkoli by měl na podzástavní právo nárok, neučiní potřebné kroky k jeho vzniku (podnět k zápisu podzástavního práva do veřejných registrů v případech, kdy podzástavní právo vzniká až takovým zápisem) nebo k jeho účinnosti (oznámení podzástavnímu dlužníku v případech, kdy podzástavní právo vzniká přímo se

zastavením zajištěné pohledávky), popřípadě v kolika případech si podzástavní věřitel vybere jinou cestu uspokojení své pohledávky, než je realizace podzástavního práva, i v případech, kdy podzástavní právo účinně vzniklo. Podzástavní právo je jistě vhodným a praktickým zajišťovacím institutem, už jen jeho věcněprávní povaha sama o sobě poskytuje mnohé výhody. Nevýhodou podzástavního práva však zůstává složitost jeho vztahů a samotný fakt, že není praxí využíváno, tedy že o něm není silné povědomí, a že nalezneme jen málo literatury, která by se jím hlouběji zabývala a nabízela odborné i laické veřejnosti jeho výklad, k jeho hojnějšímu využití nenapomáhá. Ze subsidiárního postavení podzástavního práva však plyne, že to je jakýmsi zajištěním zajištění, tedy řešením pro situace poměrně krajní. Takové situace, kdy nejen, že není řádně plněno, ale zároveň zklame i primární zajištění, by v dobře fungujících závazkových vztazích nastávat neměly. Snad je tedy možné usuzovat, že fakt, že není podzástavní právo více využíváno a natož potom realizováno, může být vnímán i pozitivně.

Seznam použitých zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie StF: JGS Nr. 946/1811
důvodová zpráva	Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
exekuční řád	zákon č. 120/2011 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
notářský řád	zákon. č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
o. z., NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31. 12. 2013
rejstřík zástav	Rejstřík zástav vedený Notářskou komorou České republiky
veřejné registry	souhrnná zkratka pro veřejné seznamy a rejstřík zástav vedený Notářskou komorou České republiky
zákon	pokud je v textu používáno slovo <i>zákon</i> bez dalšího upřesnění, jedná se vždy o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Seznam použité a citované literatury

Monografie, sborníky a odborné články

AICHER, Josef; RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: mit IPR-Gesetz, Ehegesetz, Mietrechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Landpachtgesetz, Konsumentenschutzgesetz, Produkthaftungsgesetz, UN-Kaufrecht: in zwei Bänden.* 2., neubearbeitete und erw. Aufl. Wien: Manz, 1990 – 1992.

BEALE, H. *The law of security and title-based financing.* 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2012.

BEALE, H. *The law of personal property security.* New York: Oxford University Press, 2007.

BAREŠOVÁ, E.; BLÁHOVÁ, I.; DOUBEK, P. a kol. *Katastrální zákon: komentář.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015.

ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008.* Praha: Linde, 2008.

FEKETE I.; FEKETOVÁ, M.: Podzáložné právo. *Justičná revue*, 59, 2007, č. 10, s. 1084 – 1093.

FIALA, Josef. *Občanské právo.* 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012.

FIALA, Josef; KINDL Milan. *Občanský zákoník: komentář.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.

HRSTKOVÁ, Jana. *Fundamentals of Czech civil law.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2005.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054): komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014.

HURDÍK, Jan; DOBEŠOVÁ, Lenka. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

JÄGER, Marek. *Zánik závazků započtením: současný právní stav a změny v novém soukromém právu.* Praha: Linde Praha, 2013.

JANKŮ, Petra; ŠUSTROVÁ, Daniela; VRCHA, Pavel. *Nový katastrální zákon: poznámkové vydání s vybranou judikaturou*. Praha: Linde, 2014.

JEHLIČKA, O.; ŠVESTKA, J.; ŠKÁROVÁ, M.. *Občanský zákoník. Komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002.

KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo: závazkové právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995.

KINDL, Milan; ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 2. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

KOZIOL, Helmut; BYDLINSKI, Peter; BOLLENBERGER, Raimund; APATHY, Peter. *Kurzkommentar zum ABGB: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. 2., neubearbeitete und erw. Aufl. Wien: Springer, 2005.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

LAZAR, Ján. *Občianske právo hmotné*. 1. vyd. Bratislava: Iuris Libri, 2014.

LAZAR, Ján. *Základy občianskeho hmotného práva*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2000.

MAREK, Radan. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013.

MASTELA, Martin. *Občanský zákoník v dotazech a odpovědích: komentář formou otázek a odpovědí: příklady z judikatury a z praxe : související zákony č. 116/1990 Sb. a č. 72/1994 Sb.: k 1. 6. 2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011.

NESNÍDAL, Jiří. *Kladivo na dlužníky*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Sagit, 2002.

NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014.

NOVOTNÝ, Petr; ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014.

PAULDURA, Lukáš; DÁVID, Radovan. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

PELECH, Josef. *Zástavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

RABAN, Přemysl; DOBEŠOVÁ, Lenka. *Občanské právo hmotné: závazkové právo*. Vyd. 1. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014.

RABAN, Přemysl; ROZEHNAL, Aleš. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. 1. vyd. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013.

RICHTER, Tomáš. Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 9.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008.

ROUČEK, F.; SEDLÁČEK, J.: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998.

ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část: deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.

SKŘEJPEK, Michal; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011.

SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013.

ŠARMAN, J. *Přehled judikatury z oblasti věcných práv*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: wolters Kluwer ČR, a.s., 2013.

ŠVESTKA J.; DVOŘÁK J.; TICHÝ J. (eds.), *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva: konaných 21. listopadu a 5. prosince 2008 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy*. Vyd. 1. Beroun.

ŠVESTKA J.; DVOŘÁK J.; TICHÝ J. (eds.), *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva: konaných 22. února a 14. března 2008 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy = Tagungsband der Diskussionsforen zum Bürgerlichen Gesetzbuch : am 22. Februar und 14. März 2008 an der Juristischen Fakultät der Karlsuniversität*. Praha: Rozkotová, IFEC, 2008.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK J.; FIALA J. *Občanský zákoník: komentář: Svazek III., (§ 976 až 1474)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

ŠVESTKA, J.; JEHLIČKA O.; ŠKÁROVÁ M.; SPÁČIL J. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006.

ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Becka, 2009.

TILSCH, Emanuel. *Občanské právo: část všeobecná*. Editor Jiří Spáčil. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012.

TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013.

VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku: (zákon č. 89/2012 Sb)*. Praha: Linde, 2014.

VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo: (§ 152 – § 172 občanského zákoníku) : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury*. 1. vyd. Praha: Linde, 2012.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014.

Zákony a judikatura

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., všeobecný zákoník občanský.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

Zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 591/1992 Sb., zákon České národní rady o cenných papírech

Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Zákon č. 120/2011 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Soudní rozhodnutí

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1268/2002.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 921/2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2105/2007.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4397/2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 14/2014.

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 1998, sp. zn. 33 Ca 54/98.

Rakousko:

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie StF: JGS Nr. 946/1811;

dostupné na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

Slovensko:

Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník

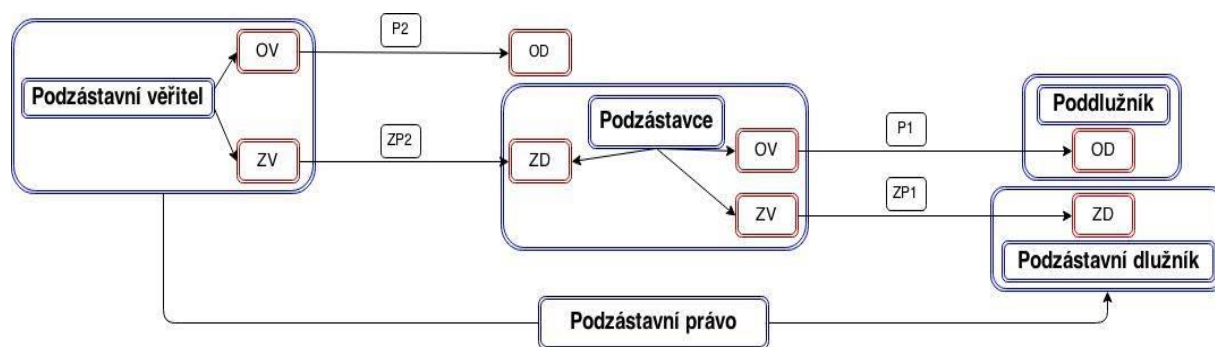
Zákon č. 526/2002 Z. z., zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Dôvodová správa k novele občianskeho zákona č. 526/2002;

dostupné na: <http://www.najpravo.sk/dovodove-spravy/rok-2002/526-2002.html>

Přílohy

Příloha č. 1 - schéma struktury vztahů v rámci podzástavního práva

Legenda:

OD – obligační dlužník

OV – obligační věřitel

ZD – zástavní dlužník

ZV – zástavní věřitel

P1 – zastavovaná pohledávka

P2 – zajištěná pohledávka

ZP1 – zástavní právo zajišťující zastavovanou pohledávku

ZP2 – zástavní právo k pohledávce

Abstrakt

Podzástavní právo

Tato diplomová práce si klade za cíl představit podzástavní právo jako zajišťovací institut. Podzástavní právo je speciálním věcněprávním zajišťovacím institutem a vzniká se zastavením zástavním právem zajištěné pohledávky. Základními znaky podzástavního práva jsou jeho akcesorita a subsidiarita, které významně ovlivňují veškeré jeho aspekty. Jeho základními funkcemi jsou pak funkce zajišťovací a uhrazovací. Výklad proto vychází ze vztahu podzástavního práva k zástavnímu právu a k zástavnímu právu k pohledávce, od nichž je odvozeno. Práce postihuje podzástavní právo uceleně, včetně aplikace příslušných ustanovení o právu zástavním, a formuluje některé základní sporné otázky, které s sebou přinesla rekodifikace soukromého práva v České republice.

Práce je členěna do třech kapitol. První kapitola této práce se zabývá zástavním právem, jeho znaky a principy, vznikem, realizací i zánikem. Dále pak subjekty zástavního práva a jejich vzájemnými právy a povinnostmi.

Druhá kapitola se věnuje zástavnímu právu k pohledávce a jeho speciální úpravě a odlišnostem od zástavního práva.

Stěžejní je kapitola třetí, která se zabývá samotným právem podzástavním. Představuje postupně jeho zařazení mezi zajišťovací instituty, jeho předmět a subjekty. Dále se věnuje procesu jeho vzniku, realizace a zániku. Závěrem je nabídnuto krátké srovnání české právní úpravy podzástavního práva s úpravou rakouskou a slovenskou.

Klíčová slova:

podzástavní právo,
zástavní právo k pohledávce,
zajišťovací institut

Abstract

Sublien

The purpose of this thesis is to present sublien as a form of security. The sublien is a special kind of proprietary security interests, which arises by pledging a receivable secured by a lien. Accessoriness and subsidiarity are the main characteristics of sublien which significantly affect all its aspects including the two main functions of sublien - security function and realization function. The focus of the thesis is on presenting sublien in regard to its close relation to a lien and to a lien on receivables. The thesis presents sublien in its complexity including the application of appropriate section regarding the lien. Above that the thesis formulates some of the crucial questions that have risen with the recent changes in the Czech civil law.

The thesis consists of three chapters. Chapter One deals with lien in general and focuses on its characteristics and principles as well as on the establishment, realization and extinction of lien. Furthermore, there are presented the subjects of a lien and their rights and duties.

Chapter Two deals with lien on receivables, concerning the special modifications and differences in comparison to lien in general.

Chapter Three is of main significance, since it concerns the problem of sublien itself. Successively, there are presented the issues of the classification of sublien, its object and subjects, followed by the process of establishment, realization and extinction of sublien. Last part of the thesis offers a short comparison of the Czech legal regulations of sublien to the regulations of Austria and Slovak Republic.

Key words:

sublien,
lien on receivables,
security interests

Název práce v anglickém jazyce:

Sub-security interest